

10

Kůrovcová kalamita je na ústupu

14

Bezplatně pomáhá každý pátý

16

Renata Vodičková: Zemědělské statistiky odrážejí změny

34

Oživení spotřeby domácností pokračovalo

36

Kateřina Mahdalová: Z čísel sestavujeme příběhy

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

07-08 | 2024 – ROČNÍK 14

TÉMA

Jména v Česku

- Statistika dětských jmen
- Jak se jmenovali naši předkové
- Nejčastější jména na mapách

13 let

je nejoblíbenějším jménem pro narozené chlapce v Česku Jakub.

Eliška se drží v čele žebříčku jmen pro dívky jen o jediný rok méně. Nově se mezi trojici nejoblíbenějších jmen dostávají Matyáš a Viktorie.

ČESKO NA LETNÍCH OLYMPIJSKÝCH HRÁCH

ČESKÝ OLYMPIJSKÝ TÝM V PAŘÍŽI V ROCE 2024

112 SPORTOVČŮ

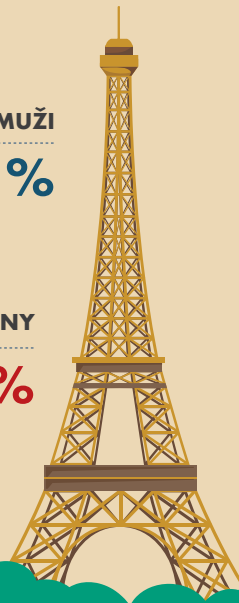
MUŽI

56 %

ŽENY

44 %

28 DISCIPLÍN

Atletika	Jachting	Rychlostní kanoistika	Taekwondo
Badminton	Jezdectví	Silniční cyklistika	Tenis
BMX freestyle	Judo	Sportovní gymnastika	Triatlon
Dálkové plavání	Lukostřelba	Sportovní lezení	Veslování
Dráhová cyklistika	Moderní pětiboj	Sportovní střelba	Vodní slalom
Golf	Plavání	Stolní tenis	Vzpírání
Horská kola	Plážový volejbal	Šerm	Zápas

NEJVYŠŠÍ ÚČAST NA LETNÍCH OLYMPIJSKÝCH HRÁCH

NEJNIŽŠÍ ÚČAST

1

142

XXVIII ATÉNY (2004)

2

134

XXIX PEKING (2008)

3

133

XXX LONDÝN (2012)

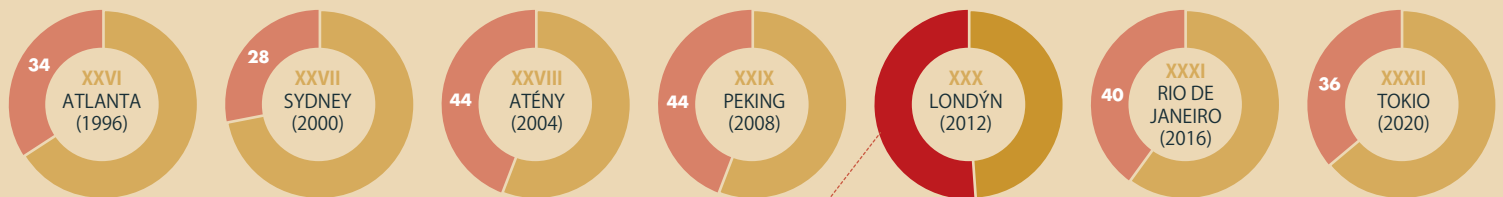

105

XXXI RIO DE JANEIRO (2016)

PODÍL SPORTOVKYŇ NA LOH (%)

NEJVYŠŠÍ PODÍL SPORTOVKYŇ

51 %

ÚMÍSTĚNÍ NA LOH

	I.	II.	III.
XXXII TOKIO (2020)	4 1 1 1 1	2 2 2 2 2	3 3 3 3 3
XXXI RIO DE JANEIRO (2016)	4 1 1 1 1	2 2 2 2 2	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3
XXX LONDÝN (2012)	4 1 1 1 1	2 2 2 2 2	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3
XXIX PEKING (2008)	4 1 1 1 1	2 2 2 2 2	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3
XXVIII ATÉNY (2004)	4 1 1 1 1	2 2 2 2 2	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3
XXVII SYDNEY (2000)	4 1 1 1 1	2 2 2 2 2	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3
XXVI ATLANTA (1996)	4 1 1 1 1	2 2 2 2 2	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ LETNÍ OLYMPIÁDA

11 MEDAILÍ Z LOH V TOKIU (2020)

Statistické údaje na léto

Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,

vítám vás u letního dvojčísla časopisu Statistika & My. Toto vydání je plné zajímavých témat, která se dotýkají našich životů, společnosti a přírody. Ústředním tématem jsou jména v Česku. Naši statistici se na oblast jmen podívali z mnoha stran. Dočtete se, která jména jsou takzvané stálice v oblíbenosti a zda jsou

rozdíly mezi oblíbenými jmény v obcích a velkých městech či mezi jednotlivými kraji. Můžete se také podívat, jaká jména byla nejoblíbenější u našich předků. Další článek se zaměřuje na názvy ulic v evropských městech a četnost jejich pojmenování po osobnostech. A u názvů ulic téma nekončí, ale pokračuje s informacemi o názvech měst a obcí. Pro zajímavost přinášíme i seznam obcí s nejdelšími názvy. Třeba některou z nich při svých letních toulkách navštívíte.

Uvnitř časopisu naleznete i další zajímavé články, v jednom z nich se například dozvíte, že loni došlo k výraznému poklesu těžby dřeva bez kůry a v posledních letech roste význam přirozené obnovy lesa. Těmito, a ještě podrobnějšími informacemi můžete obohatit rodinu či kamarády například při sběru hub.

V loňském roce ČSÚ realizoval unikátní průzkum o dobrovolnictví. V článku, který shrnuje jeho výsledky, zjistíte, kolik času Češi dobrovolné pomoci věnují, na jaké oblasti se v dobrovolnictví zaměřují, a kdo je vlastně takový typický dobrovolník.

V letním dvojčíslu nechybějí ani zajímavé rozhovory s odborníky. Za ČSÚ jsme hovořili s Renatou Vodičkovou o tom, jak vzniká a k čemu se užívá zemědělská statistika. Datoví novináři Kateřina Mahdalová a Michal Škop z redakce Seznam Zprávy nás nechali nahlédnout do své kuchyně, kde přeměňují spousty čísel z různých zdrojů do podoby článků srozumitelných a lákavých i pro laické čtenáře.

Věřím, že si čtení tohoto dvojčísla užijete a že vás statistika nadchne stejně jako nás. Přeji vám příjemný zbytek léta a mnoho pozitivních zážitků!

EVA KRUMPOVÁ

1. místopředsedkyně ČSÚ

JMÉNA V ČESKU

- 19** Statistika dětských jmen
- 23** Jak se jmenovali naši předkové
- 26** Ulice v Evropě jsou genderově nevyvážené
- 28** Nejčastější jména na mapách

UDÁLOSTI

- 4** Rozšířte si kvalifikaci v oboru statistika
- 4** O dobrovolnictví na vládě
- 4** Statistika pro diplomaty
- 4** Geografové se sejdou v Ústí nad Labem
- 5** Experti z V4 v Praze
- 5** Magisterský program VŠE získal mezinárodní akreditaci
- 5** Završení rekonstrukce v Brně
- 5** Šance pro doktorandy

ZE SVĚTA

- 6** Třetina mladých si informace z internetu ověřuje
- 7** Finové rozkrývají digitální ekonomiku
- 7** Téměř pětina učitelů na Islandu nemá pedagogické vzdělání

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 8** Trend se obrátil
- 10** Kůrovcová kalamita je na ústupu

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 13** Každý den je na neschopence v průměru 218 tisíc osob
- 14** Bezplatně pomáhá každý pátý

ROZHOVOR

- 16** Většinu zemědělských statistik koordinuje Eurostat
- 31** Kniha o jménech inspiruje už dvě generace rodičů
- 36** Datoví novináři sestavují z čísel příběhy

ANALÝZA

- 34** Oživení spotřeby domácností pokračovalo

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 39** Náklady na pracovní sílu meziročně rostly v celé EU

HISTORIE

- 40** Národnostně smíšená manželství nebyla populární

Rozšiřte si kvalifikaci v oboru statistika

Fakulta informatiky a statistiky VŠE v součinnosti s ČSÚ připravila nový akreditovaný MPA studijní program s názvem Datová analýza pro veřejnou správu.

Jedná se o třísemestrální studium, jehož první běh bude zahájen na začátku roku 2025. Jeho obsah se zaměřuje na získání a prohloubení kvantitativních, analytických a informatických znalostí. Určeno je

zejména pro odborníky z veřejné správy, kteří pracují s daty a informačními systémy, provádějí analýzy, podílejí se na tvorbě koncepcí a strategií nebo dělají odborná rozhodnutí na základě předložených analytických materiálů. Studijní program vychází ze zaměření Fakulty informatiky a statistiky a plně využívá odborné kapacity tohoto pracoviště.

Uchazeči musejí být absolventy alespoň bakalářského studia a mít minimálně

2 roky praxe. Po absolvování programu získají titul MPA.

Podrobné informace o podmínkách a obsahu studia najdete na:

<https://fis.vse.cz/mba-a-mpa/>

O dobrovolnictví na vládě

Úřad vlády ČR ve spolupráci s ČSÚ představil novinářům a veřejnosti výsledky výběrového šetření o dobrovolnictví. Šetření vzniklo jako reakce na požadavek vlády získat podrobné a mezinárodně srovnatelné údaje o zapojení obyvatel Česka do dobrovolnických aktivit. Za ČSÚ, jehož tazatelé šetření prováděli, vystoupil na akci ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí Dalibor Holý.

Článek shrnující výsledky šetření najdete na str. 14.

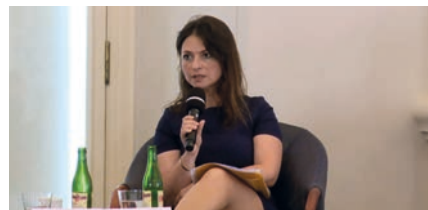

Statistika pro diplomaty

V červnu se na Ministerstvu zahraničních věcí konala porada ekonomických diplomatů České republiky, na které vystoupila i ředitelka odboru statistiky zahraničního obchodu ČSÚ Miluše Kavěnová. Zúčastnila se diskuzního panelu na téma „Výhled ekonomiky ČR, příležitosti a rizika v mezinárodním obchodě České republiky“. Přítomným diplomatům vysvětlovala rozdíly mezi statistikou zahraničního obchodu a statistikou pohybu zboží přes hranice a odpovídala na dotazy týkající se vývozu a dovozu, zejména v oblasti motorových vozidel a zahraničního obchodu s Německem.

O způsobu statistického sledování zahraničního obchodu jsme psali zde:

bit.ly/3LdeF7W

Geografové se sejdou v Ústí nad Labem

Letošní konference České geografické společnosti se uskuteční 2. až 5. září v Ústí nad Labem.

Kromě toho, že si geografové na konferenci připomenou 130. výročí založení České společnosti zeměvědné (předchůdce ČGS), budou také diskutovat na téma „Geografie pro spravedlivé transformace.“ Cílem je hledat a nabízet nástroje, které pomohou předvídat a následně i mírnit negativní následky nejrůznějších transformací, jimiž současná společnost prochází. Jedná se např. o přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku, digitalizaci značné části lidských

aktivit či změny související s globálním oteplováním. Díky znalostem interakcí mezi společenskou a přírodní sférou mohou geografové hrát významnou roli při řešení problémů, které transformace zákonitě vyvolávají.

Součástí konference bude i nadstavbový program pro učitele zeměpisu a zaměstnance veřejné správy, kteří mají do značné míry možnost ovlivňovat prostorové rozložení aktivit.

Akce se uskuteční v kampusu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

bit.ly/3VatYmv

Experti z V4 v Praze

V polovině dubna pořádal Český statistický úřad seminář, na kterém se sešli zástupci zemí Visegrádské čtyřky, aby sdíleli své poznatky a zkušenosti z oblasti zahraničního obchodu se zbožím v kontextu globalizace a zachycení mezinárodních obchodů s ohledem na změnu vlastnictví mezi rezidentskými a nerezidentskými subjekty. Druhá část workshopu byla zaměřena na dosavadní zkušenosti s využitím vyměňovaných mikrodat o vývozech zboží ze zemí EU a jejich zrcadlových analýz.

Magisterský program VŠE získal mezinárodní akreditaci

Magisterský program Statistika, v němž se vzdělávají studenti Fakulty informatiky a statistiky VŠE v Praze, získal prestižní mezinárodní akreditaci European Master in Official Statistics (EMOS) od Eurostatu. Programy zaštitěné akreditací EMOS mají za cíl poskytovat pokročilé postgraduální vzdělávání v oblasti oficiální statistiky a pomáhat rozvoji datové vědy. Probíhají na 30 univerzitách v 15 evropských zemích, a kromě akademického sektoru se na jejich obsahu podílejí také národní banky, statistické úřady a další instituce vytvářející oficiální statistiku. Studenti po jejich úspěšném absolvování obdrží certifikát EMOS dokládající vysokou úroveň jejich znalostí i praktické zkušenosti. Pro Fakultu informatiky a statistiky se jedná již o druhý takto certifikovaný program, prvním je Economic Data Analysis, jenž je veden v angličtině.

Završení rekonstrukce v Brně

Pracovníci Krajské správy ČSÚ v Brně připravili na konci května den otevřených dveří určený bývalým zaměstnancům-seniorům. Účastníci si během něj mohli prohlédnout interiéry budovy a nahlédnout do prostor a kanceláří, kde sami před lety strávili část svých profesních životů, a které v předchozích šesti letech prošly postupnou rekonstrukcí. Akce se zúčastnilo okolo 30 bývalých kolegů, rolí průvodkyň se ujaly pracovnice krajské správy. Na závěr bylo návštěvníkům promítnuto krátké video dokumentující nedávnou rekonstrukci budovy ústředí ČSÚ v Praze.

Šance pro doktorandy

Ve dnech 9. až 13. září se na půdě Univerzity Lučemburk uskuteční druhý běh letní školy pro frekventy doktorandských programů v oboru demografie. V rámci tématu „Rodiny v pohybu“ se bude diskutovat o migraci z nejrůznějších úhlů pohledu a o změnách, které změny bydliště vyvolávají v rodinných vztazích a způsobu života. Letní škola představuje výbornou příležitost pro doktorandy zapojit se do mezinárodní komunity odborníků, navázat spolupráci s kolegy z jiných zemí a prezentovat jim výsledky své práce. Součástí programu budou i exkurze na místa provádění sociálních programů zaměřených na řešení problémů spojených s migrací.

 bit.ly/4ebJvK

KRÁTCE

Projekt Statistický geoportál byl vybrán a odměněn cenou Top rated v soutěži Zlatý středník 2024. Odborná porota ocenila kvalitní provedení této aplikace pro zobrazování dat na mapovém podkladu. Soutěž Zlatý středník vyhláší obojrovné sdružení PR Klub.

ČSÚ pokračuje v poskytování technické asistence v oblasti statistických podnikových registrů pro statistický úřad Republiky Severní Makedonie. Letos v červenci se uskutečnila online konzultace, na kterou naváže osobní návštěva odborníků v březnu 2025.

V ČSÚ proběhl pilotní interní přezkum kvality v souladu s požadavky metodického pokynu pro řízení kvality ve služebních úřadech. Celková míra plnění dosáhla téměř 90%. Výstupem přezkumu je i řada doporučení ke zlepšení, která budou realizována v následujících měsících. Výsledkem přezkumu umožní ČSÚ, aby se v budoucnu ucházel o Cenu kvality Ministerstva vnitra.

Ve dnech 19.–20. září se v Nitře uskuteční 22. slovenská statistická a demografická konference. Přihlášky k účasti je možné zasílat až do 25. srpna.

KRÁTCE

K 1. květnu 2024 odhadovali filipínské statistici celkové zásoby rýže v zemi na 2,08 mil. tun. To znamená meziroční nárůst o 10,3 % z 1,88 mil. tun zásob ve stejném období předchozího roku. Meziměsíčně se množství zásob rýže zvětšilo o 11,8%. V případě kukuřice, která je stejně jako rýže důležitou součástí denního jídelníčku Filipínců, dosáhly k 1. květnu 2024 celkové zásoby v zemi 710,72 tis. tun, což meziročně představovalo zvýšení o 6,3% z úrovně 668,70 tis. tun. V meziměsíčním srovnání pak zásoby kukuřice narostly dokonce o 18%.

 bit.ly/3VsEENF

Podle údajů novozélandského statistického úřadu dosáhla v roce končícím v dubnu 2024 hodnota vývozu sušeného mléka téměř 10 mld. dolarů. Sušené mléko tvořilo v tomto období 14% celkové hodnoty novozélandského vývozu. To z něj činí největší vývozní komoditu. V roce končícím dubnem 2024 byla hlavním cílem vývozu sušeného mléka Čína. Mířila do ní téměř třetina (30%) z celkového vyvezeného množství.

 bit.ly/3Xpohnu

Třetina mladých si informace z internetu ověřuje

Na to, co si přečtou na internetu, zhlédnou ve videu či uslyší v podcastu, se v EU spoléhají téměř dvě třetiny mladých ve věku 16–29 let.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Výsledky průzkumu o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci, zveřejnil na konci května Eurostat. Vyplyvá z nich, že více než 50% mladých lidí si ověřuje obsah na internetu pouze ve čtyřech zemích EU: ve Finsku (61%), v Nizozemsku (60%), v Chorvatsku a ve Švédsku (shodně 53%).

Nejnižší podíly mladých lidí, kteří si ověřovali online obsah, byly zaznamenány na Kypru (11%), v Bulharsku (14%), v Rumunsku (15%), v Litvě (21%) a v Lotyšsku (27%). Kromě těchto pěti zemí byla zvýšená míra důvěry v informace zveřejněné na internetu zaznamenána ještě v dalších devíti zemích. V nich mezi lety 2021 a 2023 klesl podíl osob, které se snažily alespoň některé informace ověřit také z jiných zdrojů.

MLADÍ DŮVĚŘUJÍ INTERNETU MÉNĚ NEŽ STARŠÍ

Průzkum z roku 2023 ukázal rozdíl 9 procentních bodů mezi podíly mladých lidí do 29 let (36%) a 30letých a starších (27%), kteří ověřují online obsah. Ve Finsku tento rozdíl dosáhl 21 p. b. (61% oproti 39%). V Česku nepřijímá bezvýhradně informace z online prostoru 35% mladých, mezi staršími 30 let je to pak jen čtvrtina (26%).

Vyšší míra kritického přístupu k informacím na internetu ze strany starších lidí ve srovnání s mladšími věkovými skupinami byla zaznamenána pouze ve třech zemích EU. V Irsku si ve skupině 30–64 let ověřuje informace téměř každý druhý

(45%), zatímco u dospívajících a mladých dospělých je to 27%. Do trojice se dále řadí Bulharsko a Kypr. V obou těchto zemích je ale obecně nízká míra nedůvěry v informace z internetu.

POČÍTAČŮM ROZUMĚJÍ VÍCE MLADÉ ŽENY NEŽ MUŽI

V roce 2023 byl na úrovni EU podíl mladých žen ve věku 16–29 let s alespoň základními digitálními dovednostmi 73%, což je více než u stejně starých mužů (69%). Tento vzorec se opakoval v 19 členských zemích. Největší rozdíly ve prospěch mladých žen zaznamenaly Chorvatsko (94% žen a 80% mužů, 14 p. b.), Kypr (77% ku 65%, 12 p. b.) a Lucembursko (67% ku 57%, 10 p. b.).

Opačná situace s vyšším podílem mladých mužů s alespoň základními digitálními dovednostmi než mladých žen, byla zaznamenána na Slovensku (65% ku 72%, 7 p. b.), v Estonsku (85% ku 89%, 4 p. b.) a v Rumunsku (44% ku 47%, 3 p. b.).

Podle databáze Eurostatu pracovalo v loňském roce v zemích EU na pozicích odborníků na informační a komunikační technologie 9,8 milionu osob. Téměř pětina z nich (19,4%) byly ženy. Na úrovni jednotlivých zemí se nejvyšší podíl žen mezi zaměstnanými ICT specialisty nacházel v Bulharsku (29,1%), v Estonsku (26,8%) a v Rumunsku (26,0%). Nejmenší podíl žen měly Česko (12,4%), Malta (13,8%), Maďarsko a Itálie (obě země 15,7%).

 bit.ly/4c5uolC

Finové rozkrývají digitální ekonomiku

První komplexní výpočty naznačují, že produkce digitálních služeb je ve Finsku obzvláště výrazná.

Přestože digitalizace nabývá ve společnosti a ekonomice na významu, její analýza v ekonomických statistikách není příliš přesná ani komplexní. Jedním z důvodů je obtížná specifikace vlivu digitalizace na ekonomiku, vzhledem jejímu působení napříč všemi odvětvími. Digitalizace jako fenomén je tedy v ekonomických statistikách zahrnuta, ale není jasně viditelná.

Uvedený problém řeší tabulky dodávek a užití pro digitální ekonomiku. Jejich účelem je namísto jediného odhadu rozsahu digitální ekonomiky zobrazit ovlivnění ekonomiky digitalizací z více různých pohledů. Experimentální výpočty finských statistiků umožňují analyzovat, jak se klíčové zboží a služby pro digitalizaci vyrábějí a používají v různých odvětvích a jak významné jsou klíčové funkce digitalizace ve finském hrubém

domácím produktu. Pro tento účel definovali finští statistici sedm nových oblastí digitálního průmyslu a sledovali jejich příspěvek k celkové národní přidané hodnotě. Jako největší přispěvatel se ukázal sektor dodavatelů produktů a technologií, na nichž je digitalizace postavená – např. software, komunikační zařízení, sítě apod. Firmy v něm produkují přidanou hodnotu ve výši 12,5 mld. euro, což odpovídá 84 % přidané hodnoty z celé

kategorie digitální ekonomiky. Druhou příčku zaujaly společnosti ve skupině internetových obchodníků, které se na přidané hodnotě digitální ekonomiky podílejí ze 14 %. Celkově vytváří digitální ekonomika ve Finsku přidanou hodnotu v úrovni 14,9 mld. euro, což odpovídá přibližně 7,4 % národní přidané hodnoty.

bit.ly/3RQWmta

Téměř pětina učitelů na Islandu nemá pedagogické vzdělání

Ve školním roce 2023/2024 bylo na Islandu 18,7 % pedagogických pracovníků tzv. bez licence, tedy bez odpovídajícího pedagogického vzdělání.

Podíl učitelů bez licence byl vyšší u mužů než u žen. Mezi muži bylo 26,9 % učitelů bez licence, ale mezi učitelkami to bylo 16,9 %.

Na podzim roku 2023 pracovalo ve školství na Islandu 9 475 zaměstnanců, kteří se dělili o 8 415 úvazků ve školách s povinnou školní docházkou. Z toho bylo 5 911 pedagogických pracovníků. Do školního roku 2023/2024 nastoupilo 1 089 pedagogických pracovníků bez licence, což je nejvyšší počet od roku 2003. Jejich podíl na celkovém stavu však v posledních dvou dekadách klesal, neboť v roce 2003 tvořili 23,3 % pedagogických pracovníků a mezi lety 2013

až 2023 se podíl pracovníků bez licence pohyboval v rozmezí 17,5 % až 18,7 %.

Průměrný věk pedagogických pracovníků je o něco nižší než v předchozím roce, klesl ze 46,7 na 46,1 roku. Pokles byl způsoben

snížením věku učitelů bez licence z 38,0 let na 35,7 let. Průměrný věk učitelů s licenci je 48,5 let, tedy přibližně stejný jako v roce 2022.

bit.ly/3W5HTfe

Trend se obrátil

Po dvou letech dvouciferného růstu se loni tržby v dopravě a skladování snížily.

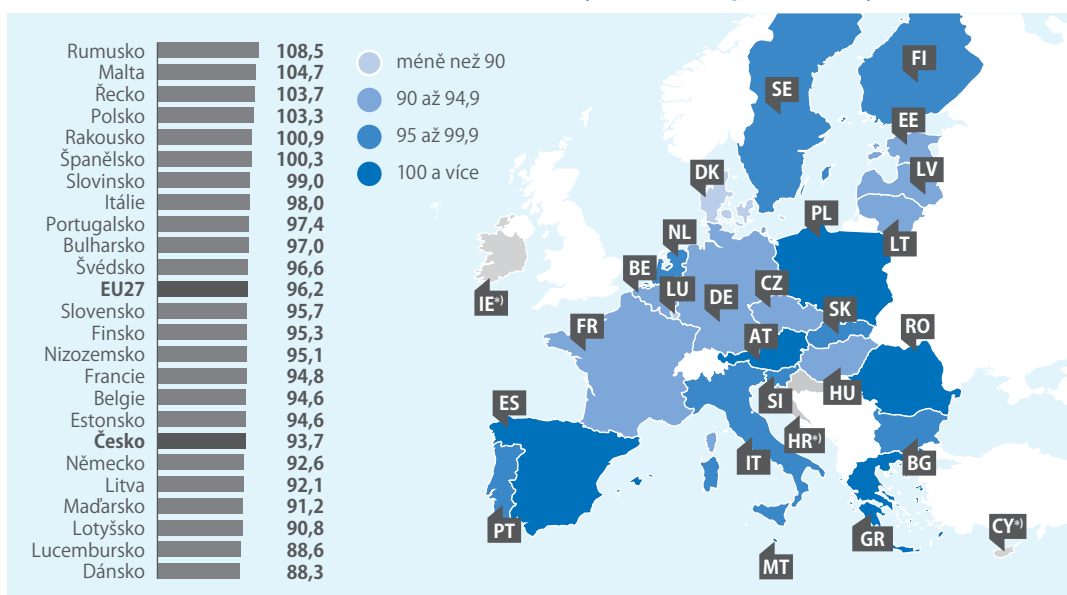
**IVA
KADEŘÁBKOVÁ**
oddělení statistiky
obchodu, dopravy
a služeb

Pro účely mezinárodního porovnání tržeb v oblasti dopravy publikuje Eurostat data v běžných cenách, pro lepší srovnatelnost navíc očištěná o kalendářní vlivy (tj. o nestejný počet pracovních dní). Při meziročním srovnání takto upravených nominálních tržeb v Evropské unii vykázaly podniky zabývající se dopravou a skladováním za rok 2023 po dvou letech dvouciferného růstu pokles tržeb o 2,7 %. Na úroveň

předcovidového roku 2019 se tržby vrátily již v roce 2021 a v roce 2022 vzrostly přibližně o čtvrtinu. Následně v loňském roce zaznamenaly tržby v dopravě pokles, za celou EU o 2,7 %. Přesto zůstávaly o více než pětinu vyšší než v roce 2019.

V Česku se v roce 2023 tržby snížily o 5,1 %, což bylo méně než v sousedním Německu, kde poklesly dokonce o 6,3 %. Ostatním sousedním státům se

MEZIROČNÍ INDEX TRŽEB V DOPRAVĚ (% , běžné ceny, očištěno o pracovní dny)

* Za státy Chorvatsko, Irsko a Kypr nejsou data k dispozici. Zdroj: Eurostat

KVĚTEN 2024

-3,2%

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v květnu 2024 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 3,2 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně nižší o 2,2 %.

+4,4%

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně zvýšily o 4,4 %. K růstu nejvíce přispěly nespécializované prodejny s převahou potravin a internetové obchody.

-6,8%

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v květnu meziročně klesla o 6,8 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně nižší o 5,1 %.

+2,7%

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů v květnu reálně meziročně vzrostly o 2,7 %. Největší růst zaznamenaly tržby v ubytování, stravování a pohostinství.

+7,8%

CESTOVNÍ RUCH

V hotelích se ve srovnání s loňským ubytovalo o 7,8 % více hostů a počet přenocování se zvýšil o 5,7 %. Ubytovalo se více nerezidentů, počet rezidentů klesl.

dařilo lépe. Na Slovensku byl sice zaznamenán pokles tržeb o 3,9%, ale v Rakousku a v Polsku meziročně tržby vzrostly o 1,3%, resp. o 2,9%. Nejvíce vzrostly tržby na Maltě (o 9,2%). Naopak největší meziroční propad tržeb zaznamenalo Dánsko (o 19,8%), kde se projevila vysoká srovnávací základna z předchozího roku.

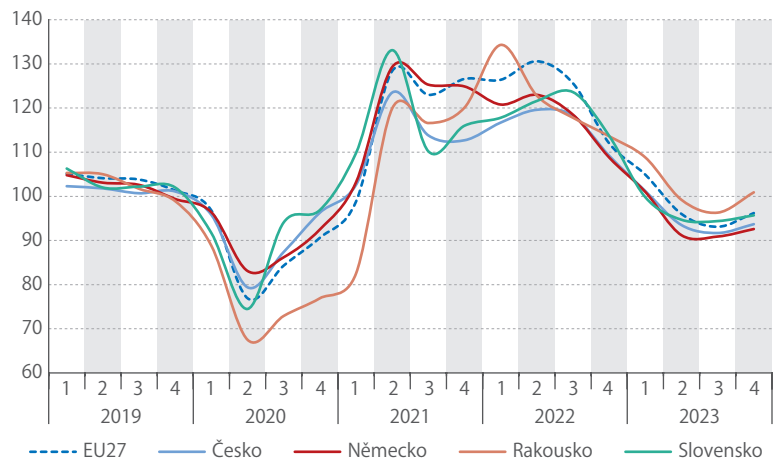
POKLES ZAČAL VE DRUHÉM ČTVRTLETÍ

Podniky v EU zabývající se dopravou a skladováním vykazovaly meziroční zvyšování čtvrtletních nominálních tržeb očištěných o kalendářní vlivy nepřetržitě osm čtvrtletí za sebou. Trend ukončilo 1. čtvrtletí 2023 s růstem o 4,9%, od 2. čtvrtletí již tržby klesaly. Největší meziroční pokles tržeb (o 6,9%) nastal ve 3. čtvrtletí. Ve druhém čtvrtletí se tržby snížily o 4,0% a ve čtvrtém o 3,8%. Také v České republice byl zaznamenán růst tržeb pouze v 1. čtvrtletí, a to o 1,2%. Ve 4. čtvrtletí v České republice tržby spadly o 6,3%. Podobné údaje jako Česká republika vykázaly ve 4. čtvrtletí Německo (pokles o 7,4%), Belgie (o 5,4%), Estonsko (o 5,4%) a Francie (o 5,2%). Lépe se dařilo sousednímu Slovensku (pokles o 4,3%), Rakousku (růst o 0,9%) a Polsku (růst o 3,3%). Tržby za 4. čtvrtletí se zvýšily pouze v šesti zemích EU, nejvyšší růst tržeb vykázalo Rumunsko (o 8,5%).

ČESKO NENÍ VÝJIMKOU

Pro detailnější pohled na Českou republiku je vhodnější použít tržby očištěné o kalendářní vlivy ve stálých cenách, které eliminují rozdíly způsobené nestejným počtem pracovních dní i dopadem cenového vývoje na výši tržeb. Za celý rok 2023 se takto očištěné tržby v Česku meziročně snížily ve stálých cenách o 8,4%. Nejvýrazněji meziročně poklesly tržby v odvětvích skladování a vedlejší činnosti v dopravě (o 11,4%) a pozemní a potrubní

MEZIROČNÍ INDEX DOPRAVNÍCH TRŽEB VE 4. ČTVRTLETÍ 2023 (%), běžné ceny, očištěno o vliv počtu pracovních dní

Zdroj: Eurostat

doprava (o 8,0%). Snížily se také tržby poštovním a kurýrním činnostem (o 3,3%). Tržby vodní dopravy vzrostly o 0,3% a letecké dopravy o 5,1%, ale i tak byly v obou těchto odvětvích skoro o pětinu nižší než v roce 2019.

Ve 4. čtvrtletí 2023 poklesly meziročně reálné tržby v Česku očištěné o kalendářní vlivy v sekci doprava a skladování o 8,8%. Bylo to především vlivem vývoje tržeb ve skladování a vedlejších činnostech v dopravě (pokles o 11,9%) a v objemově nejvýznamnější pozemní a potrubní dopravě (pokles o 8,3%). Poštovní a kurýrní činnosti vykázaly v posledním čtvrtletí snížení tržeb o 1,0%, což byl nejmenší pokles tržeb tohoto odvětví v daném roce. Vodní dopravě se meziročně snížily tržby o 0,9%. Tržby letecké dopravy ve čtvrtém čtvrtletí stagnovaly (pokles o 0,1%), i když v prvním pololetí tohoto roku zaznamenaly dvouciferný růst.

ČERVEN 2024

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů v ekonomiku se meziměsíčně zvýšila o 2,0 bodu na hodnotu 97,4. Důvěra spotřebitelů klesla o 0,6 bodu na 101,0. Souhrnný indikátor se zvýšil o 1,6 bodu na 98,0. V meziročním srovnání je důvěra v ekonomiku vyšší.

+1,6
bodu

+4,3
bodu

PRŮMYSL

Důvěra podnikatelů v průmyslu se meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 4,3 bodu na hodnotu 94,8. Ve srovnání s červnem 2023 je důvěra v průmyslu vyšší.

+0,6
bodu

STAVEBNICTVÍ

V odvětví stavebnictví se důvěra oproti květnu mírně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 0,6 bodu na hodnotu 103,7. V meziročním srovnání je důvěra ve stavebnictví vyšší.

-0,8
bodu

OBCHOD

Mezi podnikateli v odvětví obchodu se důvěra v ekonomiku mírně snížila. Indikátor meziměsíčně poklesl o 0,8 bodu na 95,6. Meziročně je ale důvěra v obchodu vyšší.

+0,1
bodu

SLUŽBY

Důvěra podnikatelů ve vybraných odvětvích služeb se velmi mírně zvýšila. Indikátor meziměsíčně vzrostl o 0,1 na hodnotu 99,6. Meziročně je důvěra ve službách vyšší.

-0,6
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů se meziměsíčně mírně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 0,6 bodu na hodnotu 101,0. Ve srovnání s červnem 2023 je důvěra spotřebitelů vyšší.

Kůrovcová kalamita je na ústupu

V roce 2023 poklesla těžba dřeva v českých lesích na 18,5 mil. m³ dřeva bez kůry. Oproti rekordnímu roku 2020 došlo ke snížení skoro o polovinu.

**JOSEF
KAHUDA**
oddělení statistiky
zemědělství
a lesnictví

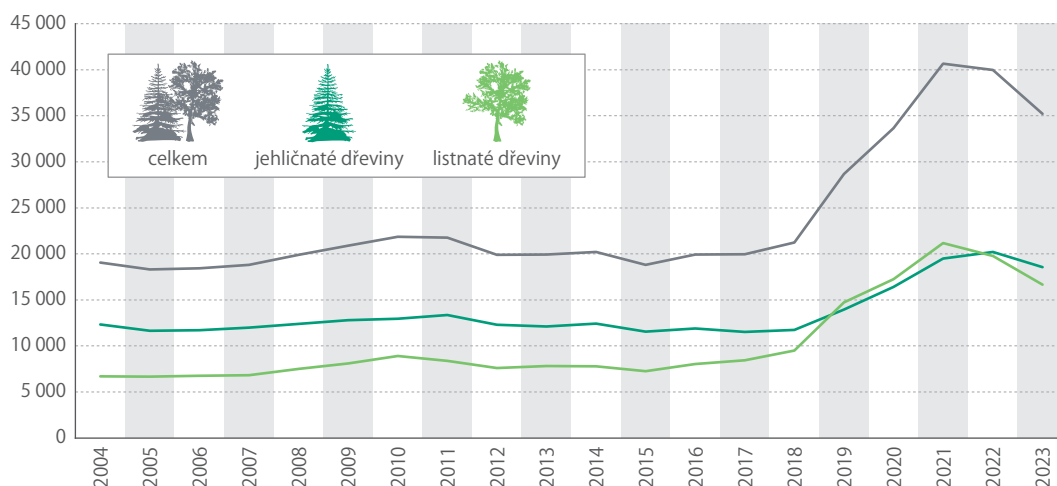
Výměra lesních pozemků meziročně nepatrně vzrostla (+1 392 ha) a k 31. 12. 2023 dosáhla dle údajů z katastru 2 681 764 ha, což odpovídá 34,0 % celkové výměry České republiky. Největší výměru lesních pozemků vykazoval s výraznou převahou Jihočeský kraj (381 294 ha, 14,2 % lesů v ČR). Nejvyšší podíl lesních pozemků na celkové výměře kraje měl Liberecký kraj (44,8 %), nejnižší naopak

hlavní město Praha (10,6 %). Státní lesy tvořily 53,8 % celkové rozlohy lesů, samotný státní podnik Lesy České republiky, s. p., spravoval zhruba 45 % všech lesů.

POKLES TĚŽBY DŘEVA POKRAČUJE

Těžba dřeva opět zaznamenala pokles (–26,4 %), meziročně o 6 617 tis. m³ na 18 493 tis. m³ (bez

ZALESŇOVÁNÍ (ha)

Zdroj: ČSÚ

kůry). V porovnání s rekordní těžbou v roce 2020 (35 754 tis. m³) došlo ke snížení skoro o polovinu (17,3 mil. m³). Stále se však jedná o nadprůměrnou hodnotu. Objem vytěženého dříví v roce 2023 dosahoval stejné úrovně jako v roce 2007 (18 508 tis. m³), kdy velké škody způsobil orkán Kyrill. Za běžnou úroveň lze považovat zhruba 15 až 16 mil. m³.

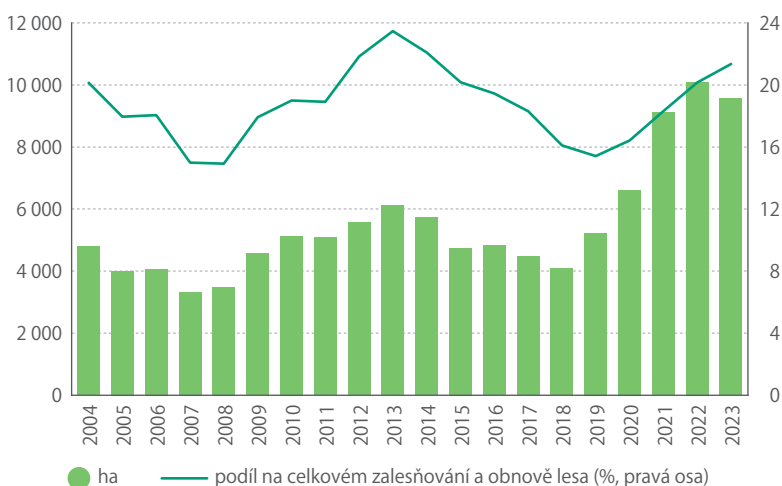
Podíl nahodilé těžby, ve které se ještě z velké části zpracovávala kůrovcová kalamita, na celkové těžbě dřeva se opět snížil a klesl na 59,7 %, tedy na 11 034 tis. m³. Nejvyšší podíl nahodilé těžby na celkové těžbě dřeva daného území zaznamenal opět Kraj Vysočina (82,1 %, 1 786 tis. m³), odkud pocházelo 16,2 % z celkové nahodilé těžby.

Další vysoké územní podíly na celkové nahodilé těžbě v Česku byly zaznamenány v Plzeňském kraji (12,4 %) a ve Středočeském kraji včetně Prahy (9,6 %).

Těžily se především jehličnaté dřeviny (16 600 tis. m³, 89,8 % celkové těžby), těžba listnatých dřevin se oproti předchozímu roku mírně snížila o 167 tis. m³ (-8,1 %) a dosáhla 1 893 tis. m³. Z jednotlivých dřevin výrazně převažoval smrk (74,4 %), dále s velkým odstupem následovaly borovice (11,0 %), buk (4,1 %) a modřín (3,3 %). Zastoupení jehličnanů a smrku se blíží obvyklé situaci, zásadní roli hraje snižující se podíl nahodilé těžby. Objem vytěženého dříví se po několika letech snížil pod úroveň přírůstu v lesních porostech, a bilance zásob dřeva v lesích tak nabyla kladné hodnoty.

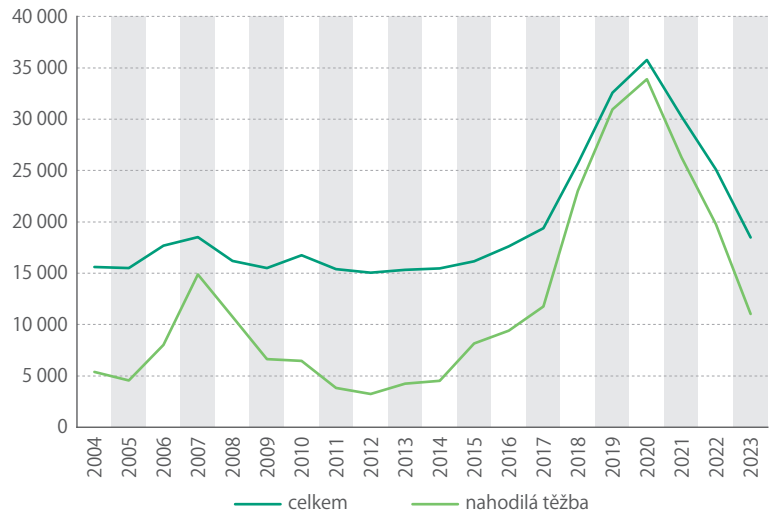
Nejvyšší objemy vytěženého dříví byly zaznamenány v Jihočeském kraji (2 472 tis. m³), v Plzeňském kraji (2 189 tis. m³) a v Kraji Vysočina (2 176 tis. m³). Kraj Vysočina přišel po několika letech o své prvenství, intenzita těžby zde byla přesto nejvyšší. Dosáhla 10,5 m³ dřeva na hektar lesních pozemků, zatímco celostátní průměr byl 6,9 m³/ha. Nejvíce listnatých dřevin se těžilo v krajích Jihomoravském (340 tis. m³), Zlínském (277 tis. m³) a Olomouckém (245 tis. m³). Těžba listnáčů v těchto krajích představovala téměř polovinu veškeré těžby listnatých dřevin v Česku.

PŘIROZENÁ OBNOVA LESA

Zdroj: ČSÚ

TĚŽBA DŘEVA (tis. m³, bez kůry)

Zdroj: ČSÚ

UMĚLÁ OBNOVA LESŮ ZTRÁCÍ NA INTENZITĚ

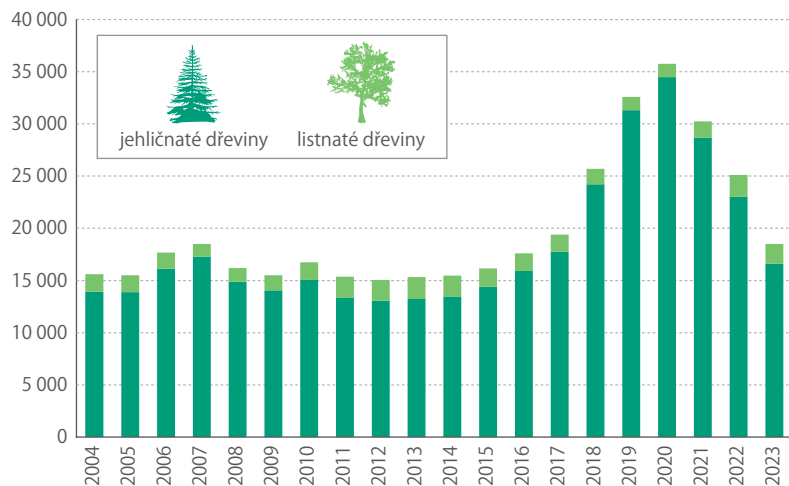
Loňská plocha zalesňování (obnova lesa a zalesnění sadbou a sítí, tj. uměle) byla nižší než v předchozím roce. Oproti roku 2022 došlo k poklesu o 4 747 ha (-11,9 %) na 35 222 ha. Stále se jedná o poměrně rozsáhlé zalesňování, ale s odeznívající kalamitou jeho intenzita klesá. Holiny vzniklé zejména během nahodilé těžby dřeva postupně ubývají.

V rámci zalesňování zcela převažuje sadba, jejíž podíl se dlouhodobě pohybuje kolem 99 % a loni činil 99,4 % (35 011 ha). Sítě (zalesňování s využitím osiva) se uplatňují výjimečně (211 ha). Při zalesňování se tedy používá zejména sadební materiál lesních dřevin (zjednodušeně sazenice). Loni se spotřebovalo 197 485 tisíc sazenic, z nichž 60,4 % tvořily listnáče. Průměrná spotřeba sazenic byla 5 641 na hektar sadby, u listnatých dřevin 7 244 a u jehličnatých 4 215. Nejvíce sazenic na hektar sadby se spotřebovalo u dubu (8 762) a borovice (8 141). V počtu vysazených sazenic na jednotku plochy opět došlo k poklesu. Na hektar se využívalo o 1,1 % (64 ks) méně sazenic než v předchozím roce 2022. V absolutním množství se nejvíce sazenic spotřebovalo v případě buku (51 321 tis., 26,0 % ze všech sazenic) a dubu (47 730 tis., 24,2 % všech sazenic). Podíl smrku je stále poměrně vysoký, loni představoval 20,2 % všech sazenic a během posledních let se nepatrně navyšoval.

V loňském roce mírně převažovala plocha zalesňovaná jehličnatými dřevinami, které byly použity na 18 556 ha, tedy na 52,7 % celkové zalesňované plochy. Rozdíl mezi plochou zalesňovanou jehličnanami a listnáči byl 1 890 ha ve prospěch jehličnanů. V letech 2019–2021 převládala plocha zalesněná listnáči, intenzivní využívání listnatých dřevin vede k druhově pestřejším a odolnějším lesům.

Z jednotlivých dřevin zaujímal největší zalesňovanou plochu smrk (31,8 %), dále buk (18,1 %), dub (15,6 %) a borovice (8,1 %). V posledních letech je patrný nárůst využití modřínu, jeho zastoupení

TĚŽBA DŘEVA PODLE TYPU DŘEVIN (tis. m³, bez kůry)

Zdroj: ČSÚ

na celkovém zalesňování bylo stejně jako v předminulém roce 5,0 %.

Jehličnaté dřeviny se nejvíce používaly v Jihočeském kraji (64,6 % zalesňované plochy v kraji), listnaté

BILANCE HOLIN (ha)

plocha holin k 1. 1. 2023	67 720
přírůstek holin během roku celkem	30 276
z těžby dřeva	22 477
z neúspěšného zalesnění	6 812
ze živelních pohrom, ze zničení lesa	987
úbytek holin během roku celkem	43 803
umělým zalesněním	34 936
přirozenou obnovou lesa	8 867
plocha holin k 31. 12. 2023	54 194

Zdroj: ČSÚ

dřeviny pak (kromě Prahy) v Moravskoslezském kraji (62,5 %).

Nejvíce se zalesňovalo opět v Kraji Vysočina (8 044 ha, tj. 22,8 % celkového zalesňování v Česku) s plošnou převahou jehličnanů (58,3 %).

PŘIROZENÁ OBNOVA LESŮ HRAJE DŮLEŽITOU ROLI

Kromě zalesňování sadbou a sítí se využívá i přirozená obnova lesa, při které se uplatňuje schopnost obnovy původního lesního porostu (stromů), zejména nálet a opad semen nebo plodů. Při tomto způsobu obnovy se musí přihlížet ke vhodnosti lokálních podmínek, aby mohl být využit její potenciál a splněn požadovaný účel. Sečte-li se zalesňování provedené uměle (sadba a sítě) a přirozená obnova lesů dohromady, dostaneme 44 788 ha, z nichž přirozená obnova tvoří 21,4 %. Nejedná se tedy o zanedbatelný podíl a přirozená obnova lesů má v lesním hospodaření významné místo.

Minulý rok došlo k meziročnímu mírnému poklesu plochy přirozené obnovy lesa o 522 ha na 9 566 ha (-5,2 %). Dle dostupných údajů se jedná o druhou nejvyšší hodnotu v historii České republiky (rekord byl 10 088 ha v roce 2022). Skokový nárůst je patrný zejména během posledních let, což souvisí s nutností znovu zalesnit rozsáhlé plochy po kalamitách, a to nejlépe s nižšími náklady než u umělé obnovy lesa. V přirozené obnově převažovaly jehličnany (55,0 %), z dřevin se nejčastěji využíval smrk (42,4 %) a buk (18,0 %). Významně se uplatňuje také bříza (1 326 ha, 13,9 % celkové přirozené obnovy), která je typickou pionýrskou dřevinou. Z hlediska územního (podíl na celku za ČR) se nejvíce přirozená obnova lesa uplatnila v Kraji Vysočina (17,0 %) a v Jihočeském kraji (13,8 %).

Podrobné informace najdete v publikaci: Lesnictví – 2023 | ČSÚ (bit.ly/3zCrC8T)

ČERVENEC 2024

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů v ekonomiku se meziměsíčně snížila o 2,9 bodu na hodnotu 94,5. Důvěra spotřebitelů klesla o 2,6 bodu na 98,4. Souhrnný indikátor důvěry se snížil o 2,9 bodu na 95,1. Meziročně je celková důvěra v ekonomiku vyšší.

-2,9
bodu

-4,9
bodu

PRŮMYSL

V odvětví průmyslu se důvěra podnikatelů oproti červnu snížila. Indikátor důvěry poklesl o 4,9 bodu na hodnotu 89,9. Meziročně je důvěra v průmyslu vyšší.

+4,2
bodu

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů v odvětví stavebnictví se meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 4,2 bodu na 107,9. Proti loňskému červenci je důvěra ve stavebnictví vyšší.

+1,7
bodu

OBCHOD

Mezi podnikateli v obchodu se důvěra v ekonomiku zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl o 1,7 bodu na 97,3. V meziročním srovnání je důvěra v obchodu vyšší.

-2,3
bodu

SLUŽBY

Mezi podnikateli ve vybraných odvětvích služeb se důvěra v ekonomiku snížila. Indikátor meziměsíčně poklesl o 2,3 bodu na 97,3. Meziročně je důvěra ve službách vyšší.

-2,6
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů se ve srovnání s červnem snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,6 bodu na hodnotu 98,4. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů vyšší.

Každý den je na neschopence v průměru 218 tisíc osob

Počet pracovních neschopností vzrostl, doba nemoci se ale zkrátila.

ALENA HYKYŠOVÁ

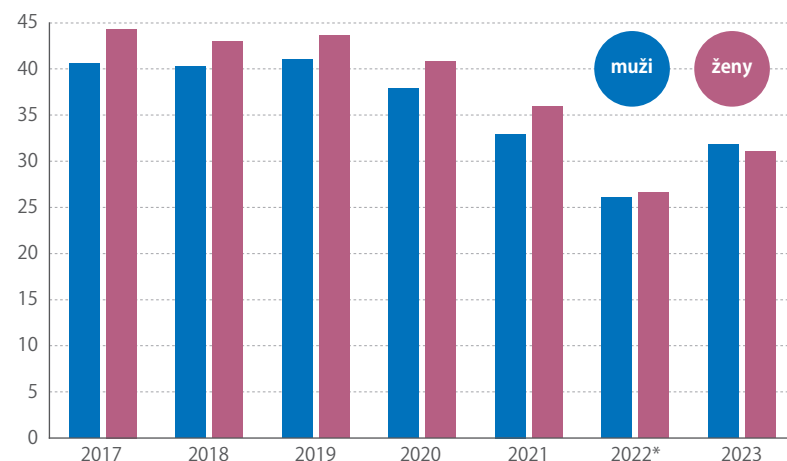
oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

V roce 2023 bylo v Česku nemocensky pojištěno celkem 4 767 tisíc osob, tedy o 19 tisíc (0,4 %) více než před rokem. Nejvýraznější nárůst počtu nemocensky pojištěných zaměstnanců zaznamenaly odvětvové sekce Zdravotní a sociální péče (+24 tis., 6 %), Administrativní a podpůrné činnosti (+13 tis., 5 %) a Vzdělávání (+11 tis., 3 %). Stejně jako v roce 2022 bylo mezi pojištěnými osobami více žen (50,6 %). Meziročně vzrostl jejich počet o 24 tisíc, kdežto počet nemocensky pojištěných mužů se o téměř 5 tisíc snížil.

Nahlášeno bylo v minulém roce celkem 2 535 tisíc případů dočasné pracovní neschopnosti, v přepočtu 53 neschopenek na sto pojištěnců. Oproti roku 2019, tedy období před vypuknutím pandemie onemocnění covid-19, tak došlo k nárůstu o 13 případů na sto pojištěnců. V absolutním vyjádření přibýlo 620 tisíc neschopností. Ženy za uplynulý rok nahlásily 1 401 tisíc neschopenek, zatímco muži o necelou čtvrtinu méně (1 134 tisíc). Nejvíce neschopenek na 100 nemocensky pojištěných bylo hlášeno ve Zpracovatelském průmyslu (69 případů) a v subjektech působících v oblasti Vzdělávání (63).

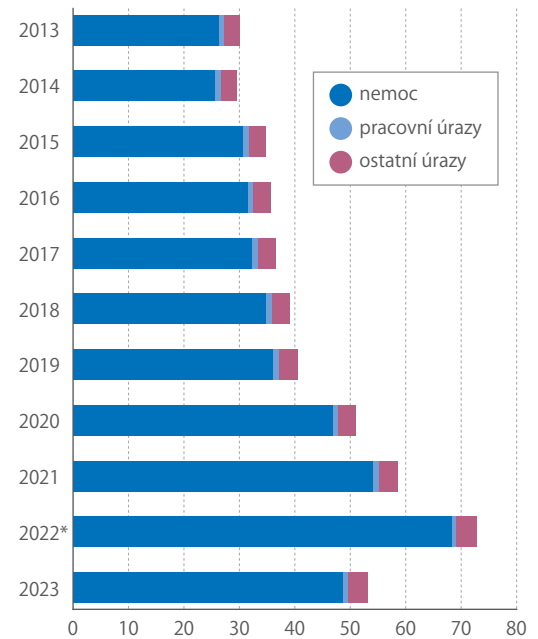
Většina (92 %) pracovních neschopností byla způsobena nemocí. Z důvodu úrazu bylo nahlášeno 212 tisíc případů, tedy o 5 tisíc méně ve srovnání s rokem 2022. Více než 43 tisíc úrazů, které si vyžádaly neschopenku, bylo klasifikováno jako pracovní úraz. Smrtných pracovních úrazů bylo evidováno 77, tedy nejméně za celou dekádu.

PRŮMĚRNÁ DOBA TRVÁNÍ 1 PŘÍPADU PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI PODLE POHLAVÍ (dny)

* Údaj za rok 2022 není z metodických důvodů srovnatelný s údaji za ostatní roky. Zdroj: ČSÚ

NOVĚ HLÁŠENÉ PŘÍPADY DOČASNÉ PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI NA 100 POJIŠTĚNCŮ PODLE PŘÍČINY

* Údaj za rok 2022 není z metodických důvodů srovnatelný s údaji za ostatní roky.

Zdroj: ČSÚ

PRŮMĚRNÁ DOBA NESCHOPNOSTI JEDEN MĚSÍC

Průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti v roce 2023 činila 31,4 dne. Oproti roku 2019 se snížila o 11 dnů. Denně loni kvůli dočasné pracovní neschopnosti chybělo na pracovištích v průměru 217 985 osob. Před covidovou pandemií v roce 2019 se jednalo o 222 tisíc, v roce 2021 pak o více než 260 tisíc osob.

Nejdelší průměrná doba pracovní neschopnosti (45 dnů) byla loni zaznamenána v odvětvích Zemědělství, lesnictví, rybářství, dále Ubytování, stravování a pohostinství (43 dnů) a Stavebnictví (42 dnů). Více než dvě pětiny (42 %) případů dočasné pracovní neschopnosti v roce 2023 byly spojeny s nemocemi dýchací soustavy. V průměru trvaly 12 dnů na případ. Nemoci pohybového aparátu zapříčinily 15 % neschopenek s průměrnou délkou zhruba 2 měsíce.

Podrobnější údaje přináší publikace Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice za rok 2023, dostupná na webu ČSÚ.

Bezplatně pomáhá každý pátý

Výsledky ojedinělého průzkumu s takřka 16 tisíci respondenty ukázaly například to, že dobrovolnictví se věnují více ženy než muži.

DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

GABRIELA STRAŠILOVÁ

oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

Strávil jste v posledních 12 měsících aspoň 1 hodinu pomáháním, případně nákupem, sběrem, distribucí nebo přípravou darů? Zhruba takto se ptali tazatelé ČSÚ v domácnostech v druhé půlce roku 2023.

V Česku bylo podle tohoto zjišťování vloni 1 662,3 tisíce osob, které pomáhaly bez nároku na mzdu. To představuje podíl 19,2% ze všech obyvatel starších 15 let. Míra dobrovolnictví byla u žen 21,4% a u mužů 16,9%. Početně šlo o 947,5 tisíce žen a 714,8 tisíce mužů.

U těch, kteří vykonávali dobrovolnickou činnost v posledních čtyřech týdnech, činila takto odpracovaná doba průměrně 2,5 hodiny za týden. Většina dobrovolníků se věnovala pomáhání spíše příležitostně, 29,3% se zapojovalo pravidelně, jeden ze šesti dobrovolníků dokonce každý týden a 1,2% pomáhalo denně.

Hlavní důvod pro zapojení do dobrovolnické činnosti je v naprosté většině altruistický. Tři z deseti lidí následují své přesvědčení a věří v hodnoty, které podporuje skupina či organizace, v níž působí. Podobný díl lidí odpověděl, že chce být s ostatními lidmi, s přáteli a následuje jejich příklad. Dalších 22,6% lidí chce přispět komunitě či životnímu prostředí a 14,5% má za cíl řešit naléhavé potřeby, které veřejné služby neaplnují. Pouze necelá 4% dobrovolníků uvedla jako hlavní důvod touhu využít své kompetence a zkušenosti, poznat sám sebe, anebo při dobrovolné práci myslí na svou pracovní kariéru a její rozvoj. Přitom není pochyb, že zkušenost z neplacené činnosti lze na pracovním trhu zužitkovat, případně může pomoci k novému či lepšímu zaměstnání.

KDO POMÁHÁ?

Nejvyšší míru dobrovolnictví najdeme u lidí středního věku. Mezi 25 až 64 lety je podíl zapojených okolo 22%. Mladší lidé do 24 let, kteří se typicky ještě věnují studiu, mají míru zapojení jen 15%, avšak tito dobrovolníci v průměru strávili dobrovolnou pomocí nejvíce času. V průměru to bylo 3,75 hodin za týden, což je výrazně více než u ostatních věkových skupin, kde průměr dosahoval jen do 2,5 hodiny týdně. I v seniorském věku mohou lidé pomáhat, pokud jim stačí síly. U starších 65 let byla míra dobrovolnictví 14%.

Nadpoloviční díl seniorů pomáhal přímo, bez zprostředkování, naopak u nejmladší skupiny bylo takových jen třetina, pro mladé je typické organizované dobrovolnictví. To převládá (56%) také u dobrovolníků ve středním věku.

Podobný trend je vidět i v třídění podle stupně dosaženého vzdělání. Obecně nejvíce pomáhají lidé s vysokoškolským vzděláním, mají míru dobrovolnictví takřka 27%. Zároveň jsou při tom také nejvíce organizovaní, přímé dobrovolnictví provádí jen 35% z nich. S nižším vzděláním klesá jak míra dobrovolnictví, tak organizovanost. U lidí se základním vzděláním byla míra dobrovolnictví 11%, a polovina z nich pomáhalo přímo. Na druhou stranu tito dobrovolníci odvedli týdně 2,9 hodiny, což bylo ze všech vzdělanostních skupin nejvíce.

Podle ekonomické aktivity jsou typickými dobrovolníky pracující lidé, u nich byla míra zapojení 22,4%, zatímco u nezaměstnaných dosahovala 16,7% a u ekonomicky neaktivních osob pouze 14,6%.

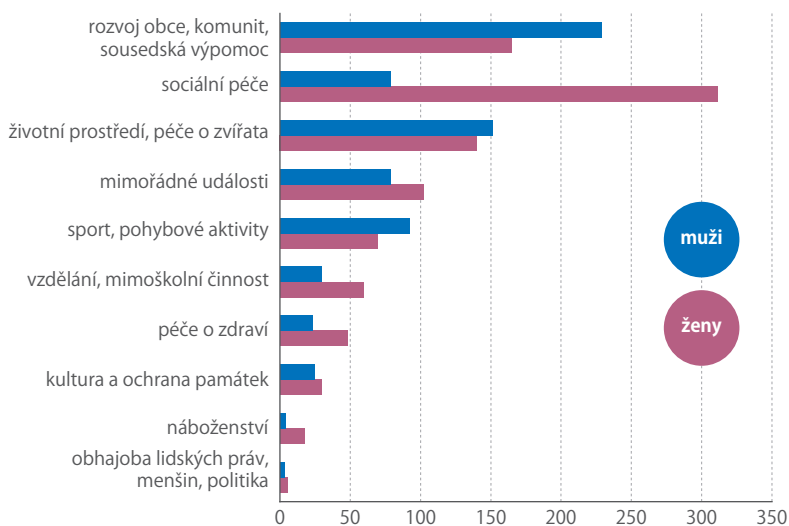
KDE, KOMU A JAK POMÁHAJÍ?

Nikoho patrně nepřekvapí, že naprostá většina lidí (85,7%) pomáhá v místě bydliště. Menší část (13,6%) jinde v Česku, 0,3% odjela pomáhat do jiné země Evropské unie a 0,4% dobrovolníků se této činnosti věnovalo jinde ve světě.

Zaměření dobrovolnické práce je značně odlišné u žen a mužů. Zatímco u žen je jednoznačně nejvýraznější oblastí sociální péče, u mužů je to rozvoj obce, komunity, sousedská výpomoc. Ve třetí nejčastější oblasti se obě pohlaví zhruba shodnou, je jí životní prostředí, péče o zvířata. Muži převažují také v oblasti sportu a pohybových aktivit, ve všech dalších oblastech už se na dobrovolnické práci více podílejí ženy, a to včetně pomoci při mimořádných událostech (která v roce 2023 již nebyla tak výrazná jako v předchozích letech).

Pokud byla dobrovolnická činnost směřována ve prospěch určité skupiny osob, jednalo se nejčastěji

OBLAST DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI (tis.)

Zdroj: ČSÚ, Šetření o dobrovolnictví 2023

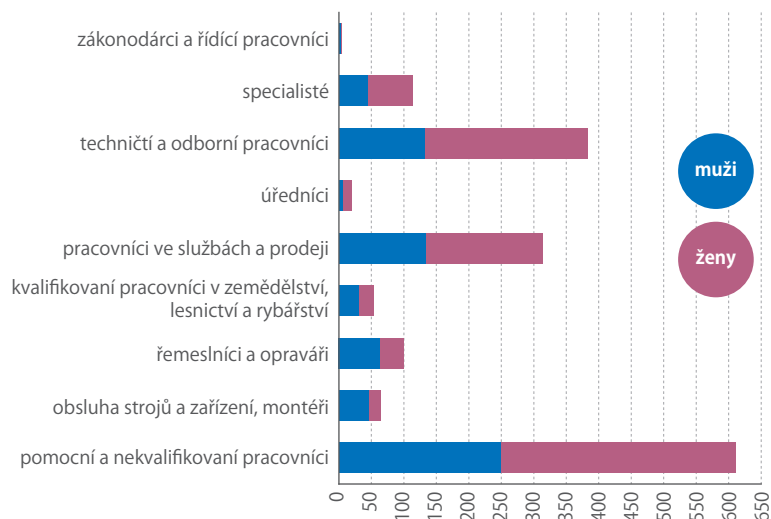
o děti a mládež (23,2%), potom o seniory (19,8%). Méně často byla činnost zaměřená na menšiny (4,1%) a na zdravotně postižené (2,3%). Případně se mohlo jednat o zaměření na kombinaci uvedených skupin (7,5%).

Pro určení charakteru dobrovolnické činnosti byla upravena klasifikace CZ-ISCO, která standardně slouží pro třídění placených zaměstnání (profesí), přičemž se využila podobnost vykonávaných činností. Ukázalo se, že škála dobrovolnických činností je opravdu velmi široká. Patrně však nepřekvapí, že ty nejčastěji uváděné byly klasifikovány do hlavní třídy pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, do níž spadalo 36,8% dobrovolníků. Nejvíce byly zmiňovány činnosti jako sběr odpadků v přírodě, úklidové akce v místě bydliště a okolí nebo úklid po společenských akcích. Často se také jednalo o sběr použitého oblečení pro různé charitativní organizace.

Dobrovolníci se ale nezářídka věnovali i kvalifikovaným činnostem. Velký podíl dobrovolníků byl klasifikován jako techničtí a odborní pracovníci (23,0%), další pořadí zaujímala hlavní třída pracovníci ve službách a prodeji (18,8%), v níž se nejčastěji objevovali pracovníci v oblasti ochrany a ostrahy. To se týkalo především mužů. Šlo obzvláště o dobrovolné hasiče, kteří nejen že doplňují činnost profesionálních hasičských sborů, ale mnohdy se také starají o trénink dětí v požárním sportu, dokonce i o kulturní dění v obci. U žen se nejčastěji jednalo o pracovnice osobní péče v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a v příbuzných oborech, uváděny byly zejména činnosti jako hlídání dětí či pomoc seniorům.

Je vcelku logické, že kvalifikované dobrovolnické činnosti prováděli častěji ti lidé, kteří pracují

POČTY DOBROVOLNÍKŮ PODLE KLASIFIKACE ZAMĚSTNÁNÍ CZ-ISCO (tis.)

Zdroj: ČSÚ, Šetření o dobrovolnictví 2023

v kvalifikovaných zaměstnáních. Avšak takřka polovina zaměstnaných specialistů pomáhala činnostmi, které lze klasifikovat jako manuální práce. Na druhé straně pracující v dělnických profesích se často realizovali v dobrovolnictví s charakterem kvalifikované nemanuální práce, často i specializované. Dobrovolnictví tak rozvíjí lidský potenciál.

Jedna z otázek byla též zaměřena na to, zda dobrovolnická činnost probíhala (alespoň částečně) online, resp. virtuálně, což uvedl každý dvacátý dobrovolník. Online byly prováděny zejména činnosti technických a odborných pracovníků, nejčastěji zde byla zmiňována organizace různých charitativních akcí a sbírek.

STATISTIKA VĚDA JE...

Vydáváme mezinárodní
odborný recenzovaný
časopis **STATISTIKA**

Vychází 4x ročně anglicky
tištěný i online

Objednávejte

STATISTIKA:
Statistics and Economy
Journal
na stránkách
csu.gov.cz/1-statistika

Většinu zemědělských statistik koordinuje Eurostat

„Na zemědělství vynakládá Evropská unie velké peníze, a tak nepřekvapuje, že se o tomto odvětví snaží získávat velmi podrobné informace,“ říká vedoucí oddělení statistiky zemědělství a lesnictví ČSÚ Renata Vodičková.

Foto: Tereza Koutecká

Co všechno ČSÚ o zemědělství sleduje?

V současné době je důvodem našeho velmi širokého záběru především společná zemědělská politika EU. Na podporu zemědělské prvovýroby, ale i na udržitelnost a rozvoj venkova vydává Evropská unie značné prostředky, takže je logické, že úředníci a politici chtějí mít přehled, jak účelně se tyto peníze vynakládají.

Sledujeme výrobní ukazatele v rostlinné a v živočišné výrobě a zajímá nás i ekonomická stránka. Sestavujeme takzvaný souhrnný zemědělský účet,

který, zjednodušeně řečeno, vypovídá o rentabilitě výroby a zisku zemědělského odvětví. Významnou součástí naší práce tvoří také integrované šetření v zemědělství, jehož prostřednictvím zjišťujeme počty pracovníků v zemědělství, strukturální údaje z oblasti rostlinné a živočišné výroby, které jsou pak podkladem pro stanovení ekonomické velikosti a výrobního zaměření podniků. K těmto základním šetřeným informacím se navíc přidávají další, jako například způsoby hnojení, zavlažování, ustájení, vybavení stroji, využívání moderních technologií,

příklon k regenerativnímu způsobu hospodaření a podobně. Zaměření nadstavbových šetření se v cyklech střídá a mění také podle toho, co Eurostat zrovna považuje za potřebné zjistit. Na významu nabývají agroenvironmentální ukazatele, například ve spolupráci s ÚKZÚZ zjišťujeme spotřebu přípravků na ochranu rostlin.

Ve výčtu našich aktivit nesmím zapomenout na vedení zemědělského registru, který zahrnuje všechny subjekty zabývající se v Česku zemědělskou činností. Vedle standardních farem a velkých zemědělských podniků jsou v něm evidováni i drobní pěstitelé a chovatelé, kteří prodávají alespoň část své produkce, nebo třeba subjekty, jejichž hlavní činnost je zcela odlišná, ale vlastní a obhospodařují například louky nebo pastviny.

Odkud získáváte pro zemědělské statistiky informace?

Základ tvoří statistická zjišťování. V současné době máme 11 druhů výkazů, jeden s měsíční periodicitou pro všechna porážková místa hospodářských zvířat, ostatní, pololetní či roční, jsou určené vybranému vzorku zemědělských podniků. Dále ve tří až čtyřletém intervalu provádíme integrované šetření a jednou za deset let probíhá plošný agrocensus, do něhož jsou zahrnuty všechny zemědělské subjekty od stanovených prahových hodnot.

Uvědomujeme si, že povinnost vyplňovat údaje zemědělce značně zatěžuje, a proto se snažíme, pokud to jde, přecházet na administrativní zdroje dat. V řadě případů se to už podařilo. Od loňského roku třeba využíváme údaje o osevních plochách z „dotacní“ jednotné žádosti na plochu, kterou zemědělci vyplňují v elektronické aplikaci Ministerstva zemědělství. Díky výborné spolupráci s ministerstvem se statistický výkaz stal součástí výstupů z aplikace a zemědělcům jsme ulevili od jednoho dotazníku.

Podobně jsme zrušili i soupis hospodářských zvířat a místo něho využíváme integrovaný registr zvířat vedený Ministerstvem zemědělství. Tato náhrada je ovšem mnohem složitější než v případě osevních ploch a pouze dílčí. Registr zvířat neobsahuje všechny informace, které potřebujeme, takže část údajů musíme odvodit či kombinovat s údaji z jiných zdrojů. Například detaily o stavech prasat a drůbeže bohužel jinak než dotazováním chovatelů získat nelze, a tak u nich musíme šetření provádět i v současnosti. Ministerství registr nám alespoň umožňuje lepší zacílení, takže není třeba oslovovat tolik subjektů.

Rozšiřování spektra administrativních zdrojů patří mezi prioritní úkoly ČSÚ a náš odbor k tomuto účelu využívá i evropský grant. Současně je ale třeba říci, že ze strany Eurostatu nebo Ministerstva zemědělství přicházejí také nové požadavky na to, co bychom měli sledovat, a o ně se naše výkazy zase rozšiřují. Příští rok se ve výkaze o chovu skotu již nebudeme dotazovat na stavy, nicméně přibude jednorázová příloha mapující podíl skotu na pastvě a složení krmné dávky dojníc. Údaje budou jedním z podkladů pro kalkulaci

plnění programu snižování emisí. Oblasti, o něž se výkazy zkrátí, tak mnohdy nahrazují nějaká jiná témata. V současné době se například mluví o tom, že bychom vzhledem k nadbytku obilí na evropském trhu měli zjišťovat detailní informace o velikosti a kvalitě skladovacích kapacit přímo u zemědělců v prvovýrobě.

S jakým časovým odstupem od shromáždění dat publikujete statistické výstupy?

Vzhledem k tomu, že na oddělení vedeme zemědělský registr, který slouží jako výběrová a dopočtová základna úloh, je náš kolektiv v rámci ČSÚ trochu výjimečný nadstandardním podílem činností v oblasti statistické práce, kterou provádíme sami. Zpracování je rychlé, a výstupy jsou tak k dispozici velmi brzy. Například červnové odhady úrody a osevní plochy publikujeme do deseti dnů poté, co obdržíme všechna potřebná data. Během pár dnů zvládneme provést kontroly databází, dopočty, připravit ke zveřejnění dvě publikace, Rychlou informaci, doplňující informaci k RI, data pro Veřejnou databázi a report do Eurostatu.

Jak se provádějí odhady sklizní?

Odhady se dělají každý měsíc od června do září. Vyčítáme z údajů, které zemědělci vyplňují do příslušných statistických výkazů.

Při prvním odhadu bývají respondenti spíše zdrženliví, protože úrodu může ovlivnit ještě řada faktorů. Špatné počasí, rozšíření plísní, přemnožení nějakého škůdce a podobně. S každým dalším odhadem blíže ke sklizni, se předpokládané hektarové výnosy postupně zpřesňují, většinou trochu zvyšují. Poslední odhad pak už je velmi realistický, odchylky od skutečné sklizně nebývají velké.

Prý pro odhady sklizní testujete využití družicových snímků...

Ano, ale zatím jsme teprve na začátku. Využíváme k tomu výstupy z evropského programu Copernicus. Letos chceme podle satelitního snímkování provést první modelové odhady vzorku plodin a porovnat je s odhady z výkazů vyplňovaných zemědělci a poté s údaji o skutečných sklizních. Uvidíme, jak přesně se trefíme. Vše budeme určitě ještě nějaký čas ladit a prověřovat, abychom získali jistotu, že se na družicová data dá spolehnout.

Dochází v posledních letech k nějakým významným změnám struktury zemědělství v Česku?

V novodobé historii došlo ke dvěma výrazným zlomům. Jeden nastal po roce 1989, kdy proběhla transformace českého zemědělství, druhý jsme zaznamenali při vstupu do Evropské unie v roce 2004.

V živočišné výrobě lze jako hlavní trend označit pokles stavů hospodářských zvířat, který je ale například ve výrobě mléka v podstatě kompenzován růstem užitkovosti. V průměrné doživnosti se držíme

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Letos chceme provést první modelové odhady sklizní odvozené ze satelitního snímkování vzorku vybraných plodin.

Ing. Renata Vodičková

Vystudovala Vysokou školu zemědělskou v Praze a následně dvouleté specializované statistické studium při VŠE. Pracovní kariéru zahájila na referentské pozici v Ústavu vědeckotechnických informací pro zemědělství. Do ČSÚ nastoupila na okresní oddělení v Kolíně, kde se zabývala zemědělskou statistikou. Několik let působila v informačním servisu ČSÚ, vedoucí oddělení statistiky zemědělství a lesnictví je od roku 2006.

na špici EU, a i přes značné snížení počtu dojníc vyrobíme mléka pořád přibližně stejně jako v devadesátých letech.

Největší propad zaznamenaly stavy prasat. Na vině je především zhoršení rentability chovu. Vždyť mezi lety 2000 až 2021 zůstávala výkupní cena jatečných prasat téměř stejná, a přitom zemědělcům v průběhu let rostly náklady na krmiva, na mzdy nebo pohonné hmoty. Chov prasat se tedy u nás značně omezil a ve vepřovém mase se nyní soběstačnost pohybuje lehce nad čtyřiceti procenty.

V rostlinné výrobě se zmenšila rozmanitost struktury pěstovaných plodin. Podmínky minulého i nového dotačního období na roky 2023 až 2027 se to snaží napravit a rostlinnou výrobu více diverzifikovat. Zavádějí se opatření, která omezí velikost plochy pro pěstování jedné plodiny, a podpoří budování krajinnotvorných prvků pro zamezení eroze a zvýšení pestrosti krajiny. Pomalu se to tedy začíná opět měnit k lepšímu.

Z konkrétních plodin se od devadesátých let zvyšoval hlavně podíl obilovin a řepky na celkové osevní ploše. Pro zemědělce to byly až donedávna plodiny s jistotou rentability. Zisky z nich pomáhaly dotovat živočišnou výrobu, která až tak zisková nebyla. Válkou na Ukrajině a následným přetlakem obilí na evropském trhu se ale i tyto dosavadní „jistoty“ změnily.

Projevuje se v datech o českém zemědělství nějak klimatická změna?

Jako příklad můžu uvést teplomilnou sóju. Její plochy u nás se zvětšují. Je to samozřejmě dáno i tím, že se šlechtí odrůdy adaptabilní do našich klimatických podmínek, ale oteplování se jistě projevuje také.

Zmínila jste, že podobu zemědělské statistiky určují z velké části požadavky Evropské unie. Je přesto něco, co má Česká republika unikátní?

Samostatně metodicky si každý stát sleduje spotřebu potravin. A v této oblasti patříme mezi země, které na to mají velmi podrobný systém. Někde se používají jenom hrubé odhady, třeba na základě šetření v domácnostech. Ty ale nevypovídají o spotřebě mimo domácnosti, například ve školních a závodních jídelnách, v nemocnicích, restauracích a podobně. U nás se spotřebě potravin věnujeme velmi pečlivě a používáme širokou škálu zdrojů dat.

Jak tedy zjišťování spotřeby potravin u nás probíhá?

Jedná se o bilanční metodu, vycházíme jak z výrobních ukazatelů zemědělské statistiky, tak i ze statistiky potravinářského průmyslu. Značnou porci práce představuje rovněž stanovení salda zahraničního obchodu, kdy musíme u všech potravinových položek určit, jaké množství se dovezlo a jaké vyvezlo. Rozdíl se pak započítává, u potravinářských výrobků ještě po přepočtu na základní suroviny, do domácí spotřeby.

Jako podpůrné zdroje nám slouží data od různých profesních svazů, třeba mlynářů, pekařů, bramborářů a podobně. Když víme, kolik toho vyprodukovali jejich členové, můžeme to porovnat s našimi výsledky a lépe kontrolovat hodnotu za celý trh.

ČSÚ ale nepočítá spotřebu všech potravin. Na kalkulaci spotřeby mléčných výrobků a mléka se specializuje Ústav zemědělské ekonomiky a informací. My od něj výsledky přebíráme a zahrnujeme do celku.

Do vašeho odboru patří také statistika lesního hospodářství. Co vše se sleduje o lesích?

Firmy zabývající se hospodařením v lesích obesíláme jedním výkazem, jehož prostřednictvím shromažďujeme informace o zalesňování, těžbě dřeva, dodávkách dříví a pilařské výrobě, o počtu pracovníků, o vybraných ekonomických ukazatelích, ale i ukazatelích agroenvironmentálních – hnojení a použití chemických a biologických prostředků. Vše je shrnuto v publikaci Lesnictví. Z administrativních zdrojů Ministerstva zemědělství a Ministerstva životního prostředí přebíráme a zveřejňujeme údaje o myslivosti.

Jaké úkoly vás čekají v nejbližších měsících?

Kromě běžné agendy je to modernizace statistického informačního systému. Náš zemědělský registr, který nyní vedeme samostatně, připravujeme na propojení s Registrem ekonomických subjektů, přínosem bude sdílení některých údajů a jednodušší správa aktualizací.

Zásadní změnou pro naše oddělení bude integrace zpracování zemědělské statistiky pod univerzální nástroje, práce na tomto projektu již probíhají. Vzhledem k určitým specifikům zemědělské statistiky bude nutné vyřešit i některé komplikace, například skutečnost, že v zemědělském zpracování figurují i subjekty bez identifikačního čísla (IČ), na což současný univerzální systém není zařízen.

Statistika dětských jmen

Obliba jmen, která dávají rodiče svým dětem, se v čase proměňuje. Některá jména však zůstávají mezi oblíbenými poměrně dlouho.

JAKUB VACHUŠKA

oddělení metodiky, analýz a diseminace sčítání

Statistika dětských jmen má v Českém statistickém úřadě dlouholetou tradici. Před rokem 2022 byla vypracována z lednových hlášení o narození od matričních úřadů, od roku 2022 jsou pro ni využívány záznamy ze základního registru obyvatel. Statistika se skládá z údajů za děti narozené v Česku v roce 2023. Pro historické srovnání za roky 1950 až 2022 do ní byly zahrnuty pouze osoby narozené v Česku, a zároveň žijící k závěru roku 2022. Jinými slovy, v přehledu jmen za období 1950 až 2022 nejsou údaje o osobách zemřelých před koncem roku 2022. Na různé varianty jednoho jména (např. Ema a Emma nebo Michal a Michael) se pohlíží jako na různá jména. Výsledky mají „pouze“ orientační charakter a nesouvisí se stavem a pohybem obyvatelstva Česka, který ČSÚ také zveřejňuje.

NEJOBLÍBENĚJŠÍ JSOU JMÉNA JAKUB A ELIŠKA

V roce 2023 se mezi chlapci narodilo nejvíce Jakubů. Druhé pořadí v počtu narozených obsadili Matyášové a třetí

místo připadlo Janům. Jakub zaujímal pozici nejoblíbenějšího jména už po třinácté v řadě. Poprvé se v ní objevil v roce 2011, kdy vystřídal Jana. Matyáš ovládl druhé místo podruhé. Předtím to bylo v roce 2021 a v obou případech přeskočil Jana. Matyáš se přitom objevil v první desítce nejoblíbenějších chlapeckých jmen až v roce 2010, kdy obsadil deváté místo. Během následujících jedenácti let pak dokázal postoupit o dalších sedm míst nahoru. Z chlapců v první desítce roku 2023 dosáhl většího posunu ve stejném období (2010–2023) pouze Dominik, který se z patnácté příčky v letech 2013 a 2014 vyšplhal na příčku sedmou.

První desítka dále zahrnovala jména Adam, Matěj, Vojtěch, David, Tomáš a Filip. Ze jmenovaných změnil svou pozici během jednoho roku výrazněji Tomáš, který se propadl ze čtvrtého na deváté místo. Na stabilitu nejoblíbenějších jmen ukazuje skutečnost, že ve sledovaném období 2010–2023 se na prvním místě vystřídal jen dvě jména, na druhém tři a na třetím čtyři, zatímco

TŘI NEJČASTĚJŠÍ JMÉNA V ROCE 2023

Zdroj: ČSÚ

JMÉNA V ČESKU

OBSAH

19

Statistika dětských jmen

Na vrcholu nejoblíbenějších jmen pro narozené děti v Česku se už řadu let drží dvojice Jakub a Eliška.

23

Jak se jmenovali naši předkové

Obrázek o tom, jaká jména byla oblíbená v polovině 17. století, si můžeme udělat listováním tehdejšími soupisy poddaných.

26

Ulice v Evropě jsou genderově nevyvážené

Ulic a veřejných prostranství pojmenovaných po mužích je v evropských městech devětkrát více než těch, které nesou jméno nějaké ženy.

28

Nejčastější jména na mapách

Nejfrekventovanějším názvem obce v Česku není Lhota a nejvíce ulic se nejmenuje po T. G. Masarykovi. Skuteční vítězové leckoho možná překvapí.

například na sedmém místě se vystřídal hned sedm různých jmen.

Nejčastějším dívčím jménem byla v loňském roce Eliška. Druhou příčku v žebříčku popularity obsadila Viktorie a třetí Anna. Jméno Eliška dávali rodiče narozeným dcerám nejčastěji už od roku 2012, kdy z vrcholu sesadilo Terezu. Popularita druhé Viktorie prošla v období 2010 až 2023 rychlým vývojem. Ještě v roce 2010 se nacházela až na šestnácté pozici a během dvanácti let se posunula o čtrnáct míst nahoru. To je rychlejší postup než v případě Matyáše. Anna obsadila třetí pozici podruhé v řadě, přičemž v dřívějších pěti letech si držela pozici druhou. Čtvrtá Sofie prošla podobným vývojem jako Viktorie, také se posunula o čtrnáct míst během dvanácti let.

Kromě zmíněných patřila do loňské první desítky jména Natálie, Tereza, Ema, Adéla, Amálie a Julie. Je zajímavé, že pořadí v první desítce se oproti předchozímu roku změnilo pouze v případě Emy a Adély, které si prohodily pozice, a Julie, jež se probíjela mezi elitu z nižší skupiny, přičemž vyřadila Nelu.

Podobně jako u chlapců, i v případě děvčat zůstal seznam nejpobulárnějších jmen poměrně stabilní. V letech 2010 až 2023 obsazovala první místa pouze dvě jména, na druhém a třetím místě se vystřídal čtyři a v boji o sedmou pozici se utkávalo osm různých jmen. Nicméně nejpobulárnější dívčí jména doznala ve sledovaném období větší proměnlivosti než chlapecká. Potvrzují to již zmíněné výraznější posuny v pořadí dívčích jmen a také skutečnost, že mezi deseti nejoblíbenějšími se vystřídal sedmáct dívčích jmen, přičemž chlapeckých jen třináct. Ve dvacítkách nejoblíbenějších jmen najdeme třicet dívčích jmen a dvacet pět chlapeckých.

Některá v současnosti oblíbená jména patřila mezi favority i v historických časech. Například Jan vévodil žebříčku nejčastěji volených chlapeckých jmen mezi lety 1950 až 2023 celkem pětadvacetkrát. Osmnáctkrát se na vrcholu objevil Petr a sedmáctkrát Jakub. Mezi dívkami získaly prvenství pětadvacetkrát Jana, patnáctkrát Tereza a dvanáctkrát Eliška.

20 NEJČASTĚJŠÍCH JMEN V LETECH 2010–2023 (dívky)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	TEREZA	TEREZA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA	ELIŠKA
2.	ELIŠKA	ELIŠKA	TEREZA	TEREZA	TEREZA	TEREZA	TEREZA	ANNA	ANNA	ANNA	ANNA	ANNA	VIKTORIE	VIKTORIE
3.	ADÉLA	ADÉLA	ADÉLA	ADÉLA	ANNA	ANNA	ANNA	TEREZA	TEREZA	TEREZA	TEREZA	VIKTORIE	ANNA	ANNA
4.	ANNA	NATÁLIE	ANNA	ANNA	ADÉLA	ADÉLA	ADÉLA	ADÉLA	EMA	VIKTORIE	NATÁLIE	NATÁLIE	SOFIE	SOFIE
5.	NATÁLIE	ANNA	NATÁLIE	NATÁLIE	NATÁLIE	NATÁLIE	NATÁLIE	VIKTORIE	ADÉLA	ADÉLA	VIKTORIE	SOFIE	NATÁLIE	NATÁLIE
6.	KAROLÍNA	KAROLÍNA	KAROLÍNA	KAROLÍNA	SOFIE	EMA	EMA	SOFIE	EMA	TEREZA	TEREZA	TEREZA	TEREZA	TEREZA
7.	BARBORA	KATEŘINA	NELA	NELA	KRISTÝNA	SOFIE	SOFIE	NATÁLIE	NATÁLIE	ADÉLA	ADÉLA	ADÉLA	ADÉLA	EMA
8.	KRISTÝNA	LUCIE	BARBORA	BARBORA	EMA	KAROLÍNA	VIKTORIE	SOFIE	VIKTORIE	SOFIE	SOFIE	EMA	EMA	ADÉLA
9.	LUCIE	BARBORA	KRISTÝNA	SOFIE	KAROLÍNA	VIKTORIE	KAROLÍNA	KAROLÍNA	KAROLÍNA	KAROLÍNA	NELA	AMÁLIE	AMÁLIE	AMÁLIE
10.	VERONIKA	VERONIKA	LUCIE	EMA	VERONIKA	KRISTÝNA	VERONIKA	NELA	NELA	KAROLÍNA	KAROLÍNA	NELA	JULIE	JULIE
11.	KATEŘINA	KRISTÝNA	VERONIKA	LUCIE	BARBORA	VERONIKA	BARBORA	KRISTÝNA	KRISTÝNA	BARBORA	AMÁLIE	JULIE	LAURA	LAURA
12.	NELA	NELA	KATEŘINA	VIKTORIE	NELA	KRISTÝNA	VERONIKA	BARBORA	BARBORA	LAURA	JULIE	NELA	KAROLÍNA	NELA
13.	KLÁRA	SOFIE	SOFIE	EMA	VERONIKA	BARBORA	NELA	VERONIKA	JULIE	ROZÁLIE	BARBORA	JULIE	KAROLÍNA	KAROLÍNA
14.	NIKOLA	VIKTORIE	VIKTORIE	KRISTÝNA	LUCIE	LUCIE	LUCIE	JULIE	JULIE	AMÁLIE	BARBORA	ROZÁLIE	BARBORA	ROZÁLIE
15.	EMA	KLÁRA	EMA	KATEŘINA	KATEŘINA	LAURA	LAURA	LAURA	EMMA	VERONIKA	KRISTÝNA	KRISTÝNA	ROZÁLIE	BARBORA
16.	VIKTORIE	EMA	KLÁRA	KLÁRA	KLÁRA	KATEŘINA	JULIE	EMMA	LAURA	KRISTÝNA	LAURA	ANĚŽKA	ANĚŽKA	MIA
17.	MICHAELA	ANĚŽKA	ANĚŽKA	JULIE	MARIE	KLÁRA	KATEŘINA	MARIE	MARIE	EMMA	MARIE	LAURA	VERONIKA	EMMA
18.	SOFIE	MICHAELA	JULIE	ANĚŽKA	LAURA	JULIE	MARIE	KATEŘINA	LUCIE	ROZÁLIE	EMMA	EMMA	STELLA	ANĚŽKA
19.	ANĚŽKA	NIKOLA	ZUZANA	MARIE	ANĚŽKA	ANĚŽKA	LUCIE	AMÁLIE	MARIE	VERONIKA	MARIE	EMMA	SÁRA	SÁRA
20.	ZUZANA	ZUZANA	NIKOLA	NIKOLA	JULIE	MARIE	KLÁRA	KLÁRA	ANĚŽKA	ANĚŽKA	ANĚŽKA	VERONIKA	MARIE	SÁRA

Zdroj: ČSÚ

20 NEJČASTĚJŠÍCH JMEN V LETECH 2010–2023 (chlapci)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	JAN	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB	JAKUB
2.	JAKUB	JAN	JAN	JAN	JAN	JAN	JAN	JAN	JAN	JAN	JAN	MATYÁŠ	JAN	MATYÁŠ
3.	TOMÁŠ	TOMÁŠ	TOMÁŠ	TOMÁŠ	TOMÁŠ	ADAM	ADAM	ADAM	MATYÁŠ	MATYÁŠ	MATYÁŠ	JAN	MATYÁŠ	JAN
4.	ADAM	ADAM	MATYÁŠ	MATYÁŠ	ADAM	TOMÁŠ	TOMÁŠ	TOMÁŠ	ADAM	ADAM	ADAM	ADAM	ADAM	ADAM
5.	DAVID	LUKÁŠ	ADAM	ADAM	MATYÁŠ	MATYÁŠ	MATYÁŠ	MATYÁŠ	TOMÁŠ	ADAM	MATĚJ	MATĚJ	TOMÁŠ	MATĚJ
6.	LUKÁŠ	MATĚJ	VOJTĚCH	DAVID	FILIP	FILIP	FILIP	FILIP	MATĚJ	VOJTĚCH	TOMÁŠ	FILIP	MATĚJ	VOJTĚCH
7.	VOJTĚCH	DAVID	DAVID	LUKÁŠ	VOJTĚCH	MATĚJ	VOJTĚCH	VOJTĚCH	DAVID	MATĚJ	VOJTĚCH	TOMÁŠ	FILIP	DOMINIK
8.	MATĚJ	VOJTĚCH	LUKÁŠ	FILIP	ONDŘEJ	ONDŘEJ	DAVID	DAVID	VOJTĚCH	FILIP	FILIP	VOJTĚCH	VOJTĚCH	DAVID
9.	MATYÁŠ	MATYÁŠ	ONDŘEJ	ONDŘEJ	DAVID	DAVID	ONDŘEJ	MATĚJ	FILIP	DAVID	DAVID	DAVID	DOMINIK	TOMÁŠ
10.	DANIEL	ONDŘEJ	MATĚJ	MATĚJ	LUKÁŠ	LUKÁŠ	LUKÁŠ	ONDŘEJ	LUKÁŠ	DOMINIK	DOMINIK	DOMINIK	DAVID	FILIP
11.	FILIP	DANIEL	FILIP	VOJTĚCH	MATĚJ	VOJTĚCH	LUKÁŠ	LUKÁŠ	DOMINIK	ONDŘEJ	TOBIÁŠ	TOBIÁŠ	TOBIÁŠ	DANIEL
12.	ONDŘEJ	FILIP	DANIEL	DANIEL	DANIEL	DANIEL	DOMINIK	MARTIN	ONDŘEJ	LUKÁŠ	LUKÁŠ	DANIEL	DANIEL	TOBIÁŠ
13.	MARTIN	MARTIN	MARTIN	MARTIN	MARTIN	MARTIN	DOMINIK	DANIEL	DOMINIK	DANIEL	ONDŘEJ	LUKÁŠ	LUKÁŠ	ONDŘEJ
14.	DOMINIK	DOMINIK	DOMINIK	SIMON	SIMON	MARTIN	MARTIN	DANIEL	MARTIN	DANIEL	DANIEL	ONDŘEJ	ONDŘEJ	ANTONÍN
15.	PETR	PETR	SIMON	DOMINIK	DOMINIK	SIMON	SIMON	STĚPÁN	SIMON	STĚPÁN	STĚPÁN	STĚPÁN	STĚPÁN	LUKÁŠ
16.	MICHAL	MICHAL	PETR	PETR	PETR	PETR	PETR	SIMON	STĚPÁN	SIMON	STĚPÁN	ANTONÍN	MARTIN	STĚPÁN
17.	SIMON	SIMON	MICHAL	MAREK	MAREK	MAREK	STĚPÁN	STĚPÁN	PETR	ANTONÍN	ANTONÍN	STĚPÁN	ANTONÍN	OLIVER
18.	MAREK	MAREK	MAREK	JÍŘÍ	STĚPÁN	JÍŘÍ	ANTONÍN	JÍŘÍ	MAREK	SIMON	SIMON	SIMON	SIMON	MARTIN
19.	JÍŘÍ	JÍŘÍ	JÍŘÍ	MICHAL	JÍŘÍ	MAREK	JÍŘÍ	ANTONÍN	PETR	MAREK	PETR	OLIVER	PETR	SIMON
20.	STĚPÁN	STĚPÁN	STĚPÁN	STĚPÁN	MICHAL	MICHAL	MAREK	MAREK	TOBIÁŠ	VÁCLAV	MAREK	MIKULÁŠ	OLIVER	MIKULÁŠ

Zdroj: ČSÚ

ISABELA NAHORU, MONIKA A MELANIE DOLŮ

Nejvýraznějším skokanem v oblíbenosti jmen se loni stala Isabela, která si polepsila o 52 příček ze 143. na 91. místo. V dívčích jménech následovaly Olivie s posunem o 35 příček a Lea, jež vystoupala o 20. Z chlapců nejvíce postoupili Theo a William, oba o 22 míst. V těsném závěsu za nimi se držel Vojta s vylepšením pozice o 20 míst. Naproti tomu největší propad v pořadí zaznamenaly Monika a Melanie, které si obě pohoršily o 31 míst. Obliba Agáty klesla o 20 míst. Z chlapeckých jmen se o 23 míst dolů posunuli Vladimír a Ivan a o 18 příček Sebastien.

Skokani byli vybíráni z první stovky oblíbených jmen v roce 2023 a jména, která se nejvíce propadla, z první stovky v roce 2022.

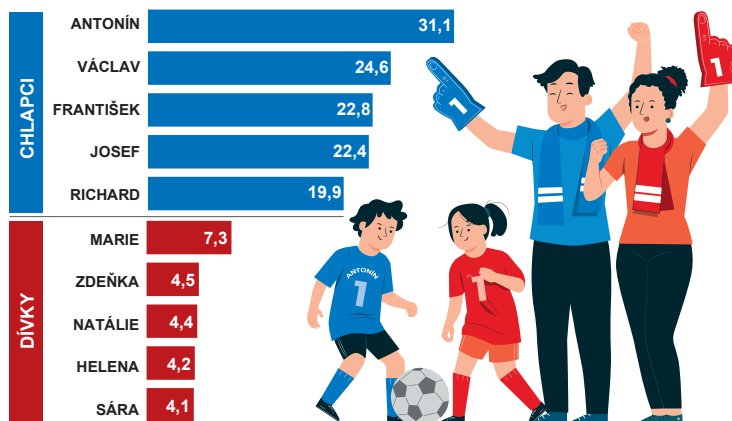
V KRAJÍCH JE TO JINAK

Stejně jako na celorepublikové úrovni byl Jakub první v jedenácti krajích. Jenom v Praze a v krajích Královéhradeckém a Pardubickém získal větší oblibu Matyáš. Trojice jmen Jakub, Matyáš a Jan obsadila první tři pozice v devíti krajích. V Praze a v Jihomoravském kraji nahradil Jana Adam, ve Středočeském kraji Matěj, ve Zlínském kraji Dominik a v Kraji Vysočina Matěj nahradil Matyáše. Úplně ve všech českých krajích byl v první trojici nejoblíbenějších jmen pouze Jakub.

Rozdíly lze vysledovat i v podílu výskytu jmen z první krajské trojice na jménech všech narozených s registrovaným pobytem v kraji. Nejvýraznější zastoupení tří nejčastějších chlapeckých jmen najdeme v Kraji Vysočina, kde Jakub, Jan a Matěj tvořili 13,3 % ze všech loni narozených chlapců v kraji. V Praze, kde byl podíl první trojice nejnižší, dostalo jméno Matyáš, Jakub nebo Adam 8,9 % narozených chlapců. Výrazněji nadprůměrný podíl první trojice na všech narozených v kraji zaznamenaly také kraje Jihočeský a Plzeňský, pod celostátním průměrem se nacházely kraje Karlovarský, Královéhradecký, Jihomoravský a Moravskoslezský.

Mezi dívčími jmény obsadila první pozici ve dvanácti krajích Eliška. V Praze a v Pardubickém kraji byla nejpobulárnější Anna a v Kraji Vysočina se

NEJČASTĚJI DĚDĚNÁ JMÉNA V ROCE 2023 (% rodičů, kteří předali své jméno dítěti)

Zdroj: ČSÚ

Velké rozdíly popularity podle velikosti obcí a měst byly patrné u jmen jako Mark, Albert a Artur nebo Vítek, Radek a Miroslav. První uvedená trojice jmen se těšila výrazně větší oblibě v největších městech než v nejmenších obcích. Mark byl v největších městech na 57. příčce, ve středních na 80. a v obcích do 2 000 obyvatel až na 114. Albert obsadil 29., 54. a 55. příčku a Artur 46., 65. a 69. Jméno z druhé trojice naopak častěji vybírali rodiče v nejmenších obcích. Vítek se v největších městech umístil na 86. pozici, ve středních na 68. a v nejmenších obcích na 53. Radek zaujímal 88., 72. a 63. místo a Miroslav 67., 60. a 48. místo. Z dalších jmen v první desítce se popularita v závislosti na velikosti obce výrazně lišila u celkově osmého Davida. Ten v největších městech skončil pátý, zatímco ve středních a nejmenších obcích byl osmý a třináctý. Vojtěch je naopak jméno typičtější pro venkov, protože v nejmenších obcích dosáhl na pátou pozici, ve středních městech na sedmou a v největších městech skončil až třináctý.

Mezi dívkami si Eliška vedla suverénněji než Jakub, ve všech třech velikostních skupinách obcí byla totiž nejoblíbenější. Naproti tomu na celorepublikové úrovni druhá Viktorie tuto pozici obhájila pouze ve středních městech. V největších městech dokonce obsadila až čtvrtou příčku po třetí Sofii. Zajímavé je, že Anna měla druhou nejvyšší oblibu v nejmenších obcích a největších městech, ale ve středních městech s počtem obyvatel mezi 2 000 a 50 000 skončila až na čtvrté pozici. Z třetího místa ji vytlačila Sofie.

Ke jménům Sofia, Eva a Elizabeth rodiče při pojmenování dcery sáhli častěji v největších městech. Sofia tam obsadila 32. místo, ve středních a nejmenších obcích 56. a 103. místo. Pořadí Evy byla 44., 60. a 78. a pořadí Elizabeth byla 52., 70. a 77. Ze spíše venkovských jmen lze zmínit Vanesu, Štěpánku a Izabelu. Vanesa v nejmenších obcích obsadila 66. příčku, ve středních 77. a v největších městech 125., Štěpánka 23., 27. a 52. a Izabela 48., 56. a 76. Celkově devátá Amálie se těšila větší oblibě v nejmenších obcích, kde skončila sedmá. Ve středních obcích byla osmá a v největších městech dvanáctá.

NEJČASTĚJI SE DĚDÍ ANTONÍN

Některá jména jsou předávána z otce na syna a z matky na dceru. Do této analýzy byla vybrána ta, jež v roce 2023 nosilo alespoň sto rodičů. S nejvyšší mírou předávali své jméno potomkovi otcové Antonínové. Z nich stejně pojmenoval syna skoro každý třetí (31,1%). Tradici dědění jmen držela i čtvrtina otců Václavů (24,6%). Další v pořadí předávání jména synům byli František (22,8%), Václav (22,4%) a Richard (19,9%). Matky svá jména nepředávaly narozeným dcerám ani zdaleka tak často. Nejhorlivější v tom byly matky Marie, po nichž dostávaly dcery jméno v 7,3% případů. Další pořadí děděných ženských jmen bylo Zdeňka (4,5%) Natálie (4,4%), Helena (4,2%) a Sára (4,1%).

NA ZÁKLADĚ JAKÝCH PODKLADŮ SE PŘÍRAZUJÍ KONKRÉTNÍ JMÉNA KE DNŮM V KALENDÁŘI A KDO ROZHODUJE O PŘÍPADNÉM ZAŘAZENÍ NOVÉHO JMÉNA, NEBO VYŘAZENÍ JMÉNA PŮVODNÍHO?

Žádný sjednocený seznam českých jmen pro všechny kalendáře není, jednotlivá nakladatelství je uvádějí dle svého uvážení. Přepočítané a doplněné uspořádání jmen připravil pro zájemce Ústav pro jazyk český. Pro kalendáře firmy Helma 365 používáme jako základ kalendárium z počátku devadesátých let, které během doby prošlo úpravou v podobě doplnění jmen, jež v České republice užívá víc než 500 osob. Zařazujeme ovšem i jména ojedinělá a ta, která získávají znovu na oblibě a jejich nositelé mají nízký věkový průměr. Dá se tedy předpokládat, že jejich počet poroste.

MAGDALÉNA STRAKOVÁ

vedoucí redakce
Helma 365

Jména cizího původu uvádíme v české podobě, řídíme se publikací Miloslavy Knappové Jak se bude vaše dítě jmenovat? V současnosti přidáváme někdy i jména na základě dopisů od zákazníků, kteří nás žádají například o zařazení jmen dětí, jež kalendář neobsahuje. K danému dni uvádíme dvě jména (případně tři kratší), některá jména jsou jen v abecedním přehledu. Neklademe si za cíl mít v kalendáři všechna existující jména, to ani z prostorových důvodů není možné, důležitý je hlavně přehled státních svátků a dostatek místa na poznámky.

Jak se jmenovali naši předkové

Jana ani Josef v polovině 17. století mezi oblíbená jména nepatřila. Ženy se tenkrát nejčastěji jmenovaly Anna, Dorota a Kateřina, mezi muži převládali Jan, Václav a Jiří.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Jak se jmenovali obyvatelé Čáslavského kraje v polovině 17. století? Můžeme i v tehdejší době pozorovat jisté regionální rozdíly v oblíbenosti křestních jmen? Lišila se nějak křestní jména v českých a německých jazykových oblastech?

Kromě křestních matrik mohou na tyto otázky odpovědět také různé soupisy či registry osob. Jedním z nich je soupis poddaných podle víry, který byl vyhotoven na přání pražského arcibiskupa během roku 1651. Zápisy jsou v češtině, němčině či latině. Pro výpravu za jmény našich předků jsme vybrali soupisy z Čáslavského kraje, kde bylo zachyceno 28 012 osob, ze sousedního Chrudimského kraje se záznamy o 46 626 osobách a z jihočeského panství Eggenbergů, na němž písaři zapsali 10 593 osob.

Při hodnocení četnosti výskytu jednotlivých jmen byly jak české, tak i německé či z latiny vycházející podoby téhož jména převedeny do současné podoby a sloučeny do jednoho. U některých zápisů se ovšem nepodařilo současnou podobu jména určit, což se stávalo častěji v případě mužů, např. Dyna, Motl, Jambor či Burda. Někdy v soupise křestní jméno úplně chybí. K těmto případům docházelo zase častěji u žen.

Mužských jmen bylo v soupisu Čáslavského kraje evidováno 112, z toho 22 jen jednou. U žen bylo zaznamenáno 53 různých jmen, z nichž pouze jednou se vyskytlo 11.

Celkem se v 17. století užívalo zhruba 160 rozličných křestních jmen. Jména, které mají na zkoumaném vzorku více než 10% podíl, jsou považována za oblíbená. Jména, jejichž výskyt se v dané

populaci pohybuje mezi 3–10%, označujeme jako běžná, a jména, která dostávala 1–2% narozených, považujeme za obvyklá.

OD ANNY AŽ PO VORŠILU

Mezi oblíbená ženská jména se v Čáslavském kraji řadí Anna (2 773, tj. 19,7% žen), Dorota (2 465, tj. 17,5%) a Kateřina (2 254, tj. 16,0%). Některé z těchto tří jmen tak celkem měla na Čáslavsku více než polovina žen. Četnost výskytu i pořadí oblíbenosti jsou zhruba stejné jako v sousedním Chrudimském kraji, pouze na Čáslavsku druhá nejčastější Dorota byla na Chrudimsku až na třetím místě, když ji předstihla Kateřina. Oproti tomu na eggenberském panství v jižních Čechách byla četnost výskytu jednotlivých ženských jmen rozložena rovnoměrněji, a tak žádné z nich nepřesáhlo 10% podíl. Ženy se v jižních Čechách nejčastěji jmenovaly Mariana (9,9%), Kateřina (9,3%), Anna (7,2%), Marie (7,0%) či Dorota (6,2%).

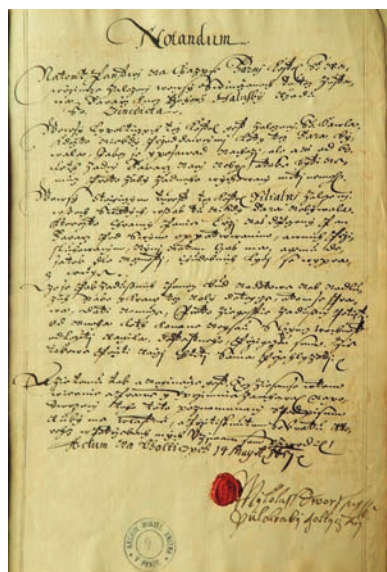
Běžnými jmény s výskytem 3–10% byly v Čáslavském kraji Alžběta, Magdalena, Mariana, Ludmila, Marie a Markéta. Až na Markétu je tato kategorie opět stejná jako v Chrudimském kraji. Jméno Salomena, které na Chrudimsku patřilo k běžným, se v Čáslavském kraji nezařadilo ani mezi jména obvyklá.

Na německé jazykové oblasti na Chrudimsku a v jihočeském panství bylo vázáno ženské jméno Walburga. Nespadlo sice ani mezi jména obvyklá, nicméně v Chrudimském kraji mu náleželo 18. a na jihočeském panství 34. pořadí. V Čáslavském kraji se ovšem vůbec nevyskytovalo. Podobně bylo na německé jazykové oblasti vázáno jméno Voršila.

Zajímavé je, že v polovině 17. století se nijak často neužívalo jméno Jana, které se stalo moderním až o sto let později. Mezi ženami na Čáslavsku najdeme v soupisech Janu devětkrát, přičemž jeho nositelky jsou v populaci ve věku od 15 do 60 let zastoupeny rovnoměrně. Výrazně častěji (35krát) se vyskytovalo jméno Johana, které vzniklo přechýlením německé podoby jména Jan. Podobně tomu bylo i v jižních Čechách a na Chrudimsku.

JAN I HANS A VÁCLAV I WENZL

Nejčastějším mužským jménem na Čáslavsku bylo jméno Jan s četností výskytu 20,7%. Jméno Václav nosilo 12,6% mužů a třetí pořadí náleželo jménu Jiří s četností výskytu 11,2%. Trojice nejoblíbenějších mužských jmen v Čáslavském kraji opanovala žebříček i v sousedním kraji Chrudimském, kde ovšem došlo k prohození druhého a třetího pořadí. Jména na čtvrtém až devátém místě jsou v Čáslavském i Chrudimském kraji stejná, jen relativně

Soupis obyvatel panství Choltice na Chrudimsku podle víry z roku 1651

Zdroj: Národní archiv v Praze

ŽENSKÁ KŘESTNÍ JMÉNA V ČÁSLAVSKÉM KRAJI V ROCE 1651

jméno	počet	% výskytu	jméno	počet	% výskytu	jméno	počet	% výskytu
Anna	2 773	19,74	Alena	46	0,33	Gertruda	4	0,03
Dorota	2 465	17,54	Justýna	40	0,28	Beda	2	0,01
Kateřina	2 254	16,04	Johana	35	0,25	Felicita	2	0,01
Alžběta	1 044	7,43	Veronika	30	0,21	Margita	2	0,01
Magdalena	990	7,05	Juliana	23	0,16	Amabilie	1	0,01
Mariana	749	5,33	Apolena	22	0,16	Bohumila	1	0,01
Ludmila	648	4,61	Regina	21	0,15	Brigita	1	0,01
Marie	590	4,20	Anežka	17	0,12	Eufrozina	1	0,01
Markéta	467	3,32	Helena	12	0,09	Františka	1	0,01
Rozina	275	1,96	Sibyla	11	0,08	Hedvika	1	0,01
Zuzana	239	1,70	Žofie	10	0,07	Kunhuta	1	0,01
Eva	212	1,51	Jana	9	0,06	Lukrécie	1	0,01
Voršila	196	1,39	Polyxena	8	0,06	Rachel	1	0,01
Barbora	109	0,78	Eliška	7	0,05	Sybila	1	0,01
Judita	102	0,73	Iva	6	0,04	Vanda	1	0,01
Kristýna	91	0,65	Afra	5	0,04	nezjištěno	13	0,09
Ester	89	0,63	Benigna	5	0,04	neuvedeno	245	1,74
Salomena	85	0,60	Lucie	5	0,04			
Marta	77	0,55	Sabina	5	0,04	celkem	14 051	100,00

Zdroj: Soupis poddaných podle víry

zastoupení se mírně liší. Na Chrudimsku mezi běžná jména kromě Matěje, Jakuba, Martina, Pavla a Mikuláše náležela ještě jména Matouš, Ondřej a Tomáš, která v Čáslavském kraji už patří do kategorie jmen obvyklých.

Na eggenberském panství podobně jako u žen, ani u mužů četnost žádného jména nepřekročila 10% hranici. I zde bylo nejvíce Janů (9,3%), následoval Jiří (8,8%) a třetí pozici zaujalo jméno Ondřej (4,2%), které se v Čáslavském i Chrudimském kraji umístilo až jedenácté s četností výskytu 1,7%, resp. 2,2%. Jméno Václav, v Čáslavském kraji druhé neoblíbenější, se v jižních Čechách propadlo až na desátou příčku. Předstihla ho jména Vít (na Čáslavsku s 1,7% spadalo do kategorie jmen obvyklých), Řehoř a Matyáš (na Čáslavsku s četností hluboce pod 1%).

Jméno Josef, které se o století později stalo velmi oblíbené, patřilo v polovině 17. století ke jménům vyskytujícím se jen výjimečně.

Nejčastější mužské jméno Jan je v Čáslavském kraji v českých zápisech uváděno ve tvaru Jan, v německých pak jako Hans, ale najdeme i podobu Johan. Jiří je v Čáslavském kraji uváděn často jako Jiřík, případně jako Jíra, nacházíme ale rovněž tvar Jiří a také Jirka, s nímž se v Chrudimském kraji setkáváme výhradně v podobě příjmení. Na jihočeském panství byl tvar Jirka použit pouze u dvou záznamů. V německy vedených částech soupisu najdeme na Čáslavsku, Chrudimsku i na panství Eggenbergů tvary Geörg nebo Georg.

Jméno Václav je v Ledči nad Sázavou, kde byl soupis psán německy, uváděno dokonce ve čtyřech

JAK ČASTO SE NA MATRIKU MÚ BRNO-STŘED OBRACEJÍ ŽADATELÉ O ZMĚNU KŘESTNÍHO JMÉNA? CO BÝVÁ NEJČASTĚJŠÍM DŮVODEM?

Matriční úřad eviduje měsíčně zhruba dvě až tři žádosti, které se týkají změny jména. Mezi nejčastější důvody patří situace, kdy lidé podstupují změnu pohlaví. Například při zahájení tranzice si mění jméno na obourodé. Po dokončení procesu si mění jméno na jméno opačného pohlaví. Dalším klasickým příkladem jsou situace, kdy si

JIŘINA FISCHEROVÁ
radní MČ Brno-střed

cizinci po získání českého občanství změni jméno na české, aby se lépe začlenili do zdejší společnosti. Třetím případem jsou změny českých jmen na cizojazyčná. Například při dlouhodobém pobytu v cizině nebo práci v zahraniční firmě. Zvolené jméno je pak obvykle bez diakritiky a má snadnější výslovnost.

MUŽSKÁ KŘESTNÍ JMÉNA V ČÁSLAVSKÉM KRAJI V ROCE 1651

jméno	počet	% výskytu	jméno	počet	% výskytu	jméno	počet	% výskytu
Jan	2 874	20,70	Eliáš	15	0,11	Šalamoun	3	0,02
Václav	1 748	12,59	Karel	15	0,11	Wilhelm	3	0,02
Jiří	1 552	11,18	Josef	12	0,09	Albrecht	2	0,01
Matěj	1 009	7,27	Bohuslav	11	0,08	Alexandr	2	0,01
Jakub	899	6,48	Duchoslav	10	0,07	Benjamin	2	0,01
Martin	788	5,68	Jeronym	10	0,07	Cyprián	2	0,01
Pavel	671	4,83	Prokop	10	0,07	Erhart	2	0,01
Mikuláš	478	3,44	Augustin	9	0,06	Fabián	2	0,01
Tomáš	387	2,79	František	9	0,06	Gabriel	2	0,01
Mat	248	1,79	Fridrich	8	0,06	Heřman	2	0,01
Ondřej	230	1,66	Kristián	8	0,06	Jiljí	2	0,01
Vít	229	1,65	Nikodém	8	0,06	Oldřich	2	0,01
Adam	224	1,61	Valentin	8	0,06	Vratislav	2	0,01
Matouš	206	1,48	Baltazar	7	0,05	Wolfgang	2	0,01
Šimon	201	1,45	Jáchym	7	0,05	Adrian	1	0,01
Bartoloměj	168	1,21	Zachariáš	7	0,05	Aleš	1	0,01
Vavřinec	139	1,00	Antonín	6	0,04	Bohaboj	1	0,01
Petr	128	0,92	Bernard	6	0,04	Dětřich	1	0,01
Kryštof	117	0,84	Felix	6	0,04	Ezechiel	1	0,01
Lukáš	114	0,82	Florián	6	0,04	Goliáš	1	0,01
Samuel	93	0,67	Vojtěch	6	0,04	Gothard	1	0,01
Daniel	90	0,65	Abraham	5	0,04	Izák	1	0,01
Michael	84	0,61	Alberecht	5	0,04	Juda	1	0,01
Havel	82	0,59	Ferdinand	5	0,04	Konrád	1	0,01
Řehoř	82	0,59	Jeremiáš	5	0,04	Kryšpín	1	0,01
Marek	63	0,45	Linhart	5	0,04	Lambert	1	0,01
Štěpán	63	0,45	Ludvík	5	0,04	Maxmilián	1	0,01
Tobiáš	60	0,43	Rudolf	5	0,04	Melchior	1	0,01
Jindřich	52	0,37	Šebestián	5	0,04	Natan	1	0,01
Burian	39	0,28	Viktorin	5	0,04	Pankrác	1	0,01
Kašpar	34	0,24	Benedikt	4	0,03	Rastislav	1	0,01
Vilém	28	0,20	Blažej	4	0,03	Reinhaldt	1	0,01
Urban	23	0,17	Izaiáš	4	0,03	Teodor	1	0,01
Zikmund	22	0,16	Stanislav	4	0,03	Viktorýn	1	0,01
Melichar	21	0,15	Ambrož	3	0,02	Zacheus	1	0,01
Filip	20	0,14	Diviš	3	0,02	neuveveno	174	1,25
Matyáš	19	0,14	Kliment	4	0,03	nezjištěno	99	0,71
David	16	0,12	Ladislav	3	0,02	celkem	13 883	100,00

Zdroj: Soupis poddaných podle víry

různých variantách (Wenczel, Wenczl, Wenzel i Waczlaw), i když se dá předpokládat, že soupis vyhotovovala pouze jedna osoba. Podobně ve Vlastějovicích, kde byl soupis veden též německy, jsou česká jména zkomolena a najdeme tu jak tvar Wazlaw, tak i Wenzel.

Jazyk zápisu tak v těchto případech spíše než o národnosti zaznamenávané osoby vypovídá pouze o jazyce, který používal zapisovatel. Na druhé straně z odlišné četnosti výskytu různých křestních jmen

v oblastech, v nichž je soupis veden česky, či německy, lze dovozovat různé zvyklosti ve výběru křestních jmen, které mohly mít i národnostní podbarvení. Tuto domněnku podporuje i relativně nižší výskyt jmen Václav a Ludmila na jihočeském eggenberském panství ve srovnání s četností výskytu v Čáslavském a Chrudimském kraji. Jméno Felix se ve všech třech regionech vyskytovalo téměř výhradně v českém překladu: Štastnej.

Ulice v Evropě jsou genderově nevyvážené

Ulic a veřejných prostranství pojmenovaných po mužích je v evropských městech devětkrát více než těch, které nesou jméno nějaké ženy.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Přestože při pojmenování ulic bývá jednou z priorit zpravidla dlouhodobá udržitelnost, a tedy neutrálnost názvu, pronikání aktuálních zájmů, nálad a preferencí do procesu tvorby oficiálního místního názvosloví nelze zcela zabránit. Ve jménech ulic se proto odráží jak současné nastavení společnosti, tak i okolnosti z doby, kdy konkrétní názvy byly kodifikovány.

Jedním z témat rezonujících aktuálně ve společnosti je otázka genderu a rovnosti pohlaví, a nelze se tedy divit, že se na něj zaměřují i aktivity spojené s pojmenováním ulic a veřejných prostranství. Mnohá šetření poukazují na to, že v evropských městech převažuje pojmenování ulic po mužích a významné ženy jsou ve veřejných prostorách zastoupeny jen marginálně. Dokládá to například projekt Mapping Diversity, který v únoru roku 2023 podrobil analýze názvy 155 468 ulic v 32 evropských městech nad 500 tisíc obyvatel z 19 zemí.

PRAHA JE NA CHVOSTU

Hlavní závěry projektu jsou celkem jednoznačné. Po osobnostech bylo pojmenováno celkem 56 852 ulic, z nichž 51 305 nese jméno nějakého muže. Na ženy tak zbývá méně než 10 %. Jako nejvstřícnější k ženám vychází švédský Stockholm, kde jméno představitelky něžnější poloviny lidstva nese 19,5 % ulic pojmenovaných po osobnostech. Následují španělská města Madrid s 18,7 % a Sevilla se 17,2 %. Na druhém

konci žebříčku se nachází maďarský Debrecín s pouhými 2,7 % ulic pojmenovaných po ženách. Předposlední příčku obsadila Praha se 4,3 % a těsně nad ní jsou řecké Atény se 4,5 %.

PŘEVLÁDAJÍ SVĚTCI A SVĚTICE

V názvech 5 247 ulic pojmenovaných po ženách se objevuje 3 088 unikátních žen nejrůznějšího původu. Nejčastější je Panna Marie, jejíž jméno se stalo součástí názvu ulice či náměstí 369krát ve 26 z 32 sledovaných měst. S velkým odstupem následuje její matka svatá Anna s 37 ulicemi ve 20 městech. Třetí pozici zaujala Marie Curie připomínaná v názvech 25 ulic 20 měst. Té se podařilo vklínit mezi dlouhý zástup světic dominujících v horní části žebříčku.

Mezi mužskými jmény převládá svatý Petr s 52 ulicemi ve 20 městech v závěsu s Ježíšem se 49 ulicemi ve 13 městech. Za Ježíšem se umístil apoštol Pavel s 39 ulicemi ve 24 městech. Jako první světská osobnost se do mužského žebříčku dostal Louis Pasteur, který s 27 ulicemi v 21 městech obsadil celkově osmé pořadí.

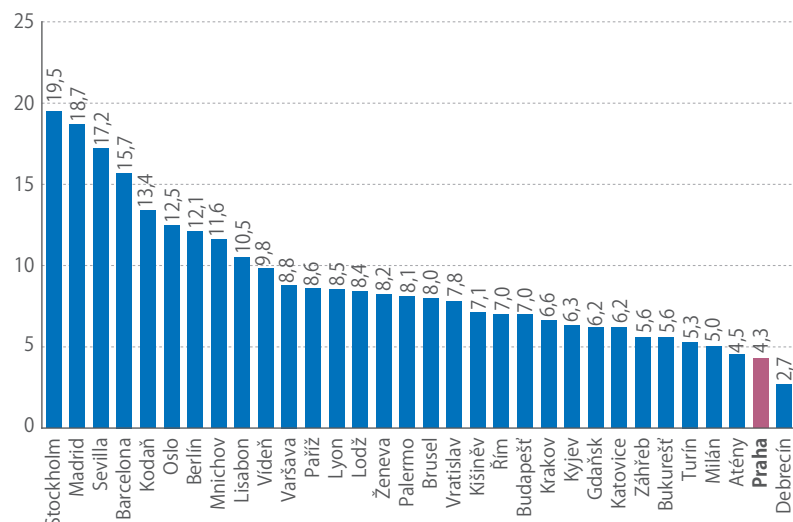
Vícenásobné opakování téhož jména v jenom městě je dáno tím, že zejména v případech světců a světic může být táž postava označována různě. U Panny Marie např. Bohorodička, Svatá Panna, Marie Nanebevzatá, Marie Neposkrvněná apod.

PREFERUJEME DOMÁCÍ OSOBNOSTI

V Praze analýza identifikovala 7 938 ulic a náměstí, z nichž je 1 771 (22,3 %) pojmenováno po nějaké osobnosti. Muže připomíná 1 671 (94,4 %) ulic a ženy pouze 76 (4,3 %). Z nich 38 působilo v oblasti kultury, 10 v politice a po jedné v náboženství (sv. Anežka Česká) a vojenství (první česká pilotka Božena Laglerová). Zbylé se zabývaly jinými aktivitami, nebo jejich profese není známa.

Drtivá většina žen, jejichž jména nesou pražské ulice, jsou čistě domácí osobnosti. Jen pět najdeme současně i v nějakém jiném evropském městě, které byly podrobeny analýze. Jedná se o Pannu Marii, přítomnou ve 26 městech 13 zemí, Marii Curie v 19 městech 9 zemí, Berthu von Suttnerovou v 6 městech 3 zemí, Annu Politkovskou ve 3 městech 3 zemí a Gerty Coriovou ve 2 městech 2 zemí. Mezi 200 evropsky nejužívanějšími jmény se nevyskytuje žádná osobnost pocházející s Česka.

PODÍL ULIC POJMENOVANÝCH PO ŽENÁCH ZE VŠECH ULIC POJMENOVANÝCH PO OSOBNOSTECH (%)

Zdroj: mappingdiversity.eu

www.mappingdiversity.eu/

JAK JE ZAJIŠTĚNA AKTUALIZACE NÁZVŮ ULIC A VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ V RÚIAN?

JIŘÍ FORMÁNEK

ředitel odboru správy DMVS a RÚIAN Českého úřadu zeměměřického a katastrálního

Editorem údajů o ulicích a veřejných prostranstvích v registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN) jsou dle zákona o základních registrech obce. Údaje do základního registru RÚIAN se zapisují prostřednictvím agendového informačního systému územní identifikace (ISÚI), což je webová aplikace dostupná obcím, stavebním úřadům, ČSÚ a dalším editorům stanoveným zákonem.

V souladu se zákonem o obcích náleží rozhodování o názvech ulic a jiných veřejných prostranství do samostatné působnosti obce, a je vyhrazeno zastupitelstvu obce. Obce údaje o nových ulicích nebo jejich změnách do RÚIAN zapisují bez zbytečného odkladu, nejpozději však do tří pracovních dnů ode dne, kdy se o vzniku nebo o změně referenčního údaje dozví. Zde je dobré připomenout, že zápis ulic do RÚIAN má konstitutivní charakter, což znamená, že k pojmenování, přejmenování nebo zániku ulice nebo jiného veřejného prostranství nedochází rozhodnutím zastupitelstva obce, ale až zápisem do RÚIAN.

Zákon o obcích stanovuje, že názvy ulic a jiných veřejných prostranství se uvádějí vždy v českém jazyce. Průběžně se velmi často setkáváme s dotazy a žádostmi o opravu názvu ulic, které nejsou v souladu s aktuálně platnými pravidly českého pravopisu. U názvů ulic nastaly největší změny v pravidlech z roku 1993, v nichž byl upraven pravopis některých typů vlastních jmen. Je však třeba mít na paměti, že většina ulic byla pojmenována před rokem 1993, a proto řada názvů ulic v souladu s aktuálně platnými pravidly není. To působí problémy především učitelům českého jazyka a jejich žákům při kontrolních diktátech.

Protože ulice nebo jiná veřejná prostranství se nepojmenovávají shodnými názvy a názvy by měly být v rámci obce jedinečné, tak se – ve spolupráci s obcemi – v rámci kontrol zaměřujeme na odstranění duplicit, které se doposud nacházejí ve čtyřech obcích. Původně takových obcí bylo několik stovek.

OSOBNOSTI, PO NICHŽ JSOU NEJČASTĚJI POJMENOVÁNY ULICE V EVROPSKÝCH MĚSTECH

pořadí	osobnost	pohlaví	počet pojmenovaných ulic	počet měst
1	Panna Marie	žena	369	26
2	svatý Petr	muž	52	20
3	Ježíš	muž	49	13
4	apoštol Pavel	muž	39	24
5	svatá Anna	žena	37	20
6	svatý Jiří	muž	35	20
7	archanděl Michael	muž	32	15
8	svatý Mikuláš	muž	29	17
9	apoštol Jan	muž	28	17
10	Louis Pasteur	muž	27	21
11	Ludwig van Beethoven	muž	26	18
12	apoštol sv. Jakub starší	muž	26	13
13	Wolfgang Amadeus Mozart	muž	25	17
14	Marie Curie	žena	25	19
15	svatý Roch	muž	23	12
16	Antonín Paduánský	muž	23	14
17	Kryštof Kolumbus	muž	22	18
18	Jan Křtitel	muž	21	11
19	Martin z Tours	muž	20	13
20	Mikuláš Koperník	muž	20	19
21	František z Assisi	muž	20	11
22	svatý Josef	muž	19	13
23	John Bosco	muž	19	13
24	Giuseppe Garibaldi	muž	19	13
25	Jan Pavel II.	muž	19	15
26	svatý Sebastian	muž	18	14
27	Charles Borromeo	muž	18	9
28	Galileo Galilei	muž	18	17
29	Máří Magdalena	žena	18	12
30	Thomas Alva Edison	muž	18	17
31	Dante Alighieri	muž	17	14
32	Frédéric Chopin	muž	17	15
33	Vavřínc Římský	muž	17	13
34	evangelista Marek	muž	17	12
35	apoštol Ondřej	muž	17	12
36	Michelangelo	muž	17	11
37	Hans Christian Andersen	muž	17	15
38	Gioacchino Rossini	muž	17	13
39	Charles Darwin	muž	16	16
40	Ferdinand Magellan	muž	16	14
41	Hubertus	muž	16	10
42	Terezie z Ávily	žena	16	12
43	Simón Bolívar	muž	16	12
44	L. L. Zamenhof	muž	15	15
45	Kateřina Alexandrijská	žena	15	11

Zdroj: mappingdiversity.eu

Nejčastější jména na mapách

Nositeli vlastních jmen nejsou jenom lidé, ale také města, obce a ulice.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Úkol seřadit jména obcí a ulic v Česku od těch, které se vyskytují nejčastěji, po ty, které najdeme pouze jednou, se na první pohled zdá vcelku snadný. Když se však pustíme do jeho plnění, narazíme na několik nečekaných problémů.

KOLIK MÁME VSÍ?

S pojmenováním obcí to začne být nejasné hned na stupních vítězů. Seřadíme-li obce pouze podle kompletních názvů, zaujímá první příčku Nová Ves, která se v Česku vyskytuje čtrnáctkrát. O druhé místo se dělí Petrovice a Němčice, jejichž názvy najdeme na mapě devětkrát. O jednu méně je pak Březin a Slatin.

Zcela jiný obrázek se však naskytne, pokud do stejné skupiny začneme řadit obce se shodným jménem, ale různým přívlaskem (např. Dlouhá/Krátká Ves, Horní/Dolní Lhota). V takovém případě zůstane v první pozici Ves, kterých je v Česku celkem 71. V závěsu za ní se s 65 výskyty nachází Lhota a třetí pozici zaujímá Újezd, jichž napočítáme 44.

Ale název obce přece může tvořit i přídatné jméno. Příkladem budiž obce Česká, Bílá nebo Velká nad Veličkou. Pro pořádek tedy bylo třeba sestavit ještě žebříček slov, která se v názvech českých obcí vyskytují nejčastěji. V něm stupně vítězů obsadily Nová (93 výskyty), Horní (89) a Dolní (77). Ani jedno z těchto slov se ovšem nevyskytuje jako název obce samostatně.

Obce shodného jména jsou po republice rozloženy poměrně rovnoměrně. Ve většině krajů se nějaký stejný název opakuje maximálně dvakrát, ve čtyřech krajích třikrát a pouze ve dvou krajích najdeme stejnojmenné obce čtyři. Jedná se o Středočeský kraj, kde můžeme zavítat do čtyř různých Chrástů, a Kraj Vysočina, kde se čtyřikrát opakují Pavlov a Strážec.

Vůbec nejdelší název, složený z 29 znaků, nese obec Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, ve Středočeském kraji. O písmeno méně mají Albrechtice v Jizerských horách v Libereckém kraji a za nimi následují čtyři obce s názvem o délce 27 znaků.

Obce se jménem složeným pouze ze dvou písmen se v Česku nacházejí dvě. Jedná se o Aš v Karlovarském kraji a Eš v Kraji Vysočina. Tříznakových názvů najdeme na mapě České republiky 29. Obec, jejíž oficiální název by byl zapsán pouze jediným písmenem, se u nás nevyskytuje.

KTERÝ NERUDA, PROSÍM?

V případě názvů ulic a náměstí je situace ještě o něco komplikovanější než u obcí. Veřejná prostranství nazvaná po jedné a téže osobě se totiž mohou jmenovat poměrně odlišně. Například Husova, Jana Husa, Mistra Jana Husa, J. Husi atd. Někdy je také těžké rozlišit, po které konkrétní osobě je ulice pojmenovaná. Nerudova může připomínat Jana Nerudu, ale také jeho chilského následovníka Pabla

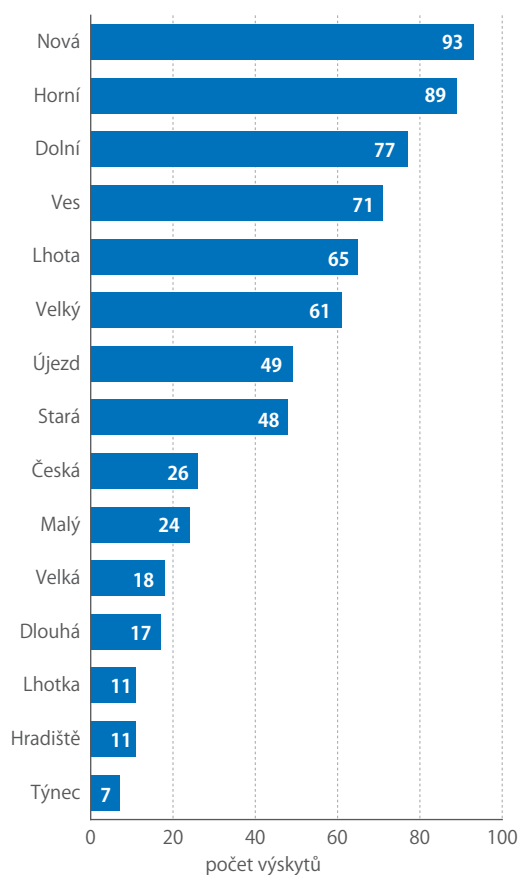
PETR KLAUDA
vedoucí oddělení
statistických
územních jednotek

CELÁ JMÉNA OBČÍ, KTERÁ SE V ČESKU OPAKUJÍ NEJČASTĚJI

Čísla v závorkách udávají počet opakování.

Zdroj: ČSÚ, Registr sčítacích obvodů a budov

SLOVA, KTERÁ SE V NÁZVECH OBCÍ V ČESKU
OPAKUJÍ NEJČASTĚJI

Zdroj: ČSÚ, Registr sčítacích obvodů a budov

Nerudu. Havlíčkovo náměstí může nést jméno Karla Havlíčka Borovského, ale také připomínat autora románu *Petrolejové lampy* Jaroslava Havlíčka. Pro účely této statistiky byly ulice a náměstí nesoucí pouze příjmení přiřazeny osobě, která je v obecném povědomí známější. Tedy Nerudova Janu Nerudovi, Havlíčkova Karlu Havlíčku Borovskému a Masarykova T. G. Masarykovi. Méně známým jmenovcům připadly pouze ty, v jejichž názvech byly tyto osoby jednoznačně identifikovány (Pabla Nerudy, Jana Masaryka apod.).

Kromě ulic a náměstí bývají pojmenovány také parky, nábřeží, sady, návsi a další lokality. V našem

NÁZVY, KTERÉ SE VE JMÉNECH OBCÍ V ČESKU
OPAKUJÍ NEJČASTĚJI

název	počet výskytů
Ves	71
Lhota	65
Újezd	44
Nová Ves	33
Petrovice	16
Němčice	12
Hradiště	12
Lhotka	11
Hrádek	10
Střítež	10
Chlum	9
Ostrov	9
Březina	8
Slatina	8
Sedlec	8
Babice	8
Březová	8
Osek	8
Pavlov	7
Vrbice	7
Dolany	7
Podolí	7

Zdroj: ČSÚ, Registr sčítacích obvodů a budov

přehledu jsme mezi ulice zahrnuli ty názvy, které neobsahují žádné další bližší určení (např. Dlouhá, Nerudova, Na Kopečku) a ty, v nichž se explicitně vyskytuje slovo ulice nebo třída. Mezi náměstí počítáme názvy obsahující slovo náměstí či jeho zkratku nám., anebo náves.

Žebříčku ulic v České republice vévodí Zahradní, která se opakuje celkem 705krát. Do ulice Krátká můžeme vstoupit v 618 obcích a Nádražní najdeme v 520. K nádraží se ovšem vztahuje dalších 177 ulic, takže kdybychom zahrnuli také ulice U Nádraží, Nad Nádražím, K Nádraží apod., dostali bychom se k číslu 697.

KOLIK NOVÝCH ULIC ČI VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ SE V PRAZE POJMENOVÁVÁ PRŮMĚRNĚ KAŽDÝ ROK?

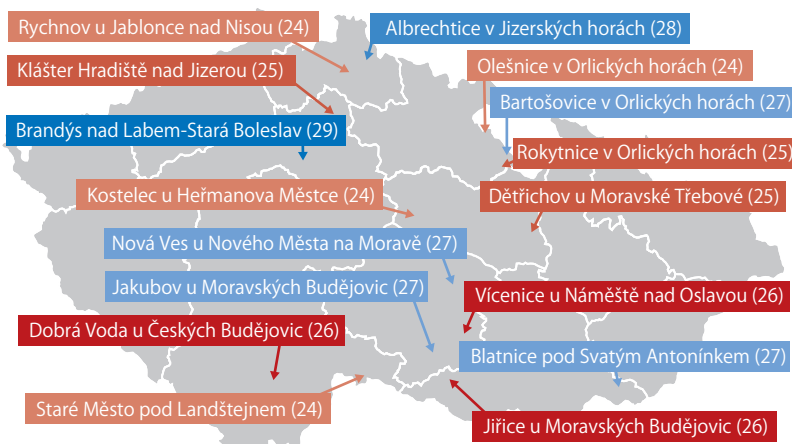
Za poslední dvouleté období bylo v Praze pojmenováno průměrně 98 ulic (přepočteno z období duben 2023 až červen 2024). V tom jsou započteny i prodloužení ulic stávajících. Prodloužení je méně než desetina, ale jsou to ze stavebního hlediska ulice jako každé jiné. Kolem čísla 98 počet nově pojmenovaných ulic dlouhodobě kolísá. Před několika lety

JAROSLAV
PETERKA

specialista územní orientace, Magistrát hl. m. Prahy

dosáhl (výjimečně) asi 130. Toto číslo je na jedné straně udivující, ale na druhé straně nevypovídá vůbec o ničem. Jsou ulice, kde jsou dva nebo tři domy, a jsou ulice, kde je domů třicet i více. Ulice vznikají výstavbou rodinných domů, bytových domů nebo průmyslových objektů. Kromě toho byly v posledním období pojmenovány také parky, náměstí a aleje.

OBCE S NEJDELŠÍM NÁZVEM

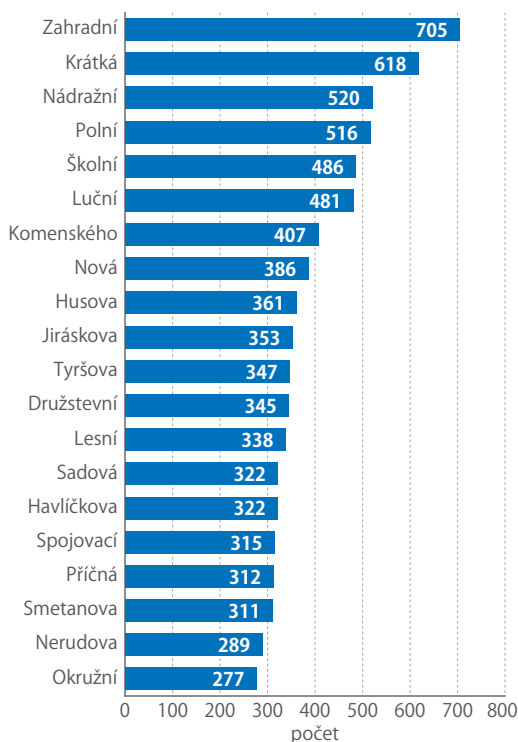
Čísla v závorkách udávají počty znaků v názvu.

Zdroj: ČSÚ, Registr sčítacích obvodů a budov

Z ulic přiřazených nějaké osobnosti se do první desítky dostaly tři. Komenského se 407 výskyty obdala sedmou příčkou, Husova, opakující se 361krát, devátou a Jiráskova s 353 záznamy desátou.

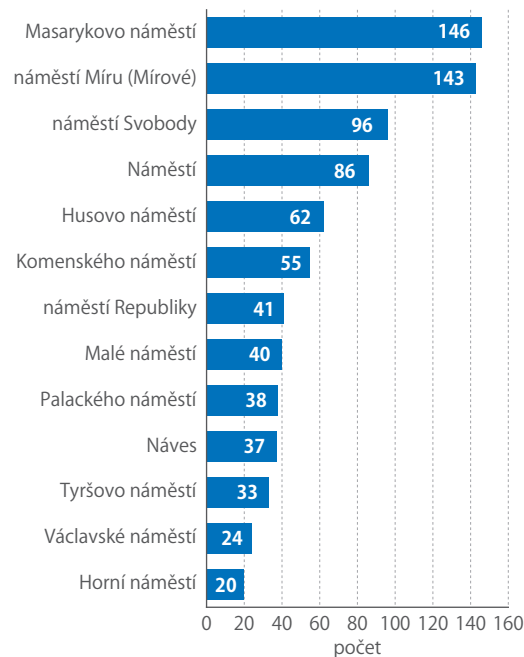
Mezi náměstími v Česku převažují ta, která jsou dedikována prvnímu prezidentu Československé republiky Tomáši Garrigue Masarykovi. Napočítáme jich celkem 146. V těsném závěsu za ním se nachází náměstí Míru nebo Mírové, které se vyskytuje 143krát. Velký odstup od vedoucí dvojice pak má třetí náměstí Svobody, nacházející se v českých obcích a městech 96krát. Zajímavá je čtvrtá příčka pro Náměstí bez jakéhokoliv přívlastku či dedikace. To mají v 86 městech. Samostatná Náves s velkým

ULICE S NEJČASTĚJŠÍM VÝSKYTEM V ČESKU

Zdroj: ČSÚ, Registr sčítacích obvodů a budov

NÁMĚSTÍ S NEJČASTĚJŠÍM VÝSKYTEM V ČESKU

Zdroj: ČSÚ, Registr sčítacích obvodů a budov

„N“ se objevuje v 37 obcích a první desítku pojmenování urbanistických center uzavírá.

Do výčtu nejdelších a nejkratších názvů jsme zahrnuli všechna pojmenovaná veřejná prostranství bez ohledu na jejich charakter. Jako jednoznačně nejdelší se s 39 znaky ukázal „park Jiřiny Haukové a Jindřicha Chalupického“ v Praze. V těsném závěsu za ním s 38 znaky se umístilo „nábřeží Svazu protifašistických bojovníků“ v Ostravě. To se kromě délky názvu vyznačuje také tím, že ho od potoka Porubka oddělují další ulice, takže není skutečným nábřežím. A na západní straně se rozdvouje, takže má celkem 3 konce. Na třetí pozici se nachází ostravské „náměstí Slovenského národního povstání“ složené z 35 znaků.

Nejkratší názvy ulic v Česku mají 3 písmena a na mapě jich lze objevit 57.

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ S NEJDELŠÍM NÁZVEM

název	město	počet znaků
Park Jiřiny Haukové a Jindřicha Chalupického	Praha	39
nábřeží Svazu protifašistických bojovníků	Ostrava	38
náměstí Slovenského národního povstání	Ostrava	35
náměstí Protifašistických bojovníků	Praha	33
tř. Ludvíka Kalmy a Volkharda Köhlera	Mladá Boleslav	32
náměstí Organizace spojených národů	Praha	32
1. československého armádního sboru	Ostrava	32
nábř. Protifašistických bojovníků	Přerov	31
stezka Břet. Jedličky-Brodského	Český Brod	29
Park Československých legionářů	Praha	29
Park Jiřiny a Milana Uherkových	Liberec	27
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad	Cheb	27
Hněvkovice na pravém břehu Vlt.	Týn nad Vltavou	27

Zdroj: ČSÚ, Registr sčítacích obvodů a budov

Kniha o jménech inspiruje už dvě generace rodičů

Už téměř půl století mají rodiče při hledání vhodného jména pro své potomky možnost hledat inspiraci v knize „Jak se bude Vaše dítě jmenovat?“ od Miloslavy Knappové. My jsme autorku pozvali na krátký rozhovor.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Vaše kniha vyšla poprvé v roce 1978. Kolika dalších vydání se dočkala?

Šesté, poslední vydání vyšlo v roce 2017.

Co vás k zájmu o jména přivedlo?

Jako zaměstnankyně Ústavu pro jazyk český jsem měla v pracovní náplni též ověřování oficiálních podob jmen pro zápis do matriky a touto agendou jsem se později zabývala i jako soudní znalkyně.

Můžete uvést nějaké příklady neobvyklých jmen, která rodiče vybrali svým dětem?

Setkala jsem se s případy, kdy rodiče chtěli (bezáspěšně) zvolit pro dítě jako jméno i jméno obecné (Video), přezdívku (Rambo) či jméno umělecké (Iša).

Máte vy osobně nějaká oblíbená jména?

Líbí se mi jména spíše kratší, pravopisně i výslovnostně bezproblémová.

Vzpomenete si na jména, která byla oblíbená a častá v době vašeho mládí, a nyní se už užívají jen velmi řídkce?

PhDr. Miloslava Knappová, CSc.

Tehdy byla jako doznívající jev národního obrození rozšířena jména původem slovanská, která se dnes volí podstatně méně, převážně už jen z rodinných tradic.

Několik let jste působila v kalendářní komisi ČSR. Kdo, a na základě jakých podkladů rozhodoval o tom, že nějaké jméno bude z kalendáře vyřazeno a jiné ho nahradí?

Kalendářní komise fungovala v době, kdy bylo v kalendářích u nás vydávaných uváděno jednotné kalendárium. Jeho nečetné obměny vycházely z frekvence jmen. Například Těšivoje nahradil Leoš, Hyacintu Petra.

Myslíte si, že jméno může nějak ovlivnit chování či povahu svého nositele? Předurčit jeho budoucnost?

Prozatím jsem se nepřesvědčila o tom, že by jméno ovlivnilo chování či předurčilo budoucnost svého nositele.

Jaký vztah máte vy osobně k vašemu vlastnímu jménu a příjmení? Jste na ně pyšná, nebo jste měla období, kdy jste se chtěla jmenovat jinak? Spojujete je s nějakým příběhem či významem?

Své jméno i příjmení (zdeděné či vydané) beru jako danost, kterou akceptuji. O jejich změně jsem nikdy neuvažovala.

Statistics and Computing

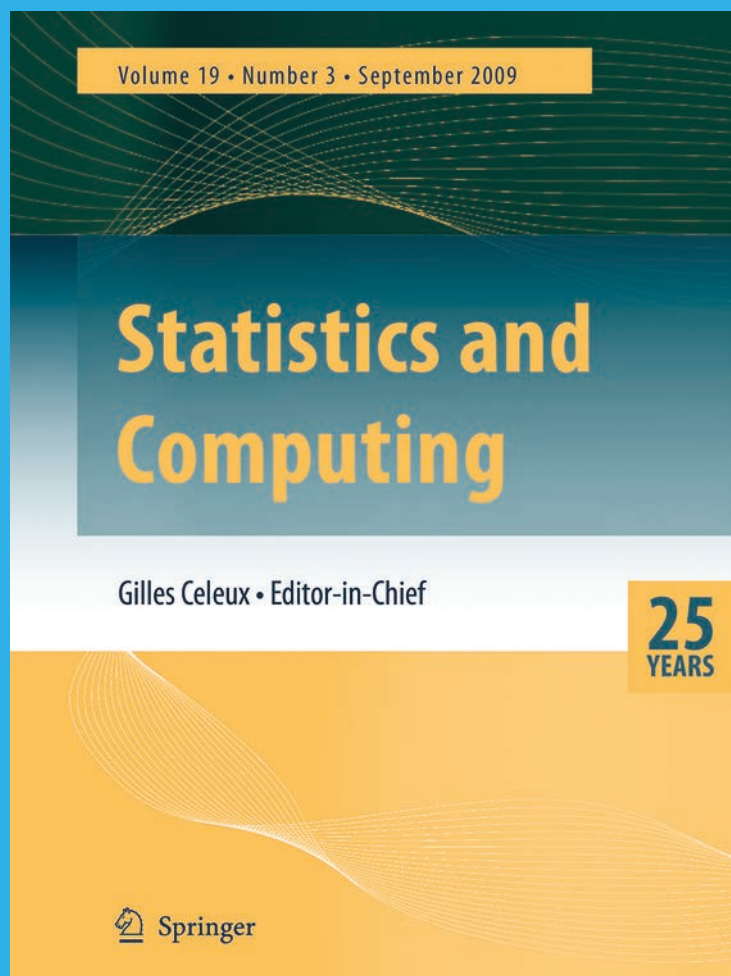
Dvoutměsíčník, který publikuje články z oblasti statistiky a výpočetní techniky.

Časopis ze široké rodiny vědeckých publikací nakladatelství Springer se zabývá využitím statistických konceptů ve výpočetní technice a využitím počítačů při modelování, predikci a analýze dat. V odborných člancích jsou např. představovány techniky pro vyhodnocování analyticky neřešitelných problémů a analýzu velkých objemů dat. Publikuje původní výzkumné zprávy, přehledové články a diskuzní příspěvky.

Kromě původních vědeckých článků vycházejí také zvláštní čísla věnovaná novým tématům nebo sborníky z příslušných konferencí.

Impakt faktor za rok 2022 byl 2,2, průměr posledních pěti let pak dokonce 3,9.

bit.ly/3zdIUJa

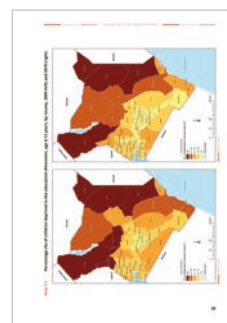
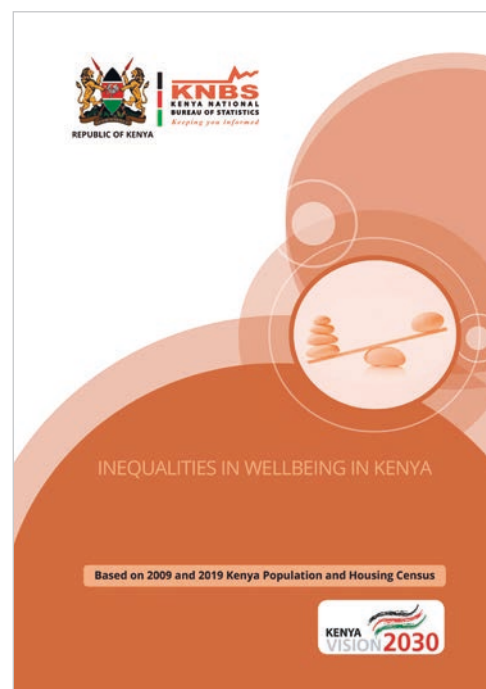
Nerovnost v Keni

Studie v celosvětovém měřítku ukázaly, že rostoucí nerovnosti mezi generacemi či mezi muži a ženami mohou být hrozbou pro dlouhodobě udržitelný sociální a hospodářský rozvoj.

Proto keňská vláda prostřednictvím národního statistického úřadu iniciovala v roce 2021 studii o nerovnosti. Statistickí neorganizovali žádné další šetření, ale využili údaje ze sčítání lidu, které úřad shromáždil v letech 2009 a 2019.

A jaké jsou závěry? To zjistíte na 252 stranách publikace.

bit.ly/4b14jCI

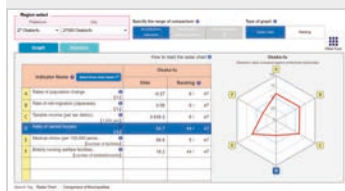
Japonsko v pavoučích sítích

To není název hororu nebo přírodopisného snímku, to jenom japonští statistici využili tzv. pavoučího (paprskového) grafu pro znázornění odlišností jednotlivých provincií a měst od japonského průměru.

Srovnání je možné pouze v šesti předem definovaných kategoriích: zdanitelné příjmy na daňového dlužníka, podíl osob vlastnicích byt/dům, vnitřní migrační saldo, míra populačního přírůstku, počet lékařů na 100 tisíc obyvatel a absolutní počet domovů pro seniory. Zejména poslední ukazatel je s ohledem na stárnutí japonské populace a tvar věkové pyramidy, která je součástí jiné aplikace, velmi aktuální a ukazuje, že kapacita těchto zařízení není dostatečná.

Aplikace je určena zejména pro uživatele, kteří neumějí japonsky. Vzhledem k tomu, že mnozí z nich se dobře neorientují v tamní politické geografii, nebylo by od věci doplnit ke grafům a tabulkám alespoň základní mapu.

bit.ly/3Xr4YdF

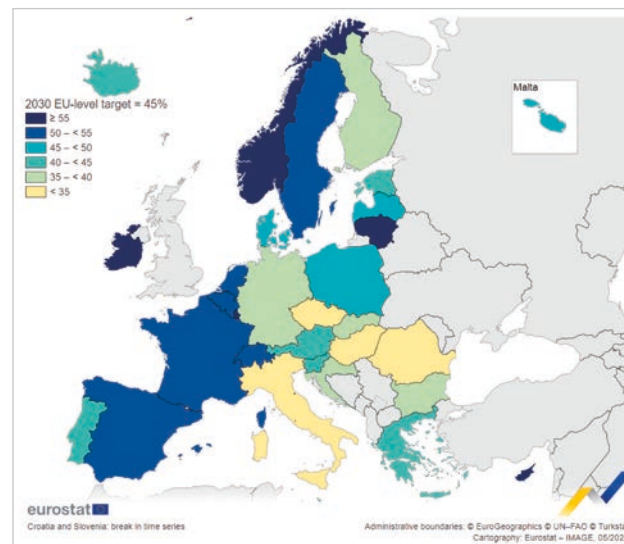
Téměř polovina evropských žen ve věku 25–34 let má vysokoškolský diplom

V roce 2023 mělo 43 % obyvatel EU ve věku 25–34 let terciární vzdělání, což je sice o jeden procentní bod více než v roce 2022, ale o dva méně, než je cíl EU pro rok 2030.

Celounijní cíl zatím splňuje 13 zemí v čele s Irskem, kde má vysokoškolské vzdělání 63 % osob ve věku 25–34 let. Následují Kypr (62 %) a Lucembursko (60 %). Na opačném konci žebříčku se nacházejí Rumunsko s 23 % vysokoškoláků, Maďarsko s 29 % a Itálie s 31 %.

Mezi ženami ve věku 25–34 let dosáhla na univerzitní diplom téměř polovina (49 %), mezi muži má před 35. narozeninami vysokoškolské vzdělání 38 %. Ve všech zemích EU byl podíl žen

DOSAŽENÉ TERCIÁRNÍ VZDĚLÁNÍ V ROCE 2023 (% obyvatel ve věku 25–34 let)

s terciárním vzděláním vyšší než podíl mužů, a to od rozdílu 5 p. b. v Německu až po rozdíl

24 p. b. v Estonsku, Lotyšsku a Slovinsku.

bit.ly/3RTFkuz

Cenová hladina potravin v Kanadě

Kanadský statistický úřad připravil pro uživatele jednoduchý přehled o tom, kolik stojí potraviny.

Aplikace je navázána na pravidelné měsíční informace o inflaci, přičemž do celkového spotřebního koše je ze sekce potravin vloženo 200 položek. Některé jsou pro českého spotřebitele poněkud neobvyklé, např. mandlové máslo, jiné jsou zahrnovány pouze sezonně, např. čerstvý chřest. Pamatováno je i na návštěvy restaurací, neboť spotřební koš obsahuje takové položky, jako jsou oběd či večeře v restauraci nebo snídaně v kavárně s obsluhou, ale také

smažené kuře či sushi, které si ale strážník nese domů. Pro srovnání cen s cenami v Česku je třeba kromě kurzových rozdílů a parity kupní síly vzít v úvahu také rozdílné měrné jednotky, které kombinují metrický i angloamerický

systém. A i v případech, kdy je použita metrická jednotka, bývá často uváděno neobvyklé množství. Například u mléka je jednotková cena nikoli za litr, ale za dva litry.

bit.ly/45xdJoj

Oživení spotřeby domácností pokračovalo

Česká ekonomika v prvním čtvrtletí 2024 mírně rostla. Přispělo k tomu pokračující oživení domácí spotřeby. Mezičtvrtletně ale klesaly investice a negativně působila zahraniční poptávka.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Na mírné oživení růstu HDP na konci loňského roku česká ekonomika letos v 1. čtvrtletí navázala dalším přírůstkem. Meziročně byl HDP vyšší o 0,3 % a mezičtvrtletně vzrostl o 0,2 %. Meziroční navýšení HDP bylo podpořeno reálným zvýšením domácí spotřeby a zahraniční poptávky. Proti tomu ale silně působily kapitálové výdaje – klesaly investice a negativní vliv měla i změna zásob. Mírnému mezičtvrtletnímu přírůstku HDP napomohlo další oživení domácí spotřeby a změna zásob. Naopak poměrně hluboce mezičtvrtletně klesla investiční aktivita a růst HDP brzdila i zahraniční poptávka.

Ve srovnání s vývojem v celé Evropské unii se dynamika HDP v Česku držela okolo celkového průměru. Hrubý domácí produkt v EU v 1. čtvrtletí 2024 meziročně vzrostl o 0,5 % a mezičtvrtletně o 0,3 %. Oproti předchozímu čtvrtletí dynamika HDP mírně posílila a většina ekonomik EU meziročně rostla. Mezi našimi nejbližšími sousedy se výrazně lépe dařilo ekonomikám Slovenska (meziroční růst o 2,7 % a mezičtvrtletní o 0,7 %) a Polska (HDP vzrostl meziročně o 1,3 % a mezičtvrtletně o 0,5 %). Německo i Rakousko vykázaly meziroční propad HDP a mezičtvrtletně rostly shodně o 0,2 %.

RŮST CEN ZPOMALIL

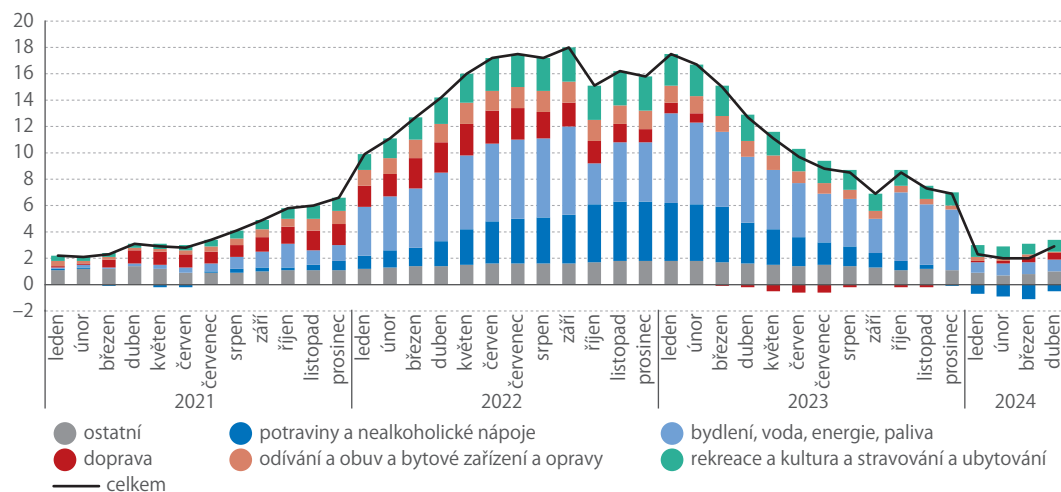
V 1. čtvrtletí došlo k výraznému zpomalení meziročního růstu spotřebitelských cen. Ten se tak vrátil blízko inflačního cíli a dosáhl 2,1 %. Ještě ve 3. a 4. čtvrtletí 2023 přitom ceny meziročně vrostly o 8,0 %

a 7,6 %. Za letošním zpomalením stojí zejména zmírnění růstu cen bydlení a energií a pokles u potravin. Ve zbytku spotřebního koše už zmírnění meziroční dynamiky nebylo tak výrazné. S výjimkou potravin a nealkoholických nápojů ceny ve všech oddílech spotřebního koše meziročně rostly.

Mezičtvrtletně spotřebitelské ceny v 1. čtvrtletí 2024 vzrostly o 1,4 %, a přírůstek se tak vrátil do mezí, které jsou poměrně typické pro první čtvrtletí roku. Naprostá většina z mezičtvrtletního navýšení se soustředila do ledna, kdy tradičně dochází k aktualizaci ceníků i administrativně stanovených cen. Mezičtvrtletně klesly jen ceny potravin a nealkoholických nápojů a odívání a obuvi. Naopak výrazně mezičtvrtletně rostly na začátku roku ceny rekreace a kultury, bydlení a energií, stravování a ubytování nebo alkoholických nápojů a tabáku.

Zmírnění cenového růstu se pozitivně odrazilo na reálném vývoji průměrné mzdy. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda v 1. čtvrtletí meziročně nominálně vzrostla o 7,0 % a dosáhla 43 941 korun. Reálně byla průměrná mzda vyšší o 4,8 %. Zlepšení výdělků domácností se promítlo rovněž do příznivějších výsledků v obchodě a službách. Mezi hlavními odvětvími služeb se tržby v 1. čtvrtletí meziročně nejvíce zvýšily v ubytování, stravování a pohostinství. To kromě postupně se zotavující spotřeby tuzemských domácností profitovalo také ze svižně se rozvíjejícího příjezdového cestovního ruchu. Rovněž vývoj maloobchodu zaznamenal v posledních měsících

STRUKTURA MEZIROČNÍHO RŮSTU SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (% , příspěvky v p. b.)

Zdroj: ČSÚ

pozitivní obrat. K růstu přispěly veškeré významné segmenty maloobchodu. Zlom nastal zejména u potravinářského zboží, kde po dvouleté sérii poklesů došlo k nejvyššímu meziročnímu přírůstku tržeb od konce roku 2019.

SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ VZROSTLA

Celkové výdaje na spotřebu byly v 1. čtvrtletí reálně meziročně vyšší o 2,1 % a mezičtvrtletně vzrostly o 0,7 %. Samotná spotřeba domácností po sedmi čtvrtletích poklesů meziročně vzrostla o 1,5 %. Mezičtvrtletně byla spotřeba domácností vyšší o 0,7 % a posílením přírůstku navázala na oživení, které bylo patrné už ve 4. kvartálu 2023. Provázanost s oživením maloobchodu dokládá i struktura spotřeby domácností členěná z hlediska trvanlivosti. Výrazně posílily výdaje v oblasti krátkodobé spotřeby (potravinářské zboží, léky, apod.) a solidní mezičtvrtletní přírůstek měla také střednědobá spotřeba (oděvy, sportovní vybavení, apod.). Zatím jen mírně vzrostla dlouhodobá spotřeba.

PROPAD INVESTIC

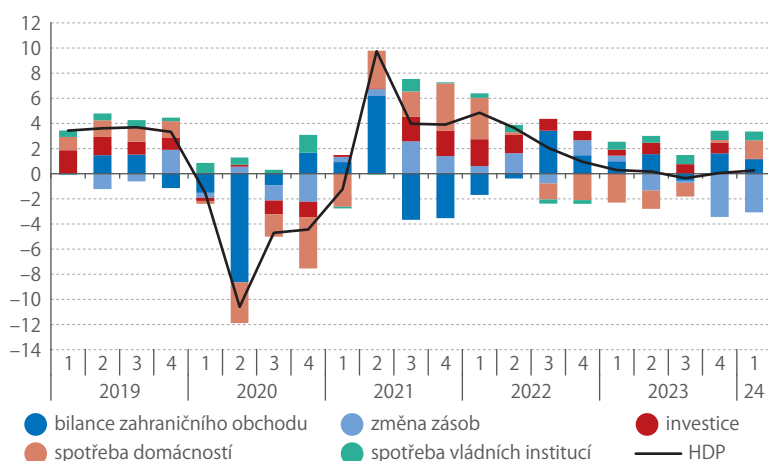
Složkami HDP, které výraznější ekonomický růst brzdily, byly kapitálové výdaje a v mezičtvrtletním srovnání rovněž zahraniční poptávka. Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu v 1. čtvrtletí meziročně zaostávaly o 11,6 %. Na propadu se výrazně podílela změna zásob, ale klesla také tvorba hrubého fixního kapitálu (investice). K meziročnímu poklesu investic přispěly výdaje na obydlí i ostatní budovy a stavby, za úrovní loňského 1. kvartálu zaostávaly ovšem také investice do ICT a ostatních strojů a zařízení a produktů duševního vlastnictví. Silný meziroční růst si naopak držely investice do dopravních prostředků a zařízení.

Mezičtvrtletně výdaje na tvorbu hrubého kapitálu klesly o 1,5 %. Nižší byla změna zásob i investiční aktivita, která klesla o 1,8 %. Tento pokles souvisel se snížením všech druhů investičních výdajů s výjimkou investic do dopravních prostředků a zařízení. Zatím není patrné oživení investic do obydlí, ačkoliv pokles úrokových sazeb zlepšil dostupnost úvěrů a obnovil zájem o pořízení nemovitosti. Pokles cen bytů, který loni bylo možné pozorovat, se v 1. čtvrtletí zastavil. Mezičtvrtletně vyšší byly nabídkové i realizované ceny bytů v celém Česku i v samotné Praze.

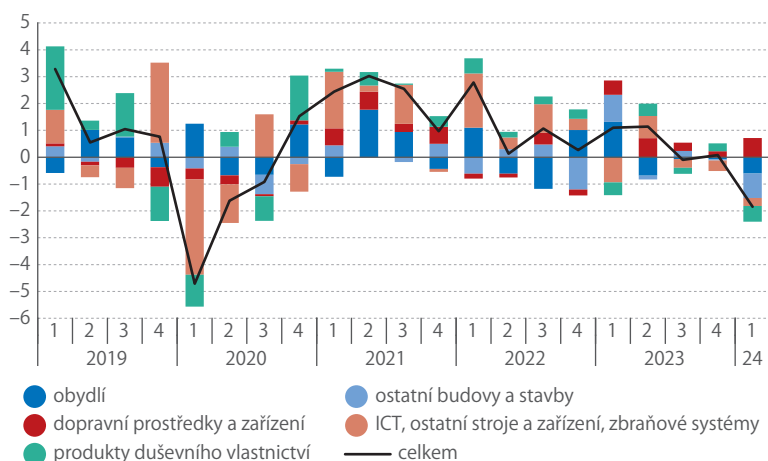
PŘEBYTEK ZAHRA NIČNÍHO OBCHODU SE ZVÝŠIL

Export zboží a služeb se v 1. čtvrtletí reálně mezičtvrtletně zvýšil o 1,5 % a rostl jak v oblasti zboží, tak i služeb. Přírůstek dovozu dosáhl 1,3 %. Zahraniční poptávka po vyloučení dovozu pro konečné užití brzdila mezičtvrtletní růst HDP. V případě meziročního srovnání ale zahraniční poptávka růst HDP podpořila. Vývoz zboží a služeb v 1. čtvrtletí totiž meziročně reálně vzrostl o 1,2 %. Mírněji se navýšil export zboží, zatímco růst vývozu služeb zrychlil. Oproti tomu

PŘÍSPĚVKY VÝDAJOVÝCH SLOŽEK KE ZMĚNĚ HDP* (stálé ceny, meziročně, příspěvky v p. b., HDP v %)

STRUKTURA MEZIČTVRTLETNÍHO RŮSTU INVESTIC (stálé ceny, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ

dovoz zboží a služeb meziročně zaostával o 2,0 %, a to zejména v oblasti importu zboží.

Výsledná bilance zahraničního obchodu v běžných cenách v 1. čtvrtletí dosáhla 139,3 mld. Kč a meziročně bylo saldo vyšší o 68,2 mld. Kč. Meziroční zlepšení přebytku lze přičíst zejména obchodu se zbožím (+60,4 mld. Kč), zvýšil se ale rovněž přebytek zahraničního obchodu se službami (+7,8 mld. Kč). Mezičtvrtletně se přebytek bilance zahraničního obchodu zvýšil o 15,9 mld. Kč, a to pod vlivem obchodu se zbožím i službami. Na meziroční zlepšení bilance zahraničního obchodu se zbožím měl největší vliv obchod s elektrickými zařízeními, těsně následovaný motorovými vozidly. Zlepšilo se také saldo obchodu s chemickými látkami a přípravky, černým a hnědým uhlím a lignitem, stroji a zařízeními a základními kovy. Mezi oddíly, kde se bilance zlepšila, tak mimo jiné figurují suroviny, u kterých se v posledních letech nejprve prudce zvýšily ceny, a nyní naopak zlevňují. S nižšími cenami souvisí meziroční zhoršení bilance obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem, koksem a rafinovanými ropnými produkty.

Datoví novináři sestavují z čísel příběhy

Kateřina Mahdalová a Michal Škop působí jako datoví novináři v redakci Seznam Zprávy. V rozhovoru jsme zjišťovali, jak vznikají jejich články.

Čím se liší datový novinář od ostatních novinářů?

KM: V práci s daty i s kontextem. My na číslech stavíme celý příběh, a nepoužíváme data jako doplněk nebo zpestření textu. Zkrátka tam, kde práce kolegů a kolegyně končí, naše teprve začíná. Pro představu: každá redakce zveřejňuje volební průzkumy. K nim dává samozřejmě grafy – buď od konkrétní agentury, jež zrovna průzkum přinesla, nebo si jednoduchá data snadno překreslí do vlastní grafiky a ta pak slouží jako ilustrace k textu. My průzkumy sledujeme dlouhodobě, vždy za celé volební období, všechny zaznamenáváme do jednoho speciálního interaktivního grafu a počítáme z nich vážený průměr. Proč? Protože jeden průzkum bez kontextu vám mnoho neřekne. Navíc čtenářům umožňujeme, aby si sami filtrovali, co je

zajímá. Vývoj preferencí pro jednotlivé strany nebo porovnání odhadů různých agentur. A právě tahle sledování jsou cenná (bit.ly/460BK7J).

MŠ: Nedatoví novináři také publikovaná čísla často doplňují komentáři osob, které v dané oblasti považují za důležité. K inflaci se vyjadřují ekonomové a bankéři, k počtu uprchlíků představitelé neziskovek, zástupci ministerstev a podobně. My své závěry samozřejmě také konzultujeme s odborníky, ale články nestavíme primárně na citacích.

Kdo určuje témata, jimiž se budete zabývat?

MŠ: My sami. Velké téma pro datovou žurnalistiku jsou volby. Těm se věnujeme pravidelně. Další témata vybíráme podle toho, co je důležité nebo co se děje ve veřejném prostoru. Například když začala

nabobtnávat debata o tom, že se ve velkém přeprodávají do zahraničí léky a na české pacienty jich zbývá málo, zkoumali jsme, jestli se to skutečně děje. A zjistili jsme, že se jedná o zárodek dezinformací, data tomu neodpovídala.

KM: Zaměřujeme se na oblasti, jež se významně dotýkají životů lidí, sledujeme dlouhodobé trendy a také změny. Třeba když se před dvěma roky výrazně zvedly ceny benzínu. Vláda spustila velké kontroly čerpacích stanic kvůli podezření, že mají vysoké marže, ale my jsme po hloubkovém pátrání a analyzování dat zjistili, že benzínky nezískávají skoro nic navíc. Všechny obří zisky totiž inkasovaly rafinerie.

Nebo když obrovsky narostly výdaje na příspěvek na bydlení, podívali jsme se detailně na byznys s chudobou, o kterém už slyšel snad každý. Stát vyplácí peníze nízkopříjmovým domácnostem, ale inkasují je vlastníci nájemních bytů. Výnosné podnikání prakticky bez rizika. Vyžádali jsme si od Úřadu práce data za jednotlivé obce, jaké částky se na tuto sociální dávku vydaly za posledních deset let. Zkombinovali jsme je s daty z katastru nemovitostí a rozkryli důležitou korelaci: čím více bytů v dané lokalitě drží jen jeden nebo dva majitelé, tím větší díl lidí zde čerpá příspěvek na bydlení. Velcí hráči totiž určují pravidla. A skutečný trh v těchto místech neexistuje, když jaksí není konkurence. Můžete se přestěhovat do jiné ulice, do jiné čtvrti, ale nepomůžete si, protože i zde byty vlastní týž majitel, od něhož odchází.

Obracejí se na vás kolegové z jiných částí redakce, kteří by chtěli pomoci při zpracování dat pro svá vlastní témata?

KM: Jen málo. Coby datoví novináři jsme v profesní hierarchii jakoby bokem. Často chybí propojení s dalšími kolegy, kteří se věnují podobným tématům. A když jejich článek vyjde, my si pak jen smutně říkáme, co se s tím dalo ještě udělat, co všechno by bylo dobré analyzovat a upřesnit nebo vysvětlit. Ale téma spláchne pěna dní a bývá obtížné ho znovu otevřít. Jak je jednou téma publikováno, média se k němu nerada vracejí. Občas se ale zadaří a prosadíme si možnost ho ještě pořádně rozpracovat.

Jak složité je v Česku získávat data?

MŠ: Záleží na tom, jaká. Často používáme data veřejná, která jsou přístupná snadno. Třeba ta z ČSÚ, který jich nabízí obrovskou škálu, a my z nich také hojně čerpáme. Jiná data je třeba takzvaně stošestkovat. Podle zákona 106/1999 o svobodném přístupu k informacím žádáme o data příslušné instituce. Někdy se s nimi musíme dohadovat, ale většinou nám vyhoví a data pošlou. A pak jsou data, k nimž se nedostaneme ani přes zákon 106. V takových případech si musíme najít zdroj, který nám data poskytne.

KM: To se stalo třeba během pandemie covidu-19. ÚZIS sice poskytoval data o postupu nákazy, ale část z nich posílal jenom vybraným politikům a institucím. Nám se díky poslanecké iniciativě podařilo zařadit se mezi adresáty a zjistili jsme, že poslancům

a poslankyním chodí obrovské soubory dat v excelových tabulkách. Neměli šanci je denně analyzovat, a pak na jejich základě kvalifikovaně rozhodovat. Začali jsme tato poloveřejná data zpracovávat a zveřejňovat v přehledných mapách a grafech. A teprve pak ÚZIS data mnohem víc otevřel.

MŠ: Existují ale i data, ke kterým se dostat nedokážeme. Už delší dobu se například snažíme od Úřadu vlády zjistit, kdo všechno má přístup do elektronické knihovny eKLEP. Ta slouží k výměně dokumentů v průběhu připomínkového řízení k návrhům zákonů a vyhlášek. Chtěli bychom vědět, kteří lobbisté mohou v této fázi tvorbu legislativy ovlivňovat, ale nebylo nám to umožněno. Společnost by však podle nás měla mít možnost kontroly.

Váháte někdy, zda výsledky, k nimž jste dospěli, zveřejníte? Třeba proto, že by mohly vyvolat paniku, nebo negativní postoj vůči určité skupině obyvatel?

KM: Nevzpomínám si, že bychom něco nepublikovali, ale hodně promýšlíme, jak data co nejlépe předat veřejnosti a předcházet dezinterpretacím. Nemůžeme jen položit čísla na stůl, musíme zkoumat, co skutečně říkají. Zasadujeme je do kontextu a poctivě vysvětlujeme, kde jsou skutečné příčiny jevů, které veřejnost automaticky spojuje s různými skupinami lidí.

MŠ: Ono to totiž v praxi chodí spíš naopak. Ve společnosti koluje mnoho nepodložených informací vyvolávajících obavy, a kvalitní data dokážou uvést věci na pravou míru.

KM: Úskalí datové novinářiny ovšem je, že bývá o dost pomalejší než šíření nepodložených zpráv. Celý proces, kdy musíme data získat, ověřit, analyzovat a upravit do srozumitelné podoby, nějakou dobu trvá. Vypustit nějaký blábol je oproti tomu dílem okamžiku.

Zveřejnili jste někdy něco, o čem jste později zjistili, že je to nesmysl?

KM: Velkého kiksů, kdy by byla špatně celá analýza, jsme se snad nikdy nedopustili. Menší drobné chyby ale děláme jako každý. Já například v rychlosti špatně vyfiltrovala jednoduchou přehledovou tabulku, a tím se zpřeházely počty obyvatel v krajích. Nebo jsem při editování nahradila podíl v procentech za zlomek a nevyšimla si, že u číselného údaje zůstala značka procent. Většinou si ale chyb nebo nesrovnalostí všimnu ještě před publikováním analýzy. Třeba když vytvářím mapu s obcemi a barevné stínování neodpovídá tomu, co čtu v datech – je jasné, že se jen posunuly řádky, nejčastěji kvůli vojenským újezdům.

MŠ: Takové věci se občas stávají a nejsou příjemné. Výhodou online média ale je, že je můžeme po objevení rychle opravit nebo do článku doplnit upřesnění.

Dokázal nějaký váš článek posunout řešení problému správným směrem?

KM: To se stalo vícekrát. Letos je to deset let, co jsem založila web datovazurnalistika.cz a jedno z prvních

PAVEL ČERNÝ
oddělení marketingu a PR

Data z ČSÚ používáme téměř denně, stavíme na nich mnoho našich analýz.

témat, na které jsem se zaměřila, byly exekuce. Nebudete tomu věřit, ale tato data se tehdy získávala pouze z nepravděpodobných tiskových zpráv Exekutorské komory nebo ze zmínek jejich představitelů v médiích. Věnuji se tomu dodnes, a postupně se povedlo velký problém natolik medializovat a vysvětlit veřejnosti i voleným zástupcům, že se situace o dost zlepšila. Jedním z řady úspěchů je, že Exekutorská komora po dvaceti letech své činnosti musela povinně ze zákona otevřít svá data.

MŠ: Loni jsme poprvé publikovali mapu zobrazující index kvality života. Pro jednotlivé obce vyhodnocujeme dvě desítky různých kritérií a sestavujeme z nich souhrnný ukazatel, jak dobré podmínky k životu kde mají. Ozvalo se nám pak několik institucí, které na naši mapu navázaly a rozšířily ji o další sledované oblasti. To se děje i s jinými našimi analýzami.

Můžete srovnat úroveň datové žurnalistiky u nás a v jiných zemích?

MŠ: Špičku představují globální média typu The Guardian nebo New York Times. Datovou žurnalistikou se tam zabývají celé týmy, a jejich úroveň tomu odpovídá. A pro nás je to obrovský zdroj inspirace. Myslím ale, že jsme na standardní evropské úrovni. Třeba ve volebních analýzách máme velmi dobré výsledky a spolupracujeme i se zahraničními médii.

KM: Hodně žádané jsou naše volební predikce, v těch se řadíme na špičce i v mezinárodním srovnání. A překvapivě bylo těžší vysvětlit veřejnosti, proč je vlastně děláme, než co říkájí. Odpověď je jednoduchá: protože jsme zažili desítky, možná stovky volebních vysílání a často to bylo tristní. Do volebních studií se zvou výrazně častěji muži než ženy, a tito moudří mužové, jak jim lehce ironicky říkám, se během sčítání hlasů zamýšlejí, co se stane, až se sečtou velká města, a jak to celé dopadne. Pokaždé stejný scénář: odhady, ale leckdy mimo. No, a my umíme přesně spočítat konečné výsledky už při malém podílu sečtených hlasů. Ani jednou se nám nestalo, že by naše predikce nevyšla, a třeba nového českého prezidenta jsme loni vyhlášovali sedm minut poté, co jsme z ČSÚ obdrželi první průběžná data. Sečteno bylo 0,6 procent hlasů, a výsledek jsme měli přesně – na desetiny procent.

Konkurujete si s dataři z jiných redakcí?

MŠ: Témat je daleko víc než týmů datových novinářů, takže si všichni tak nějak přirozeně nacházíme to svoje a nijak si nekonkurujeme. Jediné, co děláme všichni, jsou volby. Ty pokrývá každá redakce.

KM: A protože je nás málo, všichni o sobě víme, potkáváme se a udržujeme přátelské vztahy. Občas se samozřejmě stane, že se druhá redakce věnuje stejnému nebo podobnému tématu jako my. Obvykle to ale rozebírají z jiného pohledu a zajímají se o jiné detaily, takže se naše práce spíš doplňují a my jsme za to rádi.

Jak je připraveno na datovou žurnalistiku publikum? Jsou vaše články oblíbené a dostatečně srozumitelné pro čtenáře?

KM: Zrovna připravujeme výzkum, který čtenáře našich článků podrobněji zmapuje. Zatím tady žádný takto zaměřený nebyl a víme toho dost málo. Třeba, že lidé v online prostředí většinou neholdují dlouhým textům a že jich na konec analýzy doscrolluje jen zlomek.

MŠ: Jsme internetové médium. To znamená, že články musí být možné rychle přečíst a vstřebat, orientace v nich by měla být jednoduchá a snadná. Výhoda je, že v Česku lidé umějí číst mapy, což v některých zemích světa vůbec nebývá samozřejmost.

Jak ovlivní datovou žurnalistiku umělá inteligence?

MŠ: V tuto chvíli nám pomáhá. Významně například urychluje zpracování velkého množství dat. To, na čem jsme dříve trávili hodiny, nyní trvá deset minut. To je jasné plus. Co dalšího přinese AI do budoucna, ale přesně neví nikdo.

KM: Nemyslím si, že by za nás umělá inteligence v dohledné době začala dělat datovou novinářinu. Bude to spíš stále účinnější generátor dezinformací. Teď jsme s ní spíš kamarádi, dost ji testujeme pro různé typy prací a pilujeme prompty a postupy. Rizika ale bereme vážně.

Co by se stalo, kdybyste neměli k dispozici data z ČSÚ?

KM: Byla by to strašná ztráta. Sice máme spoustu dat stažených, takže bychom nějaký čas vydrželi, ale dlouhodobě se bez vás neobejdeme. Data z ČSÚ používáme téměř denně, protože na nich stavíme mnoho dalších analýz.

MŠ: Máme dost velké mezinárodní srovnání a jsme moc rádi za důvěryhodná a nestranná data. V některých zemích jsou oficiální statistici pod velkým politickým tlakem a na jejich údaje se nelze spoléhat, takže si novináři musejí leccos počítat sami, kupříkladu inflaci.

KM: Spolupráci s vámi usnadňuje i to, že máte odborníky na mnoha úrovních a že jste jako instituce celkově sdílní. Leckde jinde bývá poměrně zdlouhavé a náročné vysvětlit, co vlastně chceme, nebo najít kompetentní osobu, která našemu požadavku rozumí. A dodnes někde narážíme na neochotu. To se v ČSÚ neděje.

Posílají vám náměty na články sami čtenáři?

MŠ: Spíš se občas stane, že nás čtenáři upozorní na souvislosti, které jsme v analýze nezmínili. Někdy je doplníme do stávající analýzy, jindy je necháme jako extra téma na příště. A jsme za tyhle podněty moc rádi.

Kateřina Mahdalová

Studovala bohemistiku na Filozofické fakultě UK, mediální studia a informační vědy na Masarykově univerzitě v Brně. Absolvovala studijní stáž na Kalifornské univerzitě v San Diegu (USA) a na Bangor University (Velká Británie). Publikovala v řadě tuzemských i zahraničních médií, řídila datové projekty v ČTK. V roce 2016 byla nominována na Evropskou novinářskou cenu, je držitelkou tří finálových ocenění Novinářská cena a v roce 2020 zvítězila v kategorii Inovativní online žurnalistka.

Michal Škop

Vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu UK a následující doktorské studium demografie na Přírodovědecké fakultě UK. Absolvoval stáž na Max-Planck institutu v Rostocku (Německo) a na Institutu iberoamerických studií v Salamance (Španělsko). Studoval rovněž v Latinské Americe. Je zakladatelem spolku KohoVolit.eu a držitelem finálových ocenění Novinářská cena za roky 2011 a 2023.

Náklady na pracovní sílu meziročně rostly v celé EU

V Česku dynamika hodinových nákladů na pracovní sílu zpomalila.

KAROLÍNA ZÁBOJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Hodinové náklady na pracovní sílu zachycují celkovou částku vynaloženou na pracovníka, tedy mzdy a platy doplněné o nemzdové náklady, jimiž jsou daně nebo sociální odvody, to vše očištěné o dotace. V prvním čtvrtletí 2024 se kalendářně očištěné hodinové náklady na pracovní sílu v EU meziročně zvýšily o 5,5%. Z toho samotné mzdové náklady vzrostly meziročně o 5,8%. Mezičtvrtletně byly hodinové náklady na pracovní sílu v EU v prvním kvartálu podle sezonně očištěných údajů vyšší o 1,5%.

V pásmu mezi 4 a 6% se meziroční růst mzdových nákladů v EU pohybuje od začátku roku 2022. V letech 2018 a 2019, kdy EU zažívala ekonomickou konjunkturu, to bylo asi o 1,5 p. b. méně. Aktuálně výraznější

mzdová dynamika odráží celkový cenový růst v ekonomice.

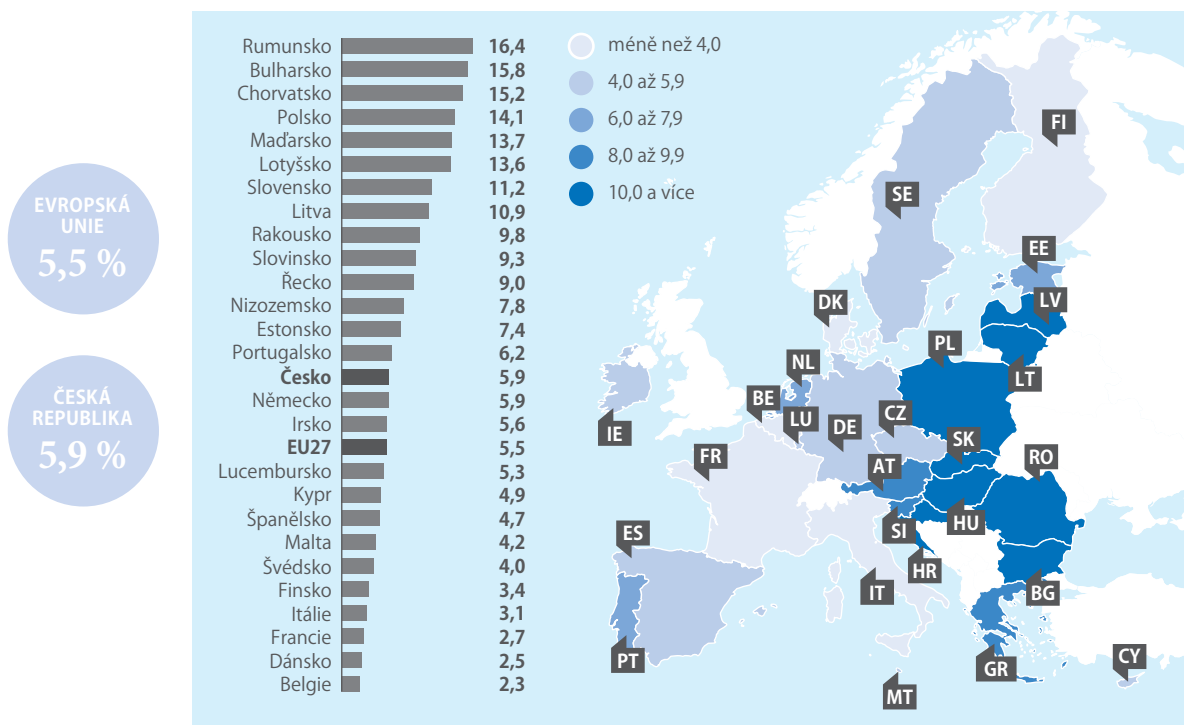
SILNĚJŠÍ RŮST VE VÝCHODNÍ ČÁSTI EU

Meziroční dynamika nákladů na pracovní sílu se v jednotlivých zemích EU v prvním čtvrtletí poměrně dost lišila, nicméně ve všech zemích byl zaznamenán meziroční přírůstek. Podobně jako u jiných ekonomických ukazatelů, je rovněž v případě dynamiky nákladů na pracovní sílu patrné výrazné rozdělení na východní a západní část EU, respektive novější a starší členské země. Nejvíce se v prvním čtvrtletí náklady meziročně zvýšily v Rumunsku (16,4%), v Bulharsku (15,8%) a v Chorvatsku (15,2%), ale dvouciferný nárůst byl zaznamenán také v Polsku,

v Maďarsku, v Lotyšsku, na Slovensku a v Litvě. Nejmírněji meziročně rostly hodinové náklady v Belgii (2,3%), v Dánsku (2,5%) a ve Francii (2,7%).

Hodinové náklady na pracovní sílu v Česku v prvním čtvrtletí vzrostly meziročně o 5,9%, což byl prakticky stejný přírůstek jako v závěru loňského roku. Oproti prvním třem čtvrtinám roku 2023 ovšem dynamika zmírnila. Česko tak bylo blíže průměru EU než ostatním zemím východní poloviny Unie (pomaleji než u nás v rámci této skupiny zemí ukazatel rostl jen na Kypru a na Maltě). Ve středoevropském prostoru rostly náklady na práci výrazněji na Slovensku i v Polsku, a rovněž v Rakousku. Stejně meziroční tempo jako v Česku bylo zaznamenáno v Německu.

HODINOVÉ NÁKLADY NA PRACOVNÍ SÍLU V ZEMÍCH EU V 1. ČTVRTLETÍ 2024 (% meziročně)

Zdroj: Eurostat

Národnostně smíšená manželství nebyla populární

Národnostní předsudky bránily přeměně 1. republiky v „tavicí kotlík národů“.

PAVEL HORTIG
oddělení
marketingu a PR

Foto: Bejvaloval.cz

Národnostní míšení prostřednictvím manželství nebylo v předválečném Československu rozšířené tak, jak by se dalo vzhledem k mnohonárodnostnímu charakteru republiky očekávat. Smíšené sňatky se nejvíce vyskytovaly u Poláků a Maďarů, naproti tomu Češi a Němci hledali budoucí manžele a manželky především ve vlastní jazykové komunitě. Národnostní faktor byl při volbě partnera dokonce důležitější než náboženský.

VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ FAKTORY

Na téma sňatečnosti mezi příslušníky různých etnik ve druhém desetiletí 20. století se ve svém článku Národnostní míšení v Československé republice, zveřejněném v časopise Statistický obzor v roce 1934, zaměřil významný demograf a statistik ze Státního úřadu statistického (SÚS) František Fajfr.

Sňatkový výběr podle něho ovlivňovaly jak faktory vnitřní, biologicko-psychologické, jako jsou například vzájemné sympatie snoubenců, tak vnější, sociální, kam řadil mimo jiné nedostatek nevěst u osob žijících v emigraci. V úvodu článku se věnoval otázce mezirasového míšení podle tehdy vědci uznávaných rasových teorií. Ty podle něj nesloužily jen k ideovému

odůvodnění rasových nerovností uvnitř jednoho národa, jako se tomu dělo v jeho době například v nacistickém Německu, ale i mezi národnostmi. Podporovaly totiž národní výlučnost a nechť k národnostně smíšeným sňatkům, což do určité míry pozoroval i v Československu. „V našich poměrech se projevuje jako faktor sňatkového výběru zvláště silný národnost. I odpor proti manželstvím národnostně smíšeným je lidový a dosti silný. Má povahu spíše defenzivní, vyvěraje z obav před odnárodňováním. Ovšem i tento národnostní faktor je v praxi křížen a často inhibován zřeteli jinými, zvláště kulturními a majetkovými,“ vysvětloval Fajfr.

Zdrojem dat pro Fajfrovu analýzu byla statistika o pohybu obyvatelstva, zveřejněná v 77. svazku edice Československá statistika. V ní se zaměřil především na údaje za rok 1927. Během něho bylo v Československu uzavřeno celkem 130 237 manželství, z toho 124 724 mezi páry stejné národnosti. V procentuálním vyjádření tvořil jejich podíl 95,77 %.

Podíl smíšených manželství dosahoval v roce 1927 v celém Československu 4,23 %, v samotných Čechách 3,40 %, na Moravě a ve Slezsku 4,37 %, na Slovensku 5,84 % a na Podkarpatské Rusi 4,97 %. Nejmenší zájem

o partnery z jiné jazykové skupiny tedy vykazovali obyvatelé Čech.

PŘEDSUDBKY JAKO VE SPOJENÝCH STÁTECH

Poté Fajfr blíže prozkoumal kritéria výběru partnerů u jednotlivých národností. Jak bylo v té době politicky prosazováno, Češi a Slováci v této statistice patřili do společné československé skupiny. V roce 1927 tvořily sňatky osob se stejnou národností v případě Čechoslováků 91,46 %, Rusínů 93,59 %, Poláků 75,40 %, Němců 92,59 %, Maďarů 90,62 % a Židů 96,04 %.

Z výsledků vyplynulo, že národnostní míšení sňatkem nebylo v Československu zdaleka rozšířené. Extrémní neochota k nim panovala mezi Židy, Rumuny na Podkarpatské Rusi a Romy. Nechuť k výběru partnera z jiné etnické skupiny u nás dosahovala podle Fajfra míry, která se vyskytovala v jeho současnosti v silně rasově segregovaných Spojených státech amerických mezi bělochy a černochoy. Typická hodnota pro rasově nesmíšená manželství zde činila 90 %, přičemž například v Bostonu vykazovala mezi bělochy 92,4 % a černochoy 93,7 %.

NÁBOŽENSTVÍ HRÁLO MENŠÍ ROLI

Podíl nově uzavřených manželství partnerů jiného náboženství v roce 1927 tvořil 12,29 %. Nábožensky jednotných tedy bylo 87,71 % svazků. V případě věřících hlásících se k římsko-katolické církvi dosahoval podíl párů shodné víry 73,77 %, u řecko-katolické 84,23 %, československé 80,60 %, československé husitské 79,40 %, u osob bez vyznání 49,87 % a u izraelské víry 90,50 %. Důraz na uzavírání manželství mezi věřícími stejného vyznání nebyl u ženichů a nevěst tak velký jako v případě národností. Pozoruhodný byl nicméně vysoký podíl nesmíšených sňatků u osob rusínské národnosti (93 %) a současně se hlásících k řeckokatolické církvi (83 %), která u obyvatel Podkarpatské Rusi převládala. To svědčilo o určité izolovanosti zdejšího slovanského obyvatelstva. Pravděpodobným důvodem byly podle Fajfra kulturní a majetkové faktory. Zaujalo ho rovněž, že procento nesmíšených sňatků u vyznavačů izraelské víry bylo nižší než podíl židovské národnosti u obou novomanželů.

SITUACE V NÁRODNOSTNÍCH MENŠINÁCH

Zajímavé výsledky přinesl pohled na sňatkovou strategii polské menšiny. Smíšená manželství v ní byla relativně častá. V úhrnu za roky 1925, 1927 a 1930 činila u ženichů 10,4 %, u nevěst 21,4 %. V případě Poláků bylo československo-polských manželství 82,7 % a německo-polských 16,4 %, u Polek tento podíl dosahoval 81,6 % a 17,4 %. „Polská národnost tvoří nečetnou menšinu, ale kromě toho ještě kulturně i majetkově, a popřípadě i jazykově nevelké rozdíly od národnosti československé nebo německé ji neisolují, a tedy nechrání před smíšenými manželstvími. V ostatních zemích republiky přistupuje k tomu ještě, zdá se, nedostatek nevěst polské národnosti,“ shrnul Fajfr. Z úhrnu polských ženichů v uvedených třech letech totiž uzavřelo manželství mimo zemi

moravskoslezskou 17,04 % (683), z úhrnu polských nevěst 10,62 % (450), tedy jen 120 manželství bylo ryze polských.

Specifikem Slovenska byly podle Fajfra maďarské nevěsty. Z úhrnného počtu 5 035 smíšených manželství za tři zmiňované roky 1925, 1927 a 1930 byla maďarská nevěsta evidována v 1 819 a československá v 1 926 případech. Při srovnání s podílem obou národností žijících na Slovensku (podle sčítání lidu z roku 1930 to bylo 4,8 % versus 66,9 %) došel autor analýzy k závěru, že k národnostnímu míšení manželství mezi československým a maďarským obyvatelstvem docházelo z obou stran poměrně často. S druhou národností uzavřelo manželství ve zmiňovaných letech z úhrnného počtu smíšených manželství 61,5 % československých a 76,7 % maďarských ženichů a 48,5 % československých a 80,4 % maďarských nevěst. „Kulturní a majetkový faktor tu kříží národnostní zřetel, zvláště u srovnání s obyvatelstvem karpatoruským, třebaš československé národnosti příbuznějším,“ shrnul sňatkovou situaci na Slovensku budoucí poválečný předseda SÚS.

Na Podkarpatské Rusi žila etnika s výjimkou československého velmi izolovaně. Češi i Slováci, často státní zaměstnanci, tu měli nedostatek vhodných protějšků své národnosti, a obraceli se proto k rusínským a maďarským nevěstám. Podíl národnostně nesmíšených sňatků dosahoval v roce 1927 v případě československé národnosti 72,38 %, rusínské 92,95 %, maďarské 89,64 % a židovské 99,07 %.

4,23 %

byl podíl smíšených manželství v Československu v roce 1927.

KAŽDÝ DESÁTÝ NOVOMANŽEL V SOUČASNOSTI POCHÁZÍ Z CIZINY

Na rozdíl od minulosti dnes statistiky sledují pouze údaje o počtech sňatků s cizinci. V současnosti zhruba jedna desetina manželství bývá v Česku uzavírána snoubenci, z nichž alespoň jeden má jiné než české státní občanství. Po historicky zaznamenaném nejvyšším podílu v roce 2021, který činil 12,1 % (celkem 5 653 sňatků), došlo v roce 2022 k jeho dalšímu mírnému navýšení o 0,2 p. b. na 12,3 % (celkem 6 723 sňatků). V roce 2022 bylo mezi ženichy 7,5 % cizinců (celkem 4 116) a mezi nevěstami 6,8 % cizinek (celkem 3 754). Žena s českým státním občanstvím se nejčastěji sezdala s ženichem-cizincem s občanstvím Slovenska (1 031), Německa (254) a Velké Británie (176). V předchozích dvou letech byl místo občana z Velké Británie třetím nejčetnějším občanem Ukrajiny. Pokud před oltářem stál ženich s českým a nevěsta s cizím státním občanstvím, šlo nejčastěji o ženu s občanstvím Slovenska (1 058 sňatků), dále Ukrajiny (521) a Ruska (254), přičemž toto pořadí platilo v celé poslední dekádě.

Od roku 2013 také narůstal počet sňatků mezi cizinci navzájem. Zatímco před deseti lety bylo takových sňatků v Česku uzavřeno 243, v roce 2022 to už bylo 1 147. V procentuálním vyjádření vycházel podíl sňatků, kdy oba partneři byli cizinci, v roce 2013 na 0,5 % a v roce 2022 na 2 % ze všech sňatků uzavřených v České republice.

Čísla z první ruky – Praha 2023

Vydavatel: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze

Také letos jsme vydali zajímavou brožuru s daty a grafy o hlavním městě Praze. Vedle demografických údajů tvoří její obsah také údaje o bytové výstavbě, o trhu práce z výběrového šetření pracovních sil, nebo data o školství. Vzhledem k tomu, že v letošním roce slaví pražské metro 50 let od prvního uvedení do provozu, je v brožuře prostor i pro informace o městské hromadné dopravě.

Z infografik a grafů uprostřed publikace se lze dozvědět, jaké je vybavení domácností v Praze, jak staří jsou v hlavním městě senioři a seniorky, kolik Pražanů dojíždí za prací nebo jaká je nejvyšší věž v Praze.

Zajímavá jsou rovněž data z demografické statistiky: v Praze se v roce 2023 narodilo 12,5 tisíce dětí a zemřelo 12,2 tisíce osob. Migrací Praha získala 27 tisíc obyvatel, přirozenou měnou však již pouze 363 osob. Byla jediným krajem, který dosáhl převahy narozených nad zemřelými. Průměrný věk obyvatel v roce 2023 činil 41,7 let. Muži měli průměrný věk nižší (40,2 let) než ženy (43,1 let). Praha byla regionem s nejnižším průměrným věkem mužů a druhým nejnižším průměrným věkem žen.

Podle údajů z podnikových šetření ČSÚ pracovalo v Praze v roce 2023 celkem 853,7 tisíce zaměstnanců, jejichž průměrná hrubá mzda dosáhla hodnoty 53 507 Kč. Dvě třetiny zaměstnanců ale na průměrnou mzdu nedosáhly. Další zajímavé údaje z oblasti trhu práce, například kolik osob pracuje na zkrácený úvazek, lze najít v kapitole Zaměstnanost.

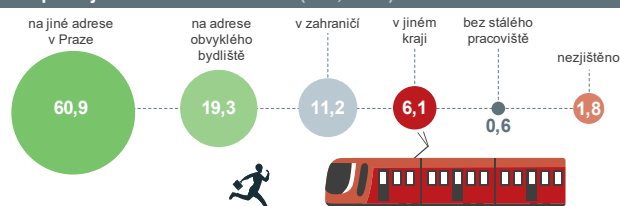
Brožura obsahuje i data o cestovním ruchu. Z nich je možné například vyčíslit, že hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu v Praze v roce 2023 navštívilo 7,4 milionu návštěvníků, tedy výrazně více než v předcházejícím roce. Většina návštěvníků přijela ze zahraničí (79 %). Mezi hosty hromadných ubytovacích zařízení převládali návštěvníci z Německa, USA, Spojeného království, Slovenska a Polska. Jeden host v Praze průměrně strávil 2,3 noci.

Brožura je svou formou určena široké veřejnosti a lze ji nalézt na webových stránkách ČSÚ. V brzké době bude k dispozici také v tištěné podobě. Zapůjčit si ji bude možné v Ústřední statistické knihovně, část výtisků se objeví v oddělení Pragensii v Městské knihovně v Praze nebo u spolupracujících zahraničních institucí.

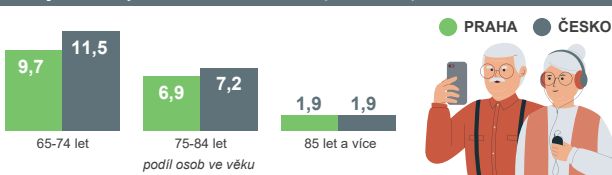
Kolik je v Praze vysokých škol a jejich studentů? (2023)

	PRAHA	ČESKO
počet vysokých škol	26	54
studentů VŠ (podle místa studia)	122 559	308 640
podíl žen mezi studenty VŠ	53,4 %	55,4 %

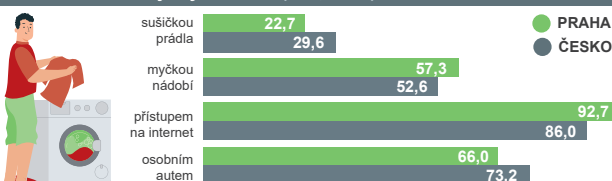
Kde pracují zaměstnaní Pražané? (v %, 2021)

Jaké je zastoupení seniorů v Praze? (v %, 2023)

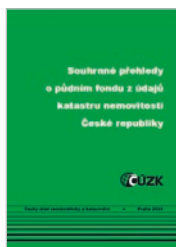

Kolik domácností je vybaveno? (v %, 2023)

SOUHRNNÉ PŘEHLEDY O PŮDNÍM FONDU

Vydavatel: ČÚZK

Aktuální rozlohy různých druhů pozemků na území ČR a změny, k nimž došlo v roce 2023. Údaje vycházejí z katastru nemovitostí.

bit.ly/3xTZdL4

HLAVNÍ TRENDY POPULAČNÍHO VÝVOJE VE SR

Vydavatel: Statistický úřad SR

Shrnutí změn v intenzitě demografických procesů a ve struktuře obyvatelstva na Slovensku v porovnání s vývojem v zemích EU. Časové řady jsou od roku 1993.

bit.ly/3RZRMZq

NÁRODNÍ ZPRÁVA PISA 2022

Vydavatel: Česká školní inspekce

Přehled nejdůležitějších zjištění z šetření finanční gramotnosti patnáctiletých žáků, které proběhlo ve 20 zemích z celého světa. Zaznamenán je i vývoj od roku 2012.

bit.ly/3S3PzfP

V PŘÍŠTÍM VYDÁNÍ:

Kraje České republiky

Vývoj statistických ukazatelů v krajích
za uplynulých 5 let

Praha a její městské části

Jak jsme v minulosti volili do krajských
zastupitelstev

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 07–08/2024
ROČNÍK 14, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@csu.gov.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí
redaktor), Eva Henzlerová, Karolína Zábajnicková, Jan Cieslar,
Jan Ernest, Dalibor Holý, Pavel Hortig, Jiří Kamenický, Petr Musil,
Jaroslav Sixta

REDAKČNÍ RADA: Ing. Marek Rojíček, Ph.D. (předseda RR),
Ing. Bc. Eva Krumpová, MBA, doc. Ing. Jaroslav Sixta, Ph.D.,
Ing. Pavla Trendová, Ing. Petr Musil, Ph.D., Ing. Jan Ernest,
Ing. Mgr. Martin Zelený, Ph.D., Ing. Petr Böhm, Ph.D.,
Ing. Petra Kuncová, Egor Sidorov, Ph.D.,
JUDr. Veronika Zavoralová, MBA, Ing. Jaromír Makovec,
Mgr. Jana Nechvátalová, Mgr. Marcela Ernest Jindrová, B.A.,
Ing. Michal Novotný, Mgr. Jan Cieslar

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká,
freepik.com

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, statistikaamy.csu.gov.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

KALENDÁŘ: Rychlé informace

SRPEN 2024

5 PO

Maloobchod
(6/2024)

6 ÚT

Zahraniční obchod
se zbožím
(6/2024)

Průmysl
(6/2024)

Stavebnictví
(6/2024)

7 ST

Cestovní ruch
(2. Q 2024)

Služby

(2. Q 2024)

8 ČT

Živočišná výroba
(2. Q 2024)

9 PÁ

Odhady sklizní
(7/2024)

12 PO

Indexy cen vývozu
a dovozu zboží
(6/2024)

Indexy
spotřebitelských cen
– inflace
(7/2024)

16 PÁ

Indexy cen výrobců
(7/2024)

26 PO

Konjunkturální
průzkumy
(8/2024)

30 PÁ

Tvorba a užití HDP
(2. Q 2024)

ZÁŘÍ 2024

2 PO

Míry zaměstnanosti,
nezaměstnanosti
a ekonomické aktivity
(7/2024)

3 ÚT

Průměrné mzdy
(2. Q 2024)

5 ČT

Maloobchod
(7/2024)

6 PÁ

Zahraniční obchod
se zbožím
(7/2024)

Průmysl
(7/2024)

Stavebnictví
(7/2024)

10 ÚT

Indexy cen vývozu
a dovozu zboží
(7/2024)

Indexy
spotřebitelských cen
– inflace
(8/2024)

16 PO

Indexy cen výrobců
(8/2024)

24 ÚT

Konjunkturální
průzkumy
(9/2024)

27 PÁ

Pohyb obyvatelstva
(1. POL. 2024)

TOP 20
NEJOBLÍBENĚJŠÍCH
JMEN CHLAPCŮ (2023)

4. ADAM
5. MATĚJ
6. VOJTĚCH
7. DOMINIK
8. DAVID
9. TOMÁŠ
10. FILIP
11. DANIEL
12. TOBIÁŠ
13. ONDŘEJ
14. ANTONÍN
15. LUKÁŠ
16. ŠTĚPÁN
17. OLIVER
18. MARTIN
19. ŠIMON
20. MIKULÁŠ

TOP 20
NEJOBLÍBENĚJŠÍCH
JMEN DÍVEK (2023)

4. SOFIE
5. NATÁLIE
6. TEREZA
7. EMA
8. ADÉLA
9. AMÁLIE
10. JULIE
11. LAURA
12. NELA
13. KAROLÍNA
14. ROZÁLIE
15. BARBORA
16. MIA
17. EMMA
18. ANEŽKA
19. SÁRA
20. MARIE

DĚTSKÁ JMÉNA

1. JAKUB

2. MATYÁŠ

3. JAN

1. ELIŠKA

2. VIKTORIE

3. ANNA

REKORDMANI
V GENERACÍCH
1950–2023
(POČET PRVENSTVÍ)

JAN

JANA

25

25

PETR

TEREZA

18

15

17

JAKUB

ELIŠKA

12

JMÉNA
CHLAPCŮ

JMÉNA
DÍVEK

SKOKANI A PROPADY ROKU 2023

změna pořadí
od roku 2022

pořadí jména
v roce 2023

- +22 THEO 82
- +22 WILLIAM 89
- +20 VOJTA 96

ztratila na
popularitě

- 23 VLADIMÍR 105
- 23 IVAN 110
- 18 SEBASTIEN 107

NEJČASTĚJI DĚDĚNÁ JMÉNA (% , 2023)

ANTONÍN	31,1
VÁCLAV	24,6
FRANTIŠEK	22,8
JOSEF	22,4
RICHARD	19,9
MARIE	7,3
ZDEŇKA	4,5
NATÁLIE	4,4
HELENA	4,2
SÁRA	4,1

SKOKANI A PROPADY ROKU 2023

změna pořadí
od roku 2022

pořadí jména
v roce 2023

- +52 ISABELA 91
- +35 OLIVIE 97
- +20 LEA 78

ztratila na
popularitě

- 31 MONIKA 113
- 31 MELANIE 123
- 20 AGÁTA 106